

710.589

REVISTA BIBLIOTECILOR

76
Colecția de carte în
— în 1970

BIBLIOTECA
I. M. F. TIRGHEA-MURES

8 • 1970

Publicație
a Comitetului de Stat
pentru Cultură și Artă

REVISTA BIBLIOTECILOR

anul XXIII nr. 8

august 1970

S
U
M
A
R

	Pag.
Revista bibliotecilor : Oficiul pentru aprovizionare și servicii pentru biblioteci la debutul unui sistem modern de dotare a bibliotecilor	449
George VLĂDESCU : Valorificarea superioară a informației tehnico-științifice prin cooperare la nivel de centru industrial	452
D. M. PĂPURICĂ : Colecțiile Bibliotecii Centrale de Stat a Republicii Socialiste România	457
Ioana TAUTU : Propaganda cărții și a bibliotecii în concepția bibliotecarilor (II)	461
Voicu LĂSCUȘ : Conținutul lecturii elevilor din școlile profesionale clujene	466
Valentin ȚUCULESCU : Pentru o lectură valorizantă	469
Emerenziana VACCARO : Rolul bibliotecarului și al restauratorului în îngrijirea cărților	471
Ștefan GRUIA : Sfaful bibliotecarilor — o necesitate. Încheierea discuțiilor	475
Maria POP : Claritate + precizie = eficacitate. Ecouri	481
Flavia BUCOV : Facerea lumii. Bibliografie de recomandare	484
Lucia ENESCU : Bicentenarul Beethoven. Recomandări pentru organizarea unor seri muzical-literare	484
Cronică	490
BIBLIOTECI DE PESTE HOTARE	
Virgil CÂNDEA : Trecutul românesc în bibliotecile Orientului Apropiat (I)	492
E. N. : În actualitate — automatizarea în bibliotecă. (Pe marginea seminarului UNESCO. Regensburg, 13—18 aprilie 1970)	495
G. BONDOC : Marginalii la o sesiune științifică internațională (Varșovia, 11—13 iunie 1970)	497
De peste hotare	499
PROFILURI	
Mircea ANGHELESCU : Ion Budai-Deleanu — filolog. 150 de ani de la moartea sa	500
★	
Lucrări de specialitate	502
Fișier	503
CONSULTAȚII	
Atanase LUPU : Relațiile bibliotecii cu publicul (VI)	509

REDACȚIA :

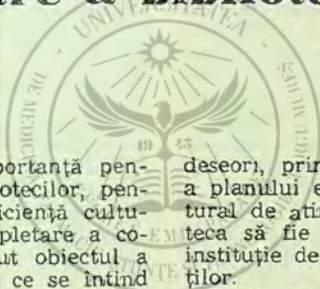
Str. Biserica Amzei, nr. 5—7, sectorul 1,
București. Oficiul poștal 22. Telefon 13.94.04

COLEGIUL DE REDACȚIE

George BAICULESCU, Dumitru BALĂEȚ, Virgil CÂNDEA, Ion CIOTLOȘ, Antoaneta CORVĂTESCU-TOFAN (redactor șef rubrică), Ștefan GRUIA (tradactor), Alexandru IONAȘCU, Atanase LUPU, Gheorghe MAXIN, MÉ Anne-Marie MIHIȚ (secretar de redacție), Constantin NEGU NUSSBÄCHER, Nicolae ONIGA, Mihai PETRESCU, Angela POPES Dan SIMONESCU.

Oficiul pentru aprovizionare și servicii pentru biblioteci la debutul unui sistem modern de dotare a bibliotecilor

Problemă de maximă importanță pentru definirea profilului bibliotecilor, pentru întreaga activitate și eficiență culturală a lor, sistemul de completare a colecțiilor de publicații a făcut obiectul a numeroase studii și discuții, ce se întind pe o perioadă de aproape un deceniu în urmă. De asemenea, problemele privind dotarea bibliotecilor cu mobilier și cu echipament de bibliotecă, în vederea asigurării funcționalității, aspectului civilizat și modernizării lor, se aflau lipsite de orizont, singura posibilitate de rezolvare existând doar la nivel local, cu mijloace meșteșugărești, depășite de cerințele unei instituții culturale moderne. În multiple ocazii, au fost scoase în evidență atât deficiențele sistemului de achiziții, cât și greutatea în procurarea, pentru bibliotecile noastre, a mobilierului, a imprimatelor tipizate, a obiectelor și materialelor de tehnică bibliotecară, în sfârșit, a materialelor și aparaturii audio-vizuale și a utilajelor specifice. Cel puțin numai în privința sistemului de achiziții, de multă vreme dăinuiau neajunsuri ce nu puteau fi înlăturate, ca, de pildă, nerespectarea de către colecturi a opțiunilor bibliotecilor, lipsa unei informări obiective și operative asupra conținutului publicațiilor și asupra adresabilității lor și,

deseori, primatul interesului de realizare a planului economic asupra scopului cultural de atins, fapt ce a făcut ca biblioteca să fie considerată uneori numai ca instituție de preluare și depozitare a cărților.

Toate aceste probleme au intrat acum pe făgașul unor soluționări adecvate, care reprezintă debutul unui sistem modern de completare și de dotare a bibliotecilor. Prin Hotărîrea Consiliului de Miniștri nr. 877 din 30 iunie 1970 privind unele măsuri referitoare la reorganizarea unor instituții și întreprinderi cultural-artistice (art. 8) a fost creat, cu începere de la 1 iulie a.c., Oficiul de aprovizionare și servicii pentru biblioteci. Prin același H.C.M., a fost desființat Fondul de Stat al Cărții, a cărui atribuție de preluare și de redistribuire a dubletelor din biblioteci și a colecțiilor de publicații intrate în patrimoniul statului prin hotărîri judecătorești a trecut în atribuțiile Bibliotecii Centrale de Stat.

Oficiul funcționează sub îndrumarea și controlul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, avînd ca obiect al activității lui „aprovizionarea bibliotecilor cu cărți și publicații, materiale și obiecte de inventar specifice, pregătirea pentru circuitul de lectură a cărților pentru biblioteci, precum și alte prestări de servicii

necesare bibliotecilor". Colecturile bibliotecilor au trecut în subordinea *Oficiului*, devenind filiale ale acestuia, contractele în curs de execuție, încheiate cu bibliotecile, fiind preluate în consecință de *Oficiu*. Noua întreprindere de aprovizionare și servicii pentru bibliotecă este alcătuită acum dintr-o unitate centrală, cu sediul în București, și 19 filiale: una municipală (pentru municipiul București), 3 județene (pentru județele Arad, Bihor, Sibiu) și 15 interjudețene (cu sediile la Bacău, Baia Mare, Brașov, București, Cluj, Constanța, Craiova, Deva, Galați, Iași, Pitești, Ploiești, Suceava, Timișoara și Tirgu Mureș), fiecare din acestea deservind 2—3 județe învecinate.

În urma *Hotărîrii*, prin *Dispoziția nr. 772 din 3 iulie 1970 a Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, privind organizarea Oficiului de aprovizionare și servicii pentru bibliotecă*, au fost stabilite atribuțiile și sarcinile noii întreprinderi. Astfel, *Oficiul* are sarcina de a aproviziona bibliotecile de toate categoriile, indiferent de subordonarea lor, cu cărți editate în țară (în limba română și în limbile naționalităților conlocuitoare) și din import, inclusiv lucrări editate de diferite instituții în afara editurilor, precum și cu manuale și cursuri destinate școlilor profesionale și tehnice și instituțiilor de învățămînt superior, imprimate tipizate specifice, obiecte și materiale de tehnică bibliotecară. De asemenea, *Oficiul* asigură, la cererea unităților interesate, mobilier, aparatură și materiale audio-vizuale, precum și utilaje specifice. O altă atribuție a *Oficiului* este aceea de a presta anumite servicii pentru bibliotecă. Între acestea, amintim prelucrarea centralizată a edițiilor legate special pentru bibliotecă, operație realizată de acum pe scară din ce în ce mai largă. De asemenea, în perspectivă și pe măsura organizării serviciilor *Oficiului*, acesta va asigura și legarea cărților existente în bibliotecă, microfilmarea și xerografierea de cărți și publicații periodice, tehnoredactarea și asigurarea imprimării unor lucrări elaborate de bibliotecă, elaborarea de documentații privind amenajarea bibliotecilor, introducerea mijloacelor de mecanizare și automatizare în bibliotecă. Astfel, se pune pe baze noi întreaga dotare a bibliotecilor, ceea ce va oferi avantaje foarte importante pentru întregul sistem al bibliotecilor. Să amintim, de pildă, în privința amenajării bibliotecilor, avantajele economice pe care le prezintă comandarea în serii mari a unor piese sau ansamble de mobilier și de utilaje de bibliotecă. Totodată, noul sistem deschide posibilități largi raționalizării proceselor de muncă

bibliotecară, făcînd posibilă rezolvarea pe plan central a unei întregi game de operații care pînă acum fuseseră executate în diferite variante, în numeroase bibliotecă. Dacă avantajele fișei tipărite, care este de fapt tot o operație centralizată pe plan republican, au fost unanim recunoscute, ne putem închipui cu ușurință ce va reprezenta livrarea, de acum înainte, a unor cărți complet prelucrate, pe care bibliotecarii nu trebuie decît să le inventarieze și să le așeze în rafturi. La fel, întrezărim lesne îmbunătățirile ce vor apărea în urma existenței unei instituții care va avea posibilitatea să controleze calitatea legăturii cărților și rezistența lor în circulația în bibliotecă, să asigure mijloacele necesare întreținerii colecțiilor, legării cărților etc.

În momentul de față, la numai două luni de la înființarea *Oficiului*, o mare parte din sarcini — cele legate de asigurarea continuității aprovizionării bibliotecilor — au și început să fie transpuse în viață. Altele, cum sînt de pildă cele privind dotarea, la cerere, cu mobilier, cu aparatură și materiale audio-vizuale și cele referitoare la prestarea unor servicii pentru bibliotecă, vor începe să fie realizate treptat, astăzi *Oficiul* aflîndu-se în curs de organizare a serviciilor care vor îndeplini aceste atribuții. În ceea ce privește însă realizarea în ansamblu a tuturor sarcinilor, *Oficiul* va lucra în strînsă colaborare cu toate organele de conducere și de îndrumare a bibliotecilor din diferite rețele. În acest sens, reprezentanții diferitelor organe tutelare ale rețelelor de bibliotecă — Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, Ministerul Învățămîntului, Consiliul Central al U.G.S.R. ș.a. — vor avea de spus cuvîntul hotărîtor asupra politicii de completare ce trebuie urmată de bibliotecile aflate în subordinea lor.

Noul sistem de aprovizionare cu publicații a bibliotecilor, organizat acum în întregime de *Oficiu*, prezintă o seamă de îmbunătățiri față de cel practicat anterior. Asupra achizițiilor, singurele care hotărîsc sînt bibliotecile și instituțiile sau organizațiile care le coordonează activitatea, *Oficiul* asumîndu-și obligația de a respecta comenzile acestora, de a asigura pentru bibliotecă o informare rapidă și obiectivă asupra producției editoriale și extraeditoriale curente și de a face toate eforturile ca, la rîndul lor, și editorii să onoreze cererile bibliotecilor, considerînd comenzile acestora comenzi ferme.

Modalitățile de colaborare concretă între filialele *Oficiului* și biblioteci, respectiv forurile tutelare la nivelul județean ale acestora, sînt în curs de elaborare. Pentru moment, contractele încheiate pentru anul în curs, între biblioteci și fostele colecturi, rămîn în vigoare. Pentru viitor, ar fi de dorit ca alocările bugetare descentralizate ale bibliotecilor școlare și ale sindicatelor să fie centralizate la nivel județean, pentru a simplifica în mare măsură operațiile de contractare cu filialele *Oficiului*, mărind în acest fel eficiența sistemului centralizat de aprovizionare cu cărți a bibliotecilor. Pentru bibliotecile publice de stat, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă preconizează să stabilească, în colaborare cu organele financiare, anumite norme de finanțare a bibliotecilor în vederea aprovizionării, care să pună capăt dotărilor inegale, cu mari diferențe de la un județ la altul.

Oficiul urmărește perfecționarea sistemului de informare a bibliotecarilor asupra aparițiilor editoriale. Cu toate că, deocamdată, pentru stabilirea comenzilor, vor fi folosite tot planurile editoriale anuale, sînt preconizate și în privința informării pe baza acestora unele amendamente. De pildă, acestea vor fi însoțite de liste de recomandare, cuprinzînd titlurile care urmează să fie comandate cu prioritate, făcînd parte din fondul de bază al diferitelor tipuri de biblioteci. Aceste titluri vor face — în primul rînd — obiectul unor comenzi ferme, care vor fi asigurate de edituri. De asemenea, bibliotecilor le vor mai fi expediate planurile anuale ce se vor edita de alte organizații socialiste, care prezintă interes pentru biblioteci.

În afara acestor materiale de informare, menite să ofere un grad mai ridicat de siguranță a bibliotecarilor în stabilirea comenzilor anticipate, *Oficiul* va pune la dispoziția bibliotecilor încă o seamă de instrumente de informare. Ne referim în special la *Buletinul de informare pentru biblioteci*, destinat tuturor categoriilor de biblioteci, pe care *Oficiul* îl va edita trimestrial. Acest buletin va cuprinde: prezentări ale cărților anchetate de edituri în vederea includerii în planurile editoriale, cu recomandările convenite, privind tipul de biblioteci în care ar urma să fie achiziționate; prezentări ale lucrărilor editate de diferite

instituții, în afara editurilor; modificări intervenite în planurile editoriale; prezentarea noilor titluri incluse, cu recomandările necesare; prezentarea obiectelor și materialelor de tehnică bibliotecară (produse noi), a aparatelor și materialelor audio-vizuale, precum și a diferitelor prestări de servicii oferite de *Oficiu*. În vederea redactării *Buletinului* de informare pentru biblioteci, editurile vor pune la dispoziția *Oficiului*, spre consultare, referate asupra cărților, prefețe și manuscrise ale unor lucrări.

Întregind gama instrumentelor de informare, amintim că *Oficiul* va mai întocmi și expedia bibliotecilor buletine de precomandă pentru cărțile din import. Într-un viitor apropiat, sperăm că *Oficiul* va avea posibilitatea să furnizeze și informații operative asupra cărților în curs de apariție, ceea ce pentru biblioteci ar reprezenta totodată și un mijloc de propagandă, iar strînse la un loc, aceste informații vor putea să formeze un catalog al fondului de bază din diferite tipuri de biblioteci.

În sfîrșit, merită să fie subliniată operativitatea mai mare pe care o va asigura *Oficiul* în difuzarea la beneficiari a tuturor instrumentelor de informare; expedierea acestora se va face *direct* către biblioteci și organele lor tutelare.

Cele cîteva notații de mai sus asupra organizării noului sistem de aprovizionare cu publicații și materiale diverse necesare bibliotecilor ne dau posibilitatea să afirmăm că, în sfîrșit, au fost create premisele soluționării unora dintre cele mai acute probleme din activitatea bibliotecilor noastre. Nu mai departe, în problema achizițiilor de cărți, larg dezbătută în paginile *Revistei bibliotecilor*, s-a ajuns la o soluție care împacă pînă și opiniile cele mai divergente, exprimate lapidar prin titlul interogativ al multor articole: *Colectură sau librărie?* Nu a fost aleasă nici una, nici cealaltă, ci a triumfat criteriul perfecționării sistemului de achiziții în direcția accentuării caracterului cultural al acestuia. În noul sistem, aflat abia la început, dar apt să se perfecționeze pe parcursul funcționării lui, bibliotecarii au astăzi toate condițiile să privească într-o nouă manieră relațiile cu *Oficiul de aprovizionare și servicii pentru biblioteci*, care de fapt este o întreprindere a lor.

REVISTA BIBLIOTECILOR

VALORIFICAREA SUPERIOARĂ A INFORMAȚIEI TEHNICO-ȘTIINȚIFICE PRIN COOPERARE LA NIVEL DE CENTRU INDUSTRIAL

Cele câteva luni care au mai rămas până la sfârșitul acestui an stau sub semnul unei perioade deosebit de importante pentru economia noastră socialistă. Ele coincid, pe de o parte, cu perioada ultimă a cincinalului 1966—1970, iar pe de altă parte, cu bătălia avântată a întregului popor de realizare a unor sarcini economice sporite, în vederea reconstrucției și a recuperării pagubelor pricinuite de calamitățile naturale de la mijlocul acestui an.

În aceste condiții, producția industrială, sector de cea mai mare importanță și pondere în economia României socialiste, ridică înalte exigențe față de competența muncitorilor, a inginerilor și tehnicienilor, iar *informarea, documentarea și propaganda tehnică* dobîndesc valențe mai mari, așteptînd să ofere întregul sprijin pe care sînt în măsură să-l dea producției, pe linia încorporării cuceririlor științei și tehnicii în producție, a ridicării nivelului tehnic al produselor la nivelul competitiv de pe piața mondială, a măririi producției și productivității muncii.

Teoretic, aceste lucruri sînt binecunoscute. Stadiul de dezvoltare a sistemului nostru de informare și documentare tehnică a fost analizat recent în paginile revistei *). Îl abordăm acum la

nivelul unui mare centru industrial — Craiova, pentru a găsi răspuns la următoarea întrebare: cum poate fi valorificat potențialul informațional tehnico-științific aflat în diferitele întreprinderi și instituții de pe raza unui oraș sau municipiu?

POSSIBILITĂȚI ȘI PREOCUPĂRI DIFERITE

Statistica indică împărțirea celor 22 de unități industriale din municipiul Craiova în unități de grad republican (11), unități ale industriei locale (4) și unități cooperatiste (7). Posibilitățile reale de informare și de documentare ce le sînt oferite muncitorilor, tehnicienilor și inginerilor în fiecare întreprindere sau grup de întreprinderi industriale din municipiu sînt foarte inegale și, aparent, fără legătură cu gradul întreprinderii. Nu mai departe în privința instituționalizării acestei activități, din cele 22 de unități industriale numai două — Grupul de uzine pentru aparataj și mașini electrice Craiova (GUAMEC), din care fac parte Uzinele „Electroputere”, și Combinatul chimic-Craiova — dispun de unitate de documentare. În celelalte 20, informarea și documentarea tehnică pot găsi cadru organizatoric doar la bibliotecile tehnice ale acestora, dacă considerăm — cum e

*) Vezi: Adler, Erich. *Optimizarea sistemului de informare și documentare tehnică (I, II)*. În: Revista bibliotecilor. 23, nr. 6, iun 1970, p. 323—326 și nr. 7, iul 1970, p. 390—395.

și firesc — că un inginer însărcinat, printre altele, „și cu documentarea” nu reprezintă o unitate de documentare. Situația nu se abate de altfel de la o realitate consemnată pentru întreaga țară: din 100 de întreprinderi, numai aproximativ 10 dispun de unități de documentare, restul de 90 fiind înzestrate doar cu bibliotecă tehnică.

Diferențele foarte mari care există, în privința organizării activității de informare tehnică, între diferitele unități industriale ale Craiovei sunt ilustrate în modul cel mai convingător de o comparație între două dintre cele mai mari întreprinderi de acest fel: Grupul de uzine pentru aparataj și mașini electrice (GUAMEC) și Uzina de construcții de mașini agricole „7 Noiembrie” (*).

La polul pozitiv, aflată într-o continuă creștere și perfecționare, se situează informarea, documentarea și propaganda tehnică de la GUAMEC. Gradul ridicat al organizării actuale a acestei activități este rezultatul unei experiențe de mai mulți ani în cadrul Uzinelor „Electroputere”. Astăzi, întreaga activitate informativ-documentară și de propagandă tehnică este realizată, în cadrul Serviciului tehnic al GUAMEC (format din Uzinele „Electroputere” și întreprinderile din Balș, Băilești și Filiași), de o unitate de documentare. Aceasta este structurată pe mai multe grupe de activitate, care contribuie însă, în ansamblu, la realizarea unitară a sarcinilor de informare tehnică.

O primă grupă este aceea care se ocupă de studii și cercetarea documentară, numită *grupa de documentare*. Formată din 3 cadre de specialitate (2 ingineri și un documentarist), „documentarea” își desfășoară activitatea potrivit unui plan anual, întocmit de Serviciul tehnic pe baza înregistrării necesităților reale de informare din secțiile și serviciile GUAMEC-ului. Acest plan este trimis, spre aprobare și centralizare pe ramură, Oficiului de documentare și publicații tehnice al Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini (O.D.P.T. al M.I.C.M.), forul de îndrumare al unității de documentare a GUAMEC-ului.

Planul anual de documentare al unității din cadrul GUAMEC-ului cuprinde activitatea de bază a grupeii de documentare. Astfel, sunt planificate: efectuarea de cercetări bibliografice pe teme de producție (în 1969, au fost planificate 131 de astfel de cercetări, iar în 1970, 74); elaborarea trimestrială a unui *Buletin de informații tehnico-documentare*; întocmirea de tabele comparative de analiză a nivelului

tehnic al produselor; elaborarea unor ample studii de sinteză pe diferite teme de producție a întreprinderii. Studiile de sinteză efectuate în cadrul grupeii de documentare sunt adesea planificate și realizate în număr mic (circa 4—5 pe an), date fiind caracterul lor de lucrări ample, de cercetare științifică și necesitatea unui timp îndelungat de investigare și elaborare. Cercetările bibliografice sunt realizate sub forma referințelor bibliografice (în număr variabil) asupra lucrărilor sau articolelor din revistele de specialitate aflate în colecțiile proprii, cit și pe baza referințelor din diferitele instrumente de informare. În afara cercetărilor înscrise în plan, grupa de documentare mai efectuează astfel de lucrări pe teme solicitate în tot cursul anului. Cercetările bibliografice realizate de la începutul acestei activități până acum însumează un număr de 674 (în 1969: 141; în primele 6 luni din 1970: 59). De menționat că unele dintre aceste cercetări sunt realizate în colaborare cu Institutul central de documentare tehnică din București. În sfârșit, mai amintim și difuzarea puținelor exemplare (dactilografiate) ale fiecărei cercetări: unul la biblioteca Serviciului tehnic al GUAMEC-ului, unul la beneficiar (secția care a solicitat tema), unul la grupa de documentare care a elaborat cercetarea și unul la O.D.P.T. al M.I.C.M.

Buletinul de informații tehnico-documentare este un instrument complex de informare și de propagandă tehnică. Cuprinsul fiecărui număr dovedește pe deplin aceasta: A. *Noutăți tehnice* (informații; articole selectate; scurte știri); B. *Materiale documentare procurate din exterior* (cărți în limba română; prospecte; cataloage; standarde); C. *Lucrări documentare executate în uzină* (cercetări bibliografice; traduceri); D. *Titlurile articolelor apărute în revistele tehnice străine sosite*; E. *Din realizările obținute în uzină* (utilizarea fondurilor bibliotecii tehnice; activitatea de documentare și propagandă tehnică; invenții, inovații, raționalizări); *Alte informații*. Acest instrument (cuprinzând uneori, la un număr, peste 100 p. — de pildă, nr. 1/1970 are 134 p.), multiplicat în atelierul de reprografie al Serviciului tehnic apare acum în 120 de exemplare, fiind însă difuzat foarte puțin în afara GUAMEC-ului: numai 26 de exemplare, la întreprinderile și instituțiile craiovene (printre care: Biblioteca municipală, Consiliul municipal al sindicatelor, Biblioteca, Catedra de măsurători electrice și Facultatea de electronică ale Universității și grupul școlar U.E.P.C.).

Grupa de documentare are în sarcina ei și organizarea instrumentelor de informare tehnică. Dintre acestea amintim:

* În tot restul articolului, pentru economie de spațiu, vom folosi denumirile prescurtate ale acestor unități: GUAMEC și, respectiv, „7 Noiembrie”.

catalogul analitic al articolelor din periodicile de specialitate — organizat sistematic, potrivit Clasificării zecimale universale, și cuprinzând fișe selectate din buletinele I.D.T.-ului și din cele ale C.D.S.-ului, ca și fișe (fanoane) din revistele aflate în biblioteca tehnică a GUAMEC-ului. Acum, completarea acestui catalog se face numai pe baza decupărilor de fișe din Revista de titluri (seria *Energetică, Electro-tehnică, Electronică, Telecomunicații*) a I.D.T.-ului; catalogul de prospecte aflate în biblioteca tehnică proprie; catalogul traducerilor efectuate de I.D.T.; catalogul traducerilor efectuate în uzină; catalogul microfilmelor primite de la I.D.T. sau realizate în atelierul propriu.

O a doua grupă cu activitate distinctă în cadrul unității de documentare a Serviciului tehnic este grupa de traducători, formată din 3 cadre. Traducerile sînt efectuate la cererea solicitanților din uzină, ca și în funcție de necesitățile grupei de documentare.

Constituită din două cadre de documentariști, grupa de comenzi și propagandă tehnică asigură procurarea documentației primare (originale sau microfilme de la I.D.T. sau, prin Biblioteca Centrală de Stat, din străinătate) și a traducerilor efectuate la I.D.T.

În sfîrșit, tot ca grupă cu activitate distinctă este organizată și biblioteca tehnică. Aceasta este deservită de 3 bibliotecari și are mai multe unități mobile în cadrul secțiilor din întreprindere. Sediul bibliotecii este format dintr-o sală de lectură spațioasă (de circa 50 de locuri), modern utilată și amenajată, un depozit al publicațiilor și, în sfîrșit, o sală a cataloagelor, alăturată sălii de lectură și care cuprinde atît cataloagele, alfabetice și sistematice, ale bibliotecii, cît și fișierele de documentare amintite mai sus. În sala de lectură, în dulapuri, vitrine și pe mese speciale de expunere, se află continuu la dispoziția cititorilor ultimele numere din revistele de specialitate la care este abonată biblioteca. Fondul de publicații al bibliotecii se ridică la circa 55 000 de volume de cărți. Din punct de vedere al conținutului, fondul acesta acoperă multe ramuri ale științei și tehnicii, legate direct de specificul producției industriale a GUAMEC-ului, conexe acestora, domenii interdisciplinare sau ramuri generale ale științei (matematici, fizică, chimie etc.). Alături de lucrările de acest fel, biblioteca este înzestrată cu un fond de publicații primare de referință (în special din domeniul tehnic) reprezentativ, dar cu foarte multe dublete (de pildă, dicționarele tehnice englez-român, german-român și francez-român se găsesc în nu mai puțin de cîte 50 de exemplare!). Marele număr de

dublete nu este absolut necesar, cu o mult mai mică parte s-ar putea satisface optim necesitățile de informare tehnică din GUAMEC, dar cu prisosul din unele titluri ar putea fi înzestrate încă 5 biblioteci tehnice.

În fondul bibliotecii tehnice, colecțiile de publicații periodice străine de specialitate sînt bine reprezentate: în 1970, abonamente la 147 de titluri de publicații primare și surse secundare de informare. Colecția de periodice a bibliotecii este întregită de o mare varietate de publicații tehnice și științifice românești, între care publicații secundare ale I.D.T.-ului (buletine și reviste ale unor organe și instituții centrale, ghiduri de informare documentară, reviste de titluri cu descriptori, reviste de referate, caiete de documentare selectivă, sinteze documentare, culegeri de traduceri), ale O.D.P.T. al M.I.C.M., ale C.D.S.-ului și ale Centrului de documentare și publicații tehnice din Ministerul Transporturilor, toate într-o mare varietate de titluri.

Documentația aflată în biblioteca tehnică satisface în mare măsură cadrele de specialiști ai întreprinderii, beneficiarii ai unității de documentare și ai bibliotecii tehnice. În primele 5 luni ale acestui an, la bibliotecă s-a înregistrat o frecvență de 2 583 de cititori, cărora le-au fost împrumutate 5 874 de cărți și 3 671 de volume de periodice (numere de ziare și reviste).

Unitatea de documentare dispune și de serviciile atelierelor moderne utilizate de foto, xerografie, heliografie și legătorie ale Serviciului tehnic al GUAMEC-ului. Întreaga activitate a unității de documentare este în măsură să răspundă la un înalt grad de exigență oricărui solicitări din întreprindere. Putem adăuga însă că, în dorința de a asigura în întreprinderea respectivă „totul” în privința informării și documentării tehnice, unitatea de documentare a GUAMEC-ului deține surse pe o arie foarte largă de interese în domeniul științei și tehnicii. Valorificarea superioară a acestui patrimoniu ar reclama însă punerea lui într-un circuit mai mare de folosire decît cel al cadrului propriu întreprinderii. Și aceasta, mai ales că în Craiova este singura unitate de documentare tehnică organizată și înzestrată așa cum am văzut. Vom demonstra acest lucru schițînd pe scurt situația activității de informare și documentare din Uzina „7 Noiembrie”.

Întreprindere de grad republican și a cărei producție de mașini agricole se află în perspectiva unei bune competențe pe piața mondială, Uzina „7 Noiembrie” are aceeași nevoie de documentare ca oricare altă întreprindere modernă. În

prezent însă, între necesități și posibilități reale există o mare discrepanță. Asigurarea acestei activități este încredințată unui inginer-documentarist și bibliotecii tehnice, care, de mai bine de un an, se află practic închisă (bibliotecara găsiindu-se permanent în concedii — legale, bineînțeles). Fondul de publicații este nefolositor, pachete întregi cu cărți noi, de valoare, românești și străine, stau nedesfăcute, activitatea de informare și de propagandă tehnică fiind lipsită în acest fel de baza ei documentară.

În această situație, inginerul Ion Trandafir, șeful Cabinetului tehnic al uzinei, care se ocupă cu problemele informării și propagandei tehnice alături de alte probleme de serviciu, face eforturi să asigure cât de cât nevoile stringente de informare. Trimestrial, apare astfel în uzină un *Buletin de informare tehnică*, cuprinzând date din activitatea curentă a uzinei, precum și informații documentare tehnice (semnalări ale unor lucrări din biblioteca tehnică și o selecție de informații preluate de la GUAMEC). Mai există, pe linia aceluiași preocupări, un lectorat tehnic ce are loc la două săptămâni și în care sînt făcute expuneri privind productivitatea muncii și organizarea producției.

Situația organizării informării tehnice nu mulțumește pe nimeni în uzină. Redresarea acestei activități se află de mai multă vreme în atenție. Pe această linie se înscrie schimbul de experiență, din martie a.c., la Uzinele „Semănătoarea” din București, ca și propunerile de reorganizare a activității bibliotecii tehnice. Considerăm însă că o mai mare atenție acordată de conducerea uzinei informării și documentării tehnice ar duce mai repede la rezolvarea problemelor existente, la valorificarea integrală a posibilităților proprii din uzină. Și aceasta, cu atât mai mult cu cât în acest fel s-ar atinge doar un nivel minim, care ar trebui să fie asigurat la ora actuală în toate cele 20 de întreprinderi din Craiova ce nu dispun de unități de documentare. În aceste condiții, se pun problemele creșterii posibilităților de informare a specialiștilor pe baza folosirii în comun, într-un sistem de cooperare, a tuturor resurselor de acest fel de pe raza întregului municipiu. Problema se înscrie în preocupările permanente ale organelor locale de partid, de găsire a unor soluții și sisteme eficiente în soriinirea dezvoltării la un nivel tot mai înalt a producției industriale craiovene. Păreri și soluții interesante și deosebit de folositoare au fost exprimate în cadrul unei discuții ce a avut loc, în luna iunie a.c., la Biblioteca municipală Craiova, cu participarea unor specialiști și reprezentanți ai

întreprinderilor și instituțiilor interesate direct în problemele amintite. Aceasta vine să pună niște temelii organizării mai eficiente și la o scară mai largă a unor acțiuni de colaborare, pînă acum doar bilaterale, existente între unitățile de documentare și bibliotecile din municipiu.

LA MASA DISCUȚIILOR :
POSSIBILITĂȚI REALE
DE CREARE A UNUI
SISTEM EFICIENT

În Craiova, de buna organizare a activității de informare, documentare și propagandă tehnică și științifică sînt interesate, pe lîngă întreprinderile industriale, și Biblioteca municipală Craiova și Biblioteca Universității. Prima, potrivit profilului ei, are chiar datorita de a pune la îndemîna locuitorilor municipiului un fond de publicații tehnice și științifice cît mai adecvat preocupărilor și intereselor lor și instrumente de informare eficiente organizate. Cît privește Biblioteca Universității din Craiova, ea asigură documentația și instrumentele de informare necesare procesului de învățămînt și cercetării în toate domeniile de profil al facultăților Universității, inclusiv domeniul tehnic.

În virtutea acestor interese comune, la masa discuțiilor s-au întîlnit : din partea Bibliotecii municipale — Leontina Neacșu, directoare a instituției, și Gheorghe Gheorghe, bibliotecar șef de serviciu ; din partea Bibliotecii Universității — Maria Buz, bibliograf principal, șef al Serviciului bibliografic ; din partea unității de documentare de la GUAMEC — ing. Rica Bitter ; din partea Uzinei „7 Noiembrie” — ing. Ion Trandafir, șef al Cabinetului tehnic al uzinei ; din partea Comitetului pentru cultură și artă al județului Dolj — Romeo Păunescu, inspector cu problemele de bibliotecă.

Într-o primă parte a discuțiilor, a fost relevat faptul că în unele întreprinderi și instituții craiovene există suficiente resurse pentru informare la nivelul unităților respective, dar în multe unități posibilitățile sînt fie foarte reduse, fie insuficient valorificate. Se impune deci reorganizarea activității informativ-documentare și de propagandă tehnică în fiecare întreprindere în așa fel, încît, de la acest nivel să poată fi estimate nevoile concrete de ridicare a activității prin cooperare la nivelul municipiului. Au fost prezentate apoi, de către fiecare reprezentant al unităților cu posibilități mai mari, atît elementele prin care acestea pot contribui la sprijinirea activității

unităților mai slab dezvoltate, cât și problemele nesoluționate încă la nivelul propriilor resurse și pentru a căror rezolvare este necesară o colaborare pe plan local.

Partea cea mai consistentă a discuțiilor s-a desfășurat în jurul aspectelor de primă importanță ale creării unui sistem de cooperare, de folosire în comun a surselor documentare și de elaborare a unor instrumente colective de informare asupra surselor de pe raza municipiului. O premisă a încheierii acestui sistem a constituit-o cunoașterea concretă a capacităților tuturor unităților — biblioteci tehnice, biblioteci publice și științifice, unități de documentare — care vor participa la colaborare. Biblioteca municipală, în lipsa unui for conducător de îndrumare a bibliotecilor tehnice din municipiu, s-a angajat să efectueze cât mai curând un studiu asupra tuturor bibliotecilor tehnice din municipiu, relevând condițiile activității de informare pe care acestea le oferă (fond de publicații, instrumente de informare, servicii de informare și documentare tehnică, acțiuni de propagandă tehnică etc.). În urma cunoașterii de fapt a situației, se va putea trece la traducerea în viață a propunerilor ce au fost făcute în sensul cooperării într-un sistem comun de informare tehnică. Redăm câteva din cele mai însemnate propuneri de încheiere a acestui sistem.

Realizarea unei informări centralizate asupra surselor răspândite în diversele unități prin elaborarea unui „Ghid al materialelor de referință tehnică și științifică aflate în bibliotecile din Craiova”. Propunerea a venit din partea Bibliotecii Universității, unde există deja un nucleu pentru un astfel de ghid, prin catalogul acestor materiale aflate în colecțiile bibliotecii. Serviciul bibliografic al Bibliotecii Universității va putea transforma instrumentul ei într-un instrument colectiv încorporând și fișele materialelor de acest fel pe care le posedă celelalte biblioteci din municipiu. Periodicitatea acestui instrument, potrivit propunerii, va fi de un an.

Intocmirea unui „Repertoriu colectiv al abonamentelor la publicațiile periodice tehnico-științifice aflate în bibliotecile din Craiova”, așa cum a fost propus în cadrul discuțiilor de ing. Rica Bitter, de la GUAMEC. Editarea acestui instrument, cu apariție tot anuală, va avea drept urmare atât asigurarea unei bune informări asupra acestor surse importante, cât și evitarea unor paralelisme în achiziții și economisirea de deverse.

Realizarea unui „Catalog colectiv selectiv al cărții tehnico-științifice existen-

te în bibliotecile din Craiova”. Chiar dacă aceasta ar depăși posibilitățile de început ale cooperării bibliotecilor craiovene, totuși propunerea venită în acest sens din partea Bibliotecii municipale a fost primită cu interes. Necesitatea acestui instrument este unanim recunoscută. A rămas ca oferta bibliotecii municipale de a se ocupa în mod special de întocmirea acestui catalog să primească, pe parcursul înaintării în lucrare, ajutorul și colaborarea celorlalte biblioteci.

Venită tot din partea Bibliotecii municipale din Craiova — care, în sistemul preconizat, își găsește un câmp larg de activitate în direcția coordonării eforturilor bibliotecilor participante —, o ultimă propunere s-a referit la punerea într-o circulație mai largă a unor lucrări de informare elaborate în unele unități. De pildă, s-a propus ca cercetările bibliografice pe teme de producție efectuate la GUAMEC, dar multiplicat în puține exemplare și deci cu circulație restrinsă la cadrul întreprinderii respective, să fie remultiplicate de Biblioteca municipală și date într-un circuit mai larg de informare, atât în cadrul acesteia, cât și în cadrul Bibliotecii Universității și al celorva biblioteci tehnice mai mari.

Transpunerea în viață a proiectelor făcute pe baza estimării unor posibilități de muncă ale colectivelor actuale oferă perspectiva unui sistem eficient de colaborare. Rezolvarea depinde de aprobarea, la nivelul direcțiilor unităților vizate, a propunerilor și de perfectarea în amănunt a căilor și mijloacelor concrete de realizare a instrumentelor și a acțiunilor de cooperare. Ne exprimăm încrederea că propunerile vor fi fost găsite — așa cum sînt de fapt — binevenite în direcția perfecționării și valorificării superioare a resurselor de informare și că includerea în planul fiecărei unități documentare sau bibliotecii a sarcinilor ce-i revin în sistemul municipal să fi primit deja aprobarea conducerilor. De aici, neîndoios că problemele de amănunt ale realizării în comun a proiectelor (privind mijloacele de multiplicare și de difuzare pentru fiecare instrument, căile și procedeele colaborării în întocmirea lucrărilor propuse, modalitățile de acces al specialiștilor în unitățile cu circuit mai limitat) își vor fi găsit cele mai bune soluții din partea specialiștilor. Așteptăm cu deosebit interes primele rezultate ale inițiativei craiovene, al cărei exemplu va putea fi imbold și în alte centre industriale.

George VLĂDESCU

Colecțiile Bibliotecii Centrale de Stat a Republicii Socialiste România

Articolul de față, destinat în primul rând colegilor de breaslă, caută mai degrabă să satisfacă interesul bibliotecarului în formularea teoretică și folosul ce l-ar desprinde pentru sine din experiența unei mari biblioteci, decât să facă o prezentare propriu-zisă a colecțiilor.

Este un fapt evident că cercetarea în bibliografie — alături de alte domenii — se află într-o fază de reconsiderare. Momentul reconsiderării poate fi situat acum 30 de ani, deși clivajul bibliologie—documentare a început să se producă acum o jumătate de veac. Față în față cu documentarea, fiecare căutându-și definirea și justificarea, cele două discipline din ansamblul informării — și mai ales biblioteconomia — ies cu noi principii și cu noi baze.

Văzută din această perspectivă, împlinirea a 15 ani de existență a unei biblioteci apare ca o perioadă lungă — jumătate din timpul de mai sus —, chiar foarte lungă pentru experimentarea unor ipoteze sau teorii ce se propuneau și se conturau în însăși practica constituirii colecțiilor, ca și în celelalte activități. Fenomenul acesta se încadra astfel în dialectica raportului dintre teorie și practică, ca activitate concretă, socială.

Biblioteca Centrală de Stat s-a întemeiat ca o consecință a unei politici culturale ce presupune folosirea tuturor instituțiilor la formarea omului cu o cultură avansată, aptă să participe la construcția socialismului. Bibliotecile erau unele din aceste instituții care — față de situația găsită în 1944 — trebuiau sprijinite și orientate într-un nou fir de viață. Dezvoltarea rețelei necesita analiza critică a moștenirii culturale din acest sector, și sub aspectul instituțional, și sub aspectul cercetării ideilor. Aceasta a însemnat o înscriere a bibliotecilor și a instituțiilor documentare mai vechi sau mai nou create într-o viziune nouă în care accentul era pus pe comunicare. O atare concepție presupunea și o organizare superioară a fiecărei unități, ca și a rețelei de biblioteci. Întemeierea Bibliotecii Centrale de Stat se înscria în acest context ca un imperativ ce prelua — pe alte baze — încercarea anilor 1820—1848.

Translația de la faza conservării și comunicării limitate, proprie începuturilor

bibliotecilor moderne, la faza de democratizare a informării, unde accentul cade pe comunicare, avea să imprime nota dominantă asupra conștientizării tuturor activităților sale. În sfera de activitate ce ne preocupă aceasta se traducea printr-o înțelegere deosebită a caracterului „public”, de deschidere către un evantai larg de interese de lectură. Această deschidere presupunea și precauțiunea deosebită în conservarea patrimoniului încredințat, comunicarea fiind legată de existența mai multor exemplare, din care unul putea fi păstrat pentru viitor.

Cercetarea vechilor propuneri privind rostul unei biblioteci naționale comparată cu cele mai nou apărute, ale unor experiențe diferite, permitea — tocmai fiindcă nu exista apăsarea unui trecut încărcat nu numai de bune tradiții, ci și de rutină și de opreliști materiale —, conturarea unui profil potrivit cerințelor epocii și prefigurată în același fel pentru viitor. Lătmotivului dintru început, potrivit căruia biblioteca națională sau biblioteca academică fundamentală, aduna monumentele literare care să sprijine în principal studiul necesar alcătuirii marelui dicționar al limbii, i s-a adăugat acela susținut în „secolul trezirii naționalității” de istorici: documentarea istorică. Ideea întemeierii unei biblioteci naționale la noi este legată de ideile epocii romantice, sintetizate de un cărturar ce îmbina gustul clasicistului pentru erudiție și bibliofilie cu elanul romantic — Alexandru Odobescu. „Adunarea manuscriselor și tipăriturilor noastre și de pe teritoriul nostru era o sarcină de interes național” ce servea „studiul istoriei și al dezvoltării limbii noastre”. Anul 1861, când era formulat acest gând, era nu prea depărtat de anii când Bălcescu și Kogălniceanu, Lazăr și Cipariu și alții alți cărturari căutau prin studiile de istorie și de limbă să sprijine revendicările populare acute ale vremii. În fond, această formulare se îmbina admirabil cu ceea ce practic propuseseră ca scop Petru Poenaru, ca unul ce redactase regulamentele de întemeiere și funcționare ale Bibliotecii Centrale a Statului de la București din a treia decadă a secolului al XIX-lea. Ea avea ca scop „lățirea” în public a culturii, dezvoltarea civismului modern.

Biblioteca noastră a căutat să adinească tocmai această particularitate a ideilor de la noi, confruntată cu ideile mai noi ce au prezidat la întemeierea bibliotecilor anglo-saxone și cu osebire cele pe care Lenin le-a așezat ca indicații fundamentale făuririi bibliotecilor primului stat socialist din lume. Noi am ținut seama și de observația teoretico-critică de la noi din țară, semnalată de noi cu alt prilej, a lui Virgil Madgearu, care reclama o bibliotecă menită să sprijine documentarea necesară legiferării și studiilor privind bunul mers al treburilor publice.

Într-o perioadă în care revoluția tehnico-științifică a căpătat semnificația cunoscută și când conducerea de către partid și stat a tuturor ramurilor de activitate socială necesită o documentare largă, atît în privința literaturii care reflectă realitățile de la noi, cît și asupra progresului pe plan mondial, biblioteca centrală a statului trebuie să înmănuncheze în fondurile sale surse de informare cu adevărat enciclopedică. Biblioteca Centrală de Stat îi revine, alături de alte instituții de informare și de propagandă, sarcina popularizării largi a documentelor de partid și de stat, a măsurilor și hotărîrilor a căror transpunere în viață aduce progresul tuturor cîmpurilor de activitate.

Toate considerațiile de mai sus au conștientizat spre conturarea profilului specific al Bibliotecii Centrale de Stat, au permis degajarea teoretică a profilului colecțiilor sale. El poate fi caracterizat astfel: cuprinderea întregului fond de tipărituri și de alte imprimate produse pe teritoriul țării de-a lungul istoriei, indiferent de limba, conținutul și forma documentului (de la manuscris la foaia volantă de reclamă comercială); această cuprindere este posibilă, pe de o parte, pe baza măsurilor legislative și a reglementărilor autorității de stat începînd cu anul 1952*), biblioteca fiind depozit legal pentru imprimate grafice, fonice, ca și depozit oficial al stampelor achiziționate de stat, respectiv de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă; depozitul legal este constituit — ca regulă generală — din 2—3 exemplare care asigură exemplarul de conservare (sau de arhivă) și exemplarele ce folosesc întocmirii bibliografiei naționale și comunicării în sală și prin împrumut interbibliotecar; asigurarea fondului destinat comunicării imediate este implinită, pe de altă parte, și prin achiziția cu alte mijloace — de regulă prin cumpărare —, astfel încît func-

ția comunicării, a difuzării să fie cît mai înlesnită.

Acestea constituie o latură a completării îndreptată spre noutate, spre prezent.

În cadrul aceleiași laturi a completării, a doua caracteristică urmărită este aceea a cuprinderii tuturor lucrărilor încadrabile în fondul daco-romanic. Așadar, depistarea și procurarea — prin schimb sau cumpărare — a tuturor lucrărilor tipărite ce au vreo legătură cu istoria noastră și cu activitatea de la noi în orice domeniu este o preocupare constantă, fie că acele lucrări sînt datorate autorilor români, fie că sînt datorate autorilor străini, indiferent de limbă, apărute oriunde peste fruntarii.

Corolarul acestor caracteristici este enciclopedismul fondurilor.

A treia caracteristică este universalismul colecțiilor. Universalitatea s-a impus bibliotecilor naționale în general. Ea capătă o coloratură specifică în fiecare bibliotecă datorită intereselor de documentare și de lectură specifice din fiecare țară. Afinitățile lingvistice, culturale, preocupările din ramurile diferite de știință — studiate cu grijă în tradiția lor și în perspectivă — determină selectarea pe care o facem. Ca biblioteca națională, urmărim toate documentele oficiale și oficioase, ca biblioteca științifică, toate lucrările de referință de importanță majoră, edițiile fundamentale ale operelor din cele mai diferite domenii, iar ca biblioteca publică, nu ocolim nici lucrările de popularizare și de informare — criteriul fiind calitatea informațională sau stilistică. Este de la sine înțeles că selectarea se impune aici, ea fiind opusă exhaustivității specifice în completarea fondului național și daco-romanic.

O atenție particulară este acordată preocupării literaturii bibliologice, dată fiind calitatea ce o are biblioteca națională în raport cu rețeaua bibliotecilor publice și cu sistemul național de bibliotecii.

A doua latură a completării este aceea retrospectivă. Exhaustivă tinde să fie completarea fondului — apărut pe teritoriul național — de tipărituri și imprimate în orice limbă, ca și a fondului daco-romanic. Evident, selectivă este completarea fondului universal.

Completarea retrospectivă caută să procure documentele manuscrise (cărți manuscrise, manuscrise-corespondență), cele iconografice (stampe, desene, hărți, fotografii, diafilme), unicate sau copii ce au servit sau nu producerii tipăriturilor. Aceasta ține și de sarcina de conservare a lor, pe care orice bibliotecă națională, în sensul reamintit de noi mai sus, are îndatorirea s-o facă, dar și de ideea că biblioteca, astfel, poate sprijini nu nu-

*) Anul înființării Camerei cărții, încorporată ulterior în Biblioteca Centrală de Stat.

mai documentarea, studiile de ordin general, ci și pe acelea de ordin special, legate de formarea cadrelor de bibliotecari. Din aceleași motive a atras atenția și strângerea monumentelor de tipar, a exemplarelor rare ale artei tipografice sau ale legăturii. Studiarea istoriei cărții ar fi trunchiată fără posibilitatea de cercetare de visu a lucrărilor reprezentative ieșite din mâna caligrafilor, a artiștilor tiparului, a ilustratorilor de carte și a legătorilor. Folosirea procedeelor moderne de reproducere, multiplicare etc., necesare în practica conservării și a comunicării, permite implicit și cercetării bibliologice să compare cele aflate în cărți cu cele „fizice” prezente.

Desigur că, la completarea retrospectivă, un factor important a fost însăși dotarea bibliotecii la întemeierea sa. Trecerea în patrimoniul său a Bibliotecii Ateneului Român, veche bibliotecă publică ce a avut și drept de depozit legal, a bibliotecii fostului Așezământ cultural „Nicolae Bălcescu”, alipirea, ca filiale, a Bibliotecii de literatură străină și a Bibliotecii Bathyanum au determinat profilarea completării colecțiilor încă mai aparte în funcție de tradițiile acestor biblioteci. Biblioteca Ateneului venea cu zestrea fondatorilor: Scarlat Rosetti și Exarcu, fie prin donație din propriile biblioteci, fie prin orientarea preocupărilor. Pe lângă dania de la început a lui Scarlat Rosetti, al cărei inventar de circa 3.000 de volume se păstrează, i-au urmat cele ale lui Exarcu și Em. Porumbaru, mai apoi ale profesorului și bibliografului Gh. Adamescu, pentru a nu cita decât câteva nume. Dreptul, literatura, filozofia și istoria culturală generală au fost domeniile predilecte, deși alte donații și depozitul legal și-au adus contribuția și în alte domenii. Biblioteca Așezământului „Nicolae Bălcescu” reunea fonduri din bibliotecile lui Ion C. Brătianu și D. A. Sturdza, la rindu-le cuprinzând cărți ce aparținuseră familiilor pașoptiste — Tell, Goleşti, Cezar Bolliac, Rosetti — și la care se adăugaseră cărți din bibliotecile lui Scarlat Calimachi, A. Plagino și alții. Fondul acesta inițial — apreciat între cele două războaie mondiale ca unul din cele mai însemnate de istorie românească și sud-est europeană și de istorie universală — se remarcă și prin raritățile sale, și printr-o grijă deosebită, cu tendință bibliofilă, de procurare și de păstrare a cărții — ediții rare, în legături deosebite. Lui i s-au adăugat colecțiile heteroclitice ale fostului muzeu Saint-Georges, colecțiile fostei Fundații Kogălniceanu — încă un fond de istorie cu orientare specială izvorâtă din moștenirea lăsată de Mihail Kogălniceanu și din intenția fon-

datorilor de studiere a activității și personalității istoricului și omului de stat care fusese M. Kogălniceanu. Aceste fonduri, integrate organic în colecțiile bibliotecii, alcătuiau canavaua ce trebuia adăugită, completată în lacunele ei, împlinită atît cu achizițiile din producția editorială și extraeditorială autohtonă nouă, cit și retrospectiv. De asemenea, se cereau urgent întreprinse acțiuni de procurare a lucrărilor străine, fie ele daco-romane, fie asigurind informarea asupra evoluției științelor naturii și celor sociale, umanistice.

Pentru a asigura documentarea cercetătorilor, ca și a publicului larg, cu lucrările cele mai reprezentative din cultura universală, simetric investigației întreprinse în bibliografiile asupra literaturii din orice domeniu din țară trebuia întreprinsă o investigație în literatura universală. În cadrul acestui plan de cercetare bibliografică se proceda — ca o operație preliminară necesară în completare — la o comparare (prin intermediul cataloagelor bibliotecii) a ceea ce s-a produs și a ceea ce aveam și, desigur, se stabilea o ierarhie a importanței lucrărilor și a urgențelor în procurare. Era firească deci, potrivit acestui principiu, procurarea, prioritară și masivă, a lucrărilor de referință. Enciclopediile, tratatele speciale de istorie a științelor, tratatele cu privire și istorică din orice domeniu de investigație științifică, bibliografiile generale și speciale — cu predilecție pentru cele stabilind ierarhii valorice, critice, bibliografiile naționale, cataloagele au fost primele lucrări ce s-au procurat la înființarea bibliotecii. Dezvoltarea acestui fond, menținerea lui „în actualitate” au rămas un principal punct în cadrul obiectivelor achizițiilor noastre. Alcătuirea acestui fond permite căutările noastre bibliografice astfel, încît alegerile de publicații să corespundă principiilor fixate și să asigure totodată baza activității de informare pentru celelalte servicii ale bibliotecii.

De aici pornind, s-a lărgit aria de preocupări pentru asigurarea documentării referitoare la activitatea politică și socială din țara noastră și din alte țări. În ce privește documentarea în domeniul științelor social-politice din țara noastră, am urmărit în primul rînd procurarea tuturor lucrărilor referitoare la activitatea Partidului Comunist Român și a organelor de stat, difuzarea largă a acestora, ca și procurarea documentelor mai vechi, care puteau contribui la studiile în acest domeniu, fondul de care dispunem necuprinzînd ziare, reviste, corespondență etc. din perioada activității ilegale a P.C.R. sau a organizațiilor conduse de el.

Dezvoltarea industrială a țării, promovarea cercetării științifice în toate domeniile, fundamentale și aplicative, necesită o dezvoltare corespunzătoare a documentației. Biblioteca noastră a înțeles de la început să se înscrie — fiind o mare bibliotecă științifică — în curentul ce considera unitatea dintre științe și tehnică și să contribuie la realizarea programului elaborat de partid privind introducerea largă în producție a cuceririlor științei. Literatura românească pe care o primea pe baza depozitului legal asigura satisfacerea, din producția internă a intereselor de lectură și de documentare. Procurarea literaturii străine trebuie să îndeplinească două condiții în concepția completării colecțiilor: a) să aducă datele noi, cele mai semnificative ale evoluției tehnicilor, asigurând un echilibru între tendințele interne de dezvoltare și mutațiile pe care însăși tehnica le impunea; b) să asigure documentarea asupra punților de legătură dintre tehnică și știință și, desigur, asupra aspectelor de organizare și economice. De asemenea — ca și în domeniul științelor — am căutat să procurăm documentele oficiale și oficioase care să permită cunoașterea politicii urmate în diferite țări, în domeniul științei și tehnicii, al dezvoltării științifico-tehnice, industriale și general culturale.

Desigur, cele de mai sus nu pot decât o imagine abia schițată asupra profilului specific al colecțiilor, asupra potențialului de documentare ce ne preocupă să-l oferim beneficiarilor, cititorilor noștri sau celor care solicită informații bibliografice și împrumuturi. Spațiul unui articol nu poate permite mai mult. Pentru a întregi imaginea, amintim că am acordat atenție și dezvoltării unui fond muzical unde manuscrisul, partitura tipărită, discul și banda de magnetofon, ca și cântea de muzicologie, permit atât studii adâncite, cât și inițierea în cultura muzicală. Întrucât am considerat dintru început unitatea artelor, fondul nostru cuprinde literatura și știința literaturii, dar și artele plastice, și aici textului alăturându-i stampa și desenul constituite în fondul de stampe și fotografii. Acest fond iconografic servește nu numai celor preocupate de artă și istoria artei, dar și istoricilor, pentru ilustrarea textului, fie de istorie propriu-zisă, fie de istorie a diferitelor domenii.

În acești 15 ani, biblioteca și-a constituit colecții însumând circa 5 000 000 de unități. Dintre acestea, 1 000 000 de volume de cărți (peste 353 000 de titluri), gata catalogate, sînt la dispoziția publicului la sediul central. Acestor volume li se adaugă volumele corespunzătoare celor 21 200 de titluri de periodice și se-

riale, din care circa 7 000 de titluri sînt curente (după datele anului 1970). Colecțiile speciale ocupă de asemenea un loc important, asupra lor însă urmînd să fie publicat în *Revista bibliotecilor* un alt articol. La creșterea anuală de circa 200 000 de unități contribuie primirile ca efect al legii depozitului legal (circa 1 319 titluri de periodice și 9 400 de titluri de cărți și broșuri, la care sînt de adăugat hărțile, foile volante, materialul de propagandă tehnică și comercială etc.), ca și procurările prin schimb internațional (1 286 de relații în 108 țări) și, desigur, prin cumpărare, donații și transferuri. Limbajul acesta — mai sec — al cifrelor oferă totuși o precizie asupra volumului documentației ce o poate pune la dispoziție biblioteca. Analiza neîncetată a ceea ce există, a ceea ce apare și a nevoilor de documentare este și un îndemn pentru a menține și îmbunătăți activitatea serviciilor ce concură la îndeplinirea planului și a programului de completare propus bibliotecii. Sînt astfel întrevăzute acțiuni concentrate pentru întregirea fondului de publicații guvernamentale, de publicații oficiale, dar și oficioase, de lucrări fundamentale în domeniile mai puțin atenționate etc. Publicația veche, ca și publicația nouă — selectate potrivit — sînt căutate cu răbdare și perseverență, completarea neurmînd decât să contribuie la asigurarea nu numai a documentației imediat cerute, ci și a celei ce îndeamnă la deschiderea unor noi fronturi de investigație, la clarificarea unor probleme încă nerezolvate.

D. M. PĂPURICĂ

bibliotecar șef, Serviciul completării colecțiilor

Bibliografie

1. a) Georgescu-Tistu, N. *Munca intelectuală. Idei generale și îndrumări*. [Curs ținut în anul 1947 la] Facultatea de filozofie și litere. Buc., Seminarul de bibliologie, 1947. p. 59—60. Lito. (Universitatea din București). A se vedea și *Orientări bibliologice*, de același autor.
- b) Theodorescu, Barbu. *Manualul bibliotecarului*. Buc., Editura Casei școlilor, 1939. p. 30—32. 53—55.
- c) Sunkov, V. I. *Bibliotecile și știința. În: Studii și cercetări de bibliologie, seria nouă*, 11 (1969), p. 495.
- d) Kondakov, I. P. [Alocuțiune la] *Inauguration de la Bibliothèque Royale Albert I... Bruxelles, 1969 — Colloque international „Les grandes bibliothèques générales dans le dernier quart du XX-e siècle*, fil. 93 și urm.
2. Popescu-Brădiceni, Angela și Trancă, Dumitru. *Biblioteca Centrală de Stat... creație a regimului democrat-popular*. În: *Studii și cercetări de bibliologie*, 4 (1961), p. 107 și urm.
3. Păpurică, D. M. *Cîteva considerațiuni cu privire la completarea colecțiilor unei biblioteci naționale*. [Comunicare la Cercul de comunicări și referate al Asociației bibliotecarilor. București, 1969]. Manuscris.

Propaganda cărții și a bibliotecii în concepția bibliotecarilor

(II)

Reînnoșând firul concluziilor pe marginea anchetei la care ne-am referit în numărul trecut, am începe, de astă dată, cu un adevăr de mult cunoscut, învederat și de cercetarea noastră, pe care nu ne vom sfii să-l reamintim. Este vorba de penuria de material informativ, menit să vină în ajutorul bibliotecarilor comunali (și nu doar a lor) în acțiunile de propagandă a cărții. Ar mai fi de relevat și un alt aspect care amplifică și mai mult consecințele defavorabile ale situației amintite, anume că și ceea ce există nu este folosit de bibliotecari, fie că materialele de informare respective nu ajung până la ei, fie că sînt pur și simplu ignorate.

Privit în ansamblu, tabloul realizat prin însumarea răspunsurilor la întrebarea referitoare la *sursele de informare asupra noutăților editoriale*, folosite de bibliotecari în scopul propagandei, pare destul de bogat, numărul lor putînd fi, cu aproximație, fixat la 20. Privită însă astfel, situația este înșelătoare, deoarece în fapt numai șase dintre bibliotecarii chestionați indică între 5 și 8 surse oarecum distincte, restul de 27 amintind doar 2 pînă la 8 surse de informare. După natura lor, sursele indicate de marea majoritate a interlocutorilor noștri sînt de tipul notițelor bibliografice enunția-

tive (Buletinul Cărți noi — 20 de mențiuni; planurile editoriale — 10 mențiuni; Bibliografia R.S.R. și fișele tipărite — 5 mențiuni; Buletinul de prezentare a cărților recomandate spre achiziționare, editat de Fondul de Stat al Cărții — 3 mențiuni; cataloagele de creștere a colecțiilor, editate de bibliotecile municipale — 2 mențiuni.) Virtuțile acestor instrumente de informare sînt îndeobște cunoscute (poate mai puțin ale buletinului Fondului de Stat al Cărții datorită tinereții sale), dar informațiile furnizate sînt de o altă natură (decurgînd din înseși scopurile pe care le au în vedere) decît cele care ar fi cu adevărat utile propagandei cărții. Pentru că aceste publicații doar semnaleză, fără a furniza și date cu privire la autor, temă, valoare literară, respectiv științifică, adresabilitate, grad de accesibilitate etc.

Reținem din răspunsurile bibliotecarilor la această chestiune referirea la *recenziile și cronicile* apărute în diferite publicații periodice (58 de mențiuni). Printre publicațiile indicate, pe primul loc se situează revista noastră, cu 12 mențiuni, urmată de *Contemporanul*, cu 8 mențiuni, și apoi, în ordine, *România literară*, *Scinteia*, *Indrumătorul cultural*, ziarul local, *Scinteia tineretului* ș.a. S-ar putea desprinde de aici cîteva indicații utile pentru *Revista bibliotecilor*, care trebuie să mențină sau chiar să dezvolte spațiul destinat recenziilor, asigurîndu-se rubricii „Fișier” un caracter mai sistematic, o selecție mai riguroasă și chiar mai multă specificitate, în sensul că recenziile publicate să aibă în vedere și și mai mare măsură informarea bibliotecarilor, facilitînd astfel și dialogul dintre cititor și carte. De altfel, considerăm că o critică în ajutorul „consumatorului” și nu al „producătorului” ar fi binevenită și în practica unor alte publicații, de mare tiraj, ca *România literară*, *Contemporanul*, *Luceafărul* etc. Nu ni se pare năstrușnică nici ideea unei publicații de critică și bibliografie, special destinată unui asemenea scop, realizată poate prin schimbarea la față a actualului buletin *Cărți noi*.

Optica unilaterală în propagandă cărții, orientată în mod predominant, uneori aproape exclusiv, spre beletristică, este trădată de însăși enumerarea surselor de informare folosite. Sîntem însă înclinați să apreciem că vina nu este în primul rînd a bibliotecarilor, care, atunci cînd vorbesc despre aria și conținutul manifestărilor de propagandă (aspect tratat în prima parte a analizei noastre) sau despre motivația acțiunilor și chiar a lecturii ca atare (probleme la care ne vom referi în continuare) au în vedere și alte compartimente ale colec-

țiilor bibliotecii decât beletristica. Fenomenul se datorește în primul rând ipseii unui sistem cit de cit înjghebat de informare a bibliotecarilor (ca și a publicului larg, de altfel), din punct de vedere al conținutului, al valorii, al nivelului de tratare și al adresabilității, asupra producției editoriale din domeniul științific și tehnic, agrozotehnic și chiar social-politic (aici lucrurile sînd totuși ceva mai bine). Ceea ce există în revistele de profil — și există destul de puțin — nu ajunge în bibliotecile comunale. Dar chiar și în domeniul beletristicii, cumva favorizat datorită numeroaselor prezentări și recenzii apărute în diverse reviste, caracterul deficitar al informațiilor — fie tardive, fie lacunare — este evident. Din centralizarea acțiunilor de propagandă a cărții, practicate de bibliotecari în perioada despre care ne-au furnizat date, rezultă, sub diferite aspecte, chiar și în cadrul beletristicii unele disproporții vizibile. Astfel, față de 173 de teme de literatură română, numai 35 de acțiuni s-au referit la literatura universală. Împingînd analiza mai departe, spre autori și opere, se constată că din literatura română, de pildă, au reținut atenția bibliotecarilor 19 autori clasici, 15 din perioada modernă și 44 din cea contemporană. Numărul oarecum mare de autori contemporani nu probează însă și o motivare a selecției. Astfel, prezența operelor de ultimă oră este aproape inexistentă, fiind menționate doar *Minciuna* de M. Cojocaru, *Vîntul și ploaia* de Z. Stancu, *Viitorul*. *Atenție!* de I. Hobana și *Criza de timp* de Pop Simion. Mai apar și cîteva din cărțile anului '68: *Animale bolnave*, *Ingerul a strigat*, *Șatra*, *Interval*. Dar să nu uităm că între timp Ivasiuc a scris *Cunoaștere de noapte*, iar Barbu (cărui i-a fost prezentat un volum de nuvele), *Princepele*. Dintre lucrările literaturii române contemporane, devenite într-un fel clasice, abia apar, de 2—3 ori menționate, *Setea*, *Moromeții*, *Pădurea nebulă*. În schimb, sînt destule concesii făcute unei literaturi de calitate discutabilă (*Omul cu două umbre* de S. Sîrbu, *Vinovatul Nr. 1* de N. Ștefănescu, *Ingerul negru* de I. Ochinciu etc.), faptul fiind cu atât mai neexplicat cu cît această literatură se „consumă“ și de la sine cu multă ușurință. În ceea ce privește literatura universală, criteriile de alegere a autorilor și a titlurilor apar la fel de derutante: *Dama cu camelii* de Al. Dumas-fiul, alături de *Să uiți Palermo* de Ed. Charles-Roux, *Manon Lescaut* de Abatele Prevost, alături de *Incurcătura blestemată din strada Merulana* de E. Gadda, *Crima din Orient Express* de A. Christie, alături de *Figuri bizantine* de Ch. Diehl

ș.a. Impresia de dezordine, de dezorientare, de duh al intîmplării care domnește asupra imperiului propagandei cărții privit în ansamblu (lipsa oricărui sistem fiind o consecință iminentă a lipsei de informare), se accentuează o dată cu parcurgerea sumarului de acțiuni al fiecărei biblioteci în parte.

Surprinde în răspunsurile bibliotecarilor puținătatea referirilor la bibliografiile de recomandare, instrumente de informare deosebit de utile pentru propaganda cărții, datorită faptului că și atunci cînd titlurile bibliografiate nu sînt adnotate, gruparea lor tematică le conferă o valoare informativă mai largă decît simpla semnalare. Explicația s-ar afla poate în faptul că bibliografia de recomandare a fost compromisă, de-a lungul unei practici a anilor trecuți, prin folosirea unor teme șablon, adeseori cu caracter de simplă prezentă. Poate explicația constă în faptul că astăzi asemenea bibliografii se editează în măsură destul de mică și doar legat de anumite teme festive. Își găsește însă ecou, în răspunsurile bibliotecarilor — și ne bucură să o spunem — încercarea revistei noastre de a reabilita această formă, prin abordarea unor teme noi, de actualitate, care pot suscita interesul unor categorii de cititori.

Merită de asemenea relevat faptul că bibliotecarii — cel puțin interlocutorii noștri — ignorează pe nedrept ajutorul oferit, în această privință, de presa vorbită, bogată și în semnalări din alte domenii decît beletristica, din ce în ce de mai bună calitate, datorită apelului la colaboratori de mare autoritate din toate domeniile de creație (artă, cultură, știință, tehnică). Atragem deci atenția bibliotecarilor (deși am mai făcut-o și cu alte prilejuri) asupra emisiunilor de radio-televiziune, atît pentru propria lor informare, cît și pentru propaganda pe care ar trebui să o facă în favoarea acestor emisiuni direct în rîndul cititorilor sau chiar și în vederea corelării unor acțiuni ale bibliotecii cu programele acestora. (O interesantă corelare de acest fel realizează biblioteca comunală din Peștișani prin ciclul „Biblioteca și emisiunea de radio-televiziune preferată“, despre care s-au publicat amănunte în revista noastră).

Nu putem încheia acest capitol referitor la informarea bibliotecarilor fără a consemna și propunerile concrete de soluționare a situației, fie prin însoțirea cărților, încă din editură, cu prezentări biobibliografice ale autorilor și cu adnotări ale lucrărilor respective, fie prin editarea unor fișe tipărite de recomandare, cu adnotări, care să întovărășească lucrările destinate bibliotecilor.

Participanții la această discuție s-au întâlnit, fără excepție, într-un dezechilibrat comun, acela de a primi *sprijin* cu constanță, în realizarea propagandei cărții și a bibliotecii, din partea organelor județene sau centrale competente. Ni se pare mai puțin important că aceste solicitări se îndreaptă în număr mai mare spre județ sau spre centru, că se adresează Bibliotecii Centrale de Stat sau bibliotecii municipale, Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă sau comitetului județean, Comisiei pentru răspunderea cunoștințelor cultural-științifice sau *Revistei bibliotecilor*, interesantă fiind nevoia ca atare de a fi ajutați.

Față de natura celor mai multe dintre solicitările formulate avem serioase rezerve: 75 dintre acestea s-au referit la „texte” pentru manifestările de masă, 19 având în vedere diverse teme (pe locul întâi s-au situat și aici aniversările și comemorările, de 9 ori menționate) iar 56, speciile de manifestări pentru care ar fi bine să primească materiale gata confecționate, predilecția pentru formele spectaculoase, (procese literare, montaje literare etc.), cu adresă generală, fiind și de astă dată evidentă. Cîteva dintre solicitări au avut însă în vedere niște cerințe reale, anume: *tematică* pentru manifestări de masă și pentru expoziții, *materiale tipărite necesare propagandei vizuale*, din nou *solicitări pe linia informării* (cu privire la conținut, nivel de înțelegere, adresă a publicațiilor), reimpresarea cunoștințelor legate de tehnica îndrumării lecturii și a propagandei cărții, fie prin *cursuri de perfecționare profesională axate pe astfel de probleme*, fie prin *consultații de specialitate* inserate în paginile *Revistei bibliotecilor* sau cuprinse într-un volum.

Trebuie reținută nevoia stringentă a bibliotecarilor de a fi ajutați, pe plan local sau pe plan central, atât prin ceea ce cer, dar mai ales pe linia informării, în orice caz nu prin materiale pe de-a gata servite, cum nu o dată este solicitată și revista noastră să publice.

Considerăm că foarte multe din neajunsurile sesizate cu ocazia acestei anchete, în ceea ce privește aria tematică și motivația manifestărilor de masă, formele și metodele folosite, legătura dintre acestea și cerințele reale ale cititorilor în cauză, își au rădăcinile în practica anilor trecuți, când bibliotecarii erau bombardați cu tot felul de texte fabricate pentru ei, fie la regiuni și raioane, fie la centru, majoritatea cu caracter festivo-comemorativ, pe care abia pridideau să le prezinte oamenilor interesați sau nu de astfel de teme. O asemenea practică nici nu i-a obligat, nici nu le-a

lăsat vreme bibliotecarilor să mai și găndească la scopurile propriu-zise ale propagandei.

Viziunea bibliotecii ca element al unui sistem de instituții și de mijloace ale educației permanente este pusă în evidență, în chip deosebit, de modul în care se acționează în organizarea propagandei cărții pornind de la ce se face prin căminul cultural, școală, organizații de tineret și de femei, în funcție de ce se întreprinde pe linia propagandei agricole la C.A.P. etc.

Răspunsurile bibliotecarilor chestionați în legătură cu această problemă lasă să se bănuiește o astfel de înțelegere în organizarea acțiunilor de propagandă, chiar dacă nu este vorba totdeauna de o colaborare organică și cu o participare egală a celor două părți. Apar frecvent referiri de acțiuni comune ale bibliotecii cu căminul cultural (20), cu școala și organizația U.T.C. (cite 15), cu organizația de femei (10). Salutăm, deși manifestată încă timid, tendința bibliotecilor de a prelungi interesul cititorilor stîrnit de unele programe ale cinematografului, ale televiziunii și radioului prin acțiuni specifice, cu cartea.

Față de realitățile mediului rural și de niște cerințe obiective, apreciem ca mult prea redusă colaborarea cu C.A.P.-ul, cu organizatorii învățămîntului agricol de masă, colaborare ce se înscrie într-o sferă de interese care ar fi bine să rețină mai mult atenția bibliotecarilor. De altminteri și din tabelele conținând acțiunile întreprinse rezultă că mai puțin de 9 la sută din teme au fost legate de interesele profesionale predominante în mediul rural — agrozootehnică.

Există printre interlocutorii noștri un număr mare de bibliotecari, mergînd pînă la 25 la sută din chestionați, care declară net că organizează astfel de acțiuni singuri, fără nici o legătură cu ansamblul preocupărilor similare din comună. (Oare e numai vina lor ? !)

(Referirile bibliotecarilor la locul unde se desfășoară manifestările de propagandă ale bibliotecii probează tendința foarte pronunțată de a le deplasa în afara sediului propriu, ceea ce ar lăsa să se întrevadă o altă fațetă a colaborării. În localul bibliotecii se desfășoară, după cum rezultă din datele comunicate, mai puțin de un sfert dintre acțiuni, dintre care o cantitate cu totul neglijabilă în filiale. Cînd acest lucru nu este justificat de condiții precare de spațiu, soluția nu este întotdeauna salutară. Există riscul ca manifestările să piardă astfel din specificitate sau în orice caz să nu fie percepute ca acțiuni ale bibliotecii. În ase-

menea situații, acțiunile nu ajută la familiarizarea publicului cu biblioteca, nici nu contribuie, în cazul evenimentelor cititori noi, la înlăturarea pragului care există între ei și această instituție. În multe cazuri, tendința de a deplasa acțiunile în afara bibliotecii, de predilecție în sala de festivități a căminului cultural, este determinată de însăși esența acestor manifestări care au la bază o accepție greșită a termenului „de masă” și se adresează în consecință unui public mare, nediferențiat.)

Reluind problema propriu-zisă a colaborării, întreruptă de această largă paranteză, ne-am permite câteva considerații cu caracter mai general. Biblioteca comunală trebuie să caute și să cultive colaborarea, pentru a se plasa în contextul general al obiectivelor și sarcinilor cultural-educative de masă din localitatea respectivă. Ea va deveni astfel într-un fel beneficiara acțiunilor organizate de instituțiile și organizațiile de masă din comună și se va bucura mai ușor de ajutorul cadrelor care activează în cadrul acestora (propagandiști de partid, activiști culturali, cadre didactice, specialiști în agricultură etc.). Această colaborare trebuie să fie însă înțeleasă în sensul unei coparticipări active și nu înlocuind ceea ce trebuie să facă U.T.C.-ul, în organizarea „joilor fineretului” sau ceea ce trebuie să facă inginerii agronomi în propaganda agricolă, cum rezultă nu arareori din acțiunile menționate în tabele (20 la sută din temele de agrozootehnică, de pildă, au fost susținute numai de bibliotecari!). De asemenea, nu se poate chema colaborare faptul că o bibliotecă „se lipește” cu o recenzie înainte de film sau că face o prezentare înaintea unei serbări pe linie culturală, fără ca aceasta să se lege prin ceva de conținutul manifestării respective. Sînt acțiuni de propagandă formale, a căror eficiență este pusă încă de la început sub semn de întrebare. Integrarea bibliotecii în sistemul celorlalte instituții ale educației permanente trebuie să fie însoțită de grija atentă a bibliotecarilor pentru specificitatea acțiunilor întreprinse.

Interlocutorii noștri au fost puși în încercătură atunci cînd au fost nevoiți să răspundă în legătură cu diferențierea modalităților de propagandă a cărții beletristică de cea nebeletristică. Și nu este de mirare oită vreme nici instruirile la care au luat parte și nici literatura profesională existentă la noi nu suferă de o limpezime prea mare.

Sînt, de fapt, două elemente esențiale care trebuie să conducă la diferențiere

și care nu acționează fiecare în parte, ci conjugate, și anume *natura publicațiilor* care fac obiectul propagandei și *categoria de cititori* cărora li se adresează, știut fiind că acțiunea educativă a bibliotecii nu se desfășoară în general și la întîmplare, ci pe baza cunoașterii concrete a cerințelor particulare ale cititorilor. Or, și din răspunsurile la o altă întrebare conexasă cu cea la care ne-am referit — *diferențierea acțiunilor de propagandă în funcție de diferitele categorii de cititori* — rezultă că bibliotecarii nu văd întotdeauna cu claritate această corelare dialectică între carte și cititor, temă și public, și nu își programează acțiunile în funcție de aceasta. Diferențierea în funcție de *tematică* este menționată doar de șapte bibliotecari, în funcție de *accesibilitatea* temei, doar de unul, iar referirile la grupe delimitate de *cititori interesați* apar doar în două răspunsuri.

Nu ne imaginăm de bună seamă o distribuție schematică, școlărească a modalităților și formelor de propagandă ca aparținînd exclusiv unui domeniu sau altul de carte, dar există *note particulare care dau specific acțiunilor fie în funcție de temă, fie în funcție de public*. Un concurs „Cine știe, cîștigă” poate avea o temă din literatura beletristică, dar tot atât de bine o poate avea din domeniul științei, de pildă. Nu mai vorbim de formele agitației vizuale comune oricărui domeniu propagat. *Anumite forme rămîn însă proprii numai anumitor domenii*, cum ar fi serile literare, cu toate variantele lor.

Din răspunsurile primite rezultă că în biblioteci sînt practicate și o seamă de forme de propagandă preluate întocmai din practica altor instituții (cămin cultural, comisie pentru răspîndirea cunoștințelor cultural-științifice etc.) și care ar fi bine să rămînă ale celor care le-au inițiat și consacrat. Ne referim la jurnalele vorbite, la serile de întrebări și răspunsuri, la diminețile de calcul, la cele de experiențe și chiar la conferințe. Ceea ce nu înseamnă că biblioteca nu poate fi prezentă în asemenea ocazii cu elemente de propagandă specifice cum ar fi listele de recomandare, expozițiile și standurile cu împrumut pe loc sau cu rețineri anticipate, bineînțeles legate strict de tema dezbătută.

Se remarcă din răspunsurile bibliotecarilor că de multe ori publicul este invitat în funcție de o temă înscrisă în program și nu tema este aleasă în funcție de interesele specifice unui anumit grup de cititori, ceea ce mai plastic exprimat ar însemna că se pune căruța înaintea căilor...

În ansamblul acțiunilor de propagandă a cărții, fundamentarea trebuie să o constituie *motivația lecturii* cititorilor, fie că e declarată de aceștia, fie că nu este declarată, dar acționează asupra lor.

Și în această privință bibliotecarii au o imagine suficient de complexă și, după aprecierea noastră, destul de reală. Rămine însă ca ei să și acționeze în baza acestei imagini în programul general de propagandă a cărții pe care și l-au alcătuit.

La întrebarea referitoare la *factorii care acționează asupra locuitorilor din comună, determinându-i pe unii dintre aceștia să apeleze la serviciile bibliotecii*, răspunsurile primite se înscriu în următoarea scară: *autoinstruirea* (21 de mențiuni), *plăcerea lecturii și destinderea* (15 mențiuni), *necesitățile informației profesionale* (11 mențiuni). Apar, de asemenea, cu mai puține mențiuni, și referiri la nevoi mai particularizate, legate de cerințe de studiu în cadrul învățământului de partid, de documentare într-un domeniu pe care îl studiază etc.

În ceea ce privește *locul și rolul bibliotecii în atragerea populației spre lectură*, după aprecierile bibliotecarilor care ne-au răspuns, elementele principale care acționează ar fi în primul rând *acțiunile de propagandă a cărții și a bibliotecii* menționate în general, nediferențiat (28 de răspunsuri) și abia într-o mult mai mică măsură *condițiile materiale generale ale bibliotecii și calitatea colecțiilor* (cu cite 5 mențiuni fiecare), *competența, tactul pedagogic și prestigiul bibliotecarului* (6 mențiuni), *buna organizare a activității și a bibliotecii ca atare*, de cite două ori menționate. Mai apar, cu cite o singură mențiune, și alte elemente ca *extinderea deservirii cititorilor, simplificarea formalităților etc.*

În ceea ce ne privește, apreciem că se supralicitează importanța manifestărilor de masă în raport cu ceea ce un bibliotecar conștiincios trebuie să facă în bibliotecă, fie că este vorba de constituirea și de organizarea colecțiilor sau de organizarea instrumentelor de informare, fie că este vorba de munca individuală cu potențialii cititori. Bibliotecarii de la sate țin prea puțin seama de faptul că biblioteca se popularizează în primul rând prin ea însăși, prin ceea ce oferă sâtenilor, prin calitatea colecțiilor de care dispune. Serviciile oferite de bibliotecă trebuie cunoscute însă de un public mai larg decât ceroul cititorilor care îi trec pragul, de unde necesitatea unei acționări sistematice în sensul propagandei instituției ca atare.

Acest mod eronat (sau în orice caz unilateral) de a concepe lucrurile este, după

păreră noastră, și motivul principal pentru care se înaintează destul de greu pe linia *permanentizării cititorilor*. Menținerea cititorilor nu se realizează prin manifestări de masă ori cit de frumoase ar fi, ci prin ceea ce le oferă biblioteca.

De altfel, investigați cu privire la *factorii care acționează asupra cititorilor în alegerea cărților*, bibliotecarii nu mai sînt atît de unanimi în aprecierea finalității manifestărilor de masă. Astfel, numai 4 dintre bibliotecari situează printre factorii în cauză recenziile și prezentările de cărți, 2, expozițiile de cărți și numai 5, acțiunile de propagandă în general. O asemenea apreciere ni se pare mai apropiată de realitate. În schimb, 17 bibliotecari consideră că recomandările directe pe care le fac cititorilor acționează cel mai eficace în selecțiile ce le operează aceștia.

Punem în seama insuficienței introducerii a *accesului liber la raft* (dintre bibliotecile anchetate 5 nu practică accesul liber de loc, 5 expun sub 10 la sută din colecții și doar 15, între 50 la sută și 100 la sută din fondurile de care dispun) faptul că doar doi dintre bibliotecari îl situează printre factorii influenți în orientarea lecturii. Dar *elementele pe care le implică contactul nemijlocit între cititor și carte* le regăsim în altfel de răspunsuri ca: *popularitatea autorului* (7 mențiuni), *conținutul, tematica și valoarea cărții* (8 mențiuni), *forma exterioară a cărții* (7 mențiuni), *gradul de uzură a cărții*, ca un indiciu al unei intense circulații (2 mențiuni), *popularitatea colecției sau a editurii* — 0 mențiuni.

Există un întreg complex de factori psihosociologici care acționează asupra cititorilor în opțiunile lor de lectură — și mulți dintre bibliotecari s-au referit la ei — care e bine să fie avuți în vedere în conceperea, ca și în desfășurarea acțiunilor de propagandă a cărții. În scopul obținerii unei mai mari eficiențe și pentru a feri de gratuitate acest compartiment al activității bibliotecare de loc lipsit de însemnătate.

În loc de concluzii

Întreaga noastră analiză a fost punctată de conchideri pe marginea fiecărei probleme abordate. Ne vom mărgini în consecință la o simplă și cit mai concisă *recapitulatie*.

Un prim aspect care se cere reținut este faptul că teoretic bibliotecarii știu foarte multe lucruri, probînd o cultură profesională formată, chiar dacă unele cunoștințe nu sînt suficient adîncite și sistematizate.

Conținutul lecturii elevilor din școlile profesionale clujene

Între teorie și practică există însă, în multe privințe, discrepanță evidentă. Ne referim mai ales la lipsa de motivație reală a acțiunilor, la imprecizia adresei, la predilecția pentru spectaculos și mai ales la lipsa unei adevărate finalități. Surprinde locul neînsemnat acordat de bibliotecari propagandei bibliotecii ca instituție, a serviciilor ce le oferă. În materie de propagandă a cărții este neliniștitor semnul de egalitate ce se trasează între acest obiectiv al activității bibliotecare și unul din componentele sale: manifestările de masă. Deși acestea din urmă ocupă un loc foarte important în dările de seamă și în planurile de muncă ale bibliotecilor comunale, în mod paradoxal, ansamblul lor trădează lipsa oricărui plan. Succesiunea temelor nu se înscrie în aria unui program care să aibă în vedere cei cinci parametri fără de care nu poate fi concepută activitatea de propagandă: ce, pentru cine și pentru ce, cum și cu ce mijloace.

Tendențele semnalate își au rădăcinile pe de o parte într-o puternică rutină, iar pe de alta, în însuși caracterul directivelor de la județ. Și ne permitem această destul de gravă afirmație, am putea spune, în cunoștința de cauză. Începutul anului ne-a prilejuit posibilitatea de a consulta cea mai mare parte a planurilor de muncă anuale ale comitetelor județene pentru cultură și artă. Ne-a surprins în primul rând spațiul restrâns acordat acestui sector al activității cultural-educative, dar mai ales modul schematic în care au fost formulate țelurile activității bibliotecare. Și aici obiectivul Nr. 1 l-au constituit manifestările de masă, în multe județe preconizându-se chiar concursuri intercomunale „pentru cea mai bună” acțiune de acest fel. (Nicăieri n-am întâlnit însă și criteriul eficienței!) Manifestările de masă apar în aceste planuri concepute ca scopuri în sine sau ca acte de prezență la diferite ocazii aniversare.

Se cere pretutindeni cu necesitate o reevaluare a propagandei bibliotecare, care să-și redobândească sensurile inițiale specifice, integrându-se totodată în mod activ, militant, în ansamblul acțiunilor educative ce se desfășoară sub conducerea partidului, pentru îmbogățirea vieții cultural-spirituale a populației.

Ioana TAUTU

P.S. Mulțumim pe această cale tuturor bibliotecarilor care au manifestat interes pentru ancheta noastră și s-au străduit să ne furnizeze răspunsuri cât mai concludente, devenind, într-un fel, coautori ai acestui material.

Valoarea educativă a lecturilor particulare în dezvoltarea multilaterală și extinderea culturii generale a viitorilor muncitori, azi elevi în școlile profesionale, poate fi cunoscută, între altele, și prin cercetarea conținutului acestor lecturi. Sub acest unghi este, credem, utilă cunoașterea citorva aspecte ca: genurile și speciile literare cele mai mult solicitate de acești elevi, scriitorii cei mai citați, precum și apartenența acestor scriitori la literatura română sau la cea universală.

Datele privind aceste aspecte au fost obținute în cadrul unei cercetări mai ample asupra lecturilor particulare ale elevilor din școlile profesionale, cercetare în care s-au urmărit, pe lângă cele amintite mai sus, și alte aspecte cum sînt: cantitatea lecturilor, interesul pentru lectură, motivația lecturii, îndrumarea lecturilor acestor elevi ș.a.

În acest scop a fost aplicat un chestionar amplu în cadrul căruia una dintre întrebări cerea elevilor să enumere autorii și titlurile cărților citite în perioada vacanței de vară (Chestionarul a fost aplicat în primele zile ale anului școlar.) O dată răspunsurile obținute, am grupat datele cuprinse în funcție de cele trei aspecte urmărite, iar apoi, pentru o mai ușoară comentare și interpretare a lor, cifrele absolute au fost transformate în procente.

Cercetarea noastră are în vedere datele obținute de la un număr de 305 elevi, din anii I, II și III, de la două școli profesionale din Cluj. Dintre aceștia, 55 nu au citit nici o carte în perioada studiată de noi. Toate datele din comentariile ce urmează se referă deci la cei 250 de elevi care au citit în perioada

tic este aproape complet neglijat (doar 0,80 la sută) deși un număr de elevi, e drept, mic (2,60 la sută), mai citesc încă basme (populare sau culte). Proza scurtă (nuvele, schițe, povestiri) este prezentă în lecturile unui număr restrins de elevi ai școlilor profesionale (6,21 la sută). Dramaturgia înregistrează un număr și mai mic de cititori (2,22 la sută) ceea ce ne face să presupunem că lecturarea ei este întâmplătoare ca, de altfel, și cea a lucrărilor de critică literară (0,40 la sută).

Dacă lectura cărților istorice sau de inspirație istorică reprezintă 7,21 la sută, lectura cărților pe teme geografice se reduce la numai 1,62 la sută.

Deși majoritatea elevilor din școlile profesionale își însușesc profesiuni tehnice, lucrările de știință și de tehnică ocupă un loc modest în lecturile lor (4,80 la sută), iar cele de știință popularizată sînt și mai puțin citite (1,40 la sută). Ceva mai căutate sînt cărțile științifico-fantastice (6,21 la sută).

Cel mai puțin citite sînt cărțile cu tematică din domeniul sportului (0,40 la sută) deși în citirea presei, ziarele și revistele de sport ocupă primul loc. Este drept însă că și numărul cărților din acest domeniu existente la noi este destul de mic.

Monografiile, bibliografiile oamenilor de seamă, a căror influență educativă asupra preadolescenților și adolescenților este însemnată, ocupă o arie foarte restrinsă în lectura subiecților noștri (0,80 la sută). Extrem de puțin sînt citite *Legendele Olimpului și Mitologia* (doar de doi elevi) și *Iliada și Odiseea* (doar de un elev) deși ele contribuie substanțial la îmbogățirea culturii generale a tinerilor.

Reiese din cercetarea răspunsurilor primite o totală nereceptivitate față de valorile literare autentice. Iată cîteva opinii grăitoare în această privință: Elevul M.C., din anul I, declară, după ce a citit *Arhanghelii* de I. Agirbiceanu, că nu îi plac asemenea cărți fiindcă „nu sînt redată nici momente de luptă și nici aventuri, ceea ce îmi place mie mai mult”. Elevul S.I., din anul I, găsește *Nada florilor* de M. Sadoveanu „prea plictisitoare”, iar elevul T.I., din același an, arată că a citit *Baltagul* de M. Sadoveanu și *Pădurea spinzuraților* de L. Rebreanu dar cel mai mult i-a plăcut *Corșarul de fier* (din colecția „Clubul tinerilor”) fiindcă aceasta din urmă „este plină de aventuri și călătorii”.

Faptul este explicabil pe de o parte prin interesul recunoscut al preadolescenților și adolescenților pentru literatura de aventuri, călătorii și spionaj (interes generat de particularitățile lor de vîrstă) dar, pe de altă parte, așa cum reiese și

amintită. Cu 27 dintre elevii anchemati am purtat convorbiri individuale și în grupuri mici cu privire la cărțile citite. Am consultat apoi peste 50 din fișele de cititor ale elevilor de la biblioteca uneia din școlile profesionale amintite. În ambele cazuri, informațiile obținute nu au contrazis răspunsurile scrise pe care le-au dat elevii la chestionarul nostru.

În ceea ce privește primul aspect avut în vedere în cercetarea noastră — genurile și speciile literare preferate — din datele obținute rezultă că cel mai frecvent sînt solicitate romanele (32,76 la sută), urmînd literatura de aventuri și spionaj (21,62 la sută) și apoi poezia (10,92 la sută). Aparent, din compararea acestor procente, reiese că romanele sînt mai citite decît literatura de aventuri și spionaj. Dacă avem însă în vedere faptul că în ansamblul producției literare ponderea deținută de literatura de aventuri este cu mult mai redusă decît cea a romanelor se poate conchide că de fapt cărțile de aventuri sînt mult mai citite. De altfel și sub aspectul interesului pentru literatură, opțiunile elevilor din școlile profesionale se îndreaptă masiv înspre literatura de aventuri și spionaj¹⁾.

Faptul că poezia ocupă un loc destul de modest în lecturile acestor elevi este cu atît mai neîmbucurător cu cît se constată o reducere a numărului de volume de poezii citite, de la anul I la anul III, la mai puțin de jumătate. Folclorul poe-

¹⁾ A se vedea: *Un sondaj privind interesul pentru literatură al elevilor din școlile profesionale*, comunicare la Simpozionul „Mijloacele comunicațiilor de masă și educarea tineretului”, București, 12—15 dec. 1969.

din răspunsurile citate mai sus, probează lipsa unui gust literar format.

Din datele obținute de noi reiese că citirea cu preponderență a unui anumit gen literar sau a unei anumite specii este frecventă, foarte rare fiind însă cazurile citirii cu exclusivitate a cărților dintr-un singur gen, situație proprie mai ales amatorilor de cărți de aventuri, de călătorii și de spionaaj. (Un singur elev din cei anchetati de noi citea numai volume de poezii.)

În ceea ce privește apartenența cărților citite la literatura română sau la cea universală s-a constatat că 34,80 la sută din elevii chestionați citesc exclusiv autori români, 24,80 la sută citesc exclusiv autori străini și numai 36,40 la sută cuprind în lecturile lor atât autori români cât și străini. Este de la sine înțeles că ultima modalitate este cea corectă, iar în preocupările educatorilor este necesar să între orientarea celor ce citesc doar literatură română și asupra scriitorilor străini precum și invers.

Dintre prozatorii clasici români cel mai frecvent apar în mențiunile elevilor de la școlile profesionale clujene Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Ioan Slavici și Ion Creangă, iar dintre poeți George Coșbuc, Mihai Eminescu și Vasile Alecsandri. Dintre autorii dramatice sînt citați (conform răspunsurilor primite) doar I.L. Caragiale și B. Șt. Delavrancea¹⁾. Preferințele față de acești autori nu sînt constante, pe parcursul tuturor celor trei ani de școală profesională. Astfel, de pildă, V. Alecsandri, foarte citit de elevii din anul I, nu mai apare în lecturile celor din anul III.

Față de scriitorii contemporani preferințele nu apar suficient conturate. Mai citite sînt cărțile unor autori ca Titus Popovici, Constantin Chiriță și Radu Tudoran, fără a atinge însă nici unul dintre aceștia frecvența autorilor clasici menționați mai sus. Poezia și teatrul contemporan lipsesc aproape cu desăvîrșire din lecturile subiecților noștri.

Dintre scriitorii străini (citați exclusiv în traducere) cel mai frecvent citați sînt: Al. Dumas, Jules Verne, Karl May, Walter Scott, Daniel Defoe, Paul Feval, R. Giovagnoli, Fenimore Cooper, Victor Hugo și Mark Twain.

Este de remarcat faptul că numele autorilor de cărți de aventuri, călătorii și spionaaj contemporani, atât români cât și străini, nu este reținut de către elevii școlilor profesionale, aceștia amintind doar titlurile cărților respective.

Din cercetarea datelor obținute se pot desprinde o seamă de concluzii utile pentru îmbunătățirea unor aspecte ale lecturilor particulare efectuate de elevii școlilor profesionale.

În acest sens, se impune în primul rînd orientarea interesului elevilor din aceste școli înspre adevăratele valori ale literaturii naționale și universale. Este necesar apoi să se acorde mai multă atenție orientării lor spre lectura unor genuri și specii literare pînă acum neglijate, anume proza scurtă, poezia și literatura dramatică, precum și folclorul literar.

Deoarece elevii școlii profesionale sînt tineri a căror personalitate este încă în curs de dezvoltare și a căror cultură generală acum se completează și se consolidează, le-ar fi utilă, din punct de vedere cultural și educativ, citirea mai frecventă a biografiilor unor mari personalități din diferite domenii de activitate. Ne gîndim la monografiile din colecții ca „Oameni de seamă”, „Figuri de fizicieni români”, „Oameni de știință”, „Viața în imagini” etc.

Fînd viitori muncitori, care vor lucra în diferite domenii ale tehnicii și industriei, este necesar ca elevilor din școlile profesionale să li se cultive interesul pentru lectura cărților din domeniul științei și tehnicii, literatura științifico-fantastică putînd constitui o etapă intermediară în lecturile lor.

Pentru a nu rămîne străini de fenomenul cultural și literar contemporan este bine să li se stimuleze într-o măsură mai mare interesul față de creațiile scriitorilor contemporani.

În scopul evitării caracterului unilateral al intereselor lor de lectură se cere o mai atentă îndrumare a lor spre îmbinarea lecturii operelor de autori români cu cele ale autorilor străini, a lucrărilor din domeniul beletristicii, cu cele din alte domenii.

Realizarea acestor sarcini educaționale este posibilă numai prin colaborarea tuturor factorilor interesați: școala, organizația U.T.C., familia, biblioteca.

Rolul bibliotecarilor în îndrumarea și îmbunătățirea lecturilor acestor elevi este necesar să crească. Aceasta cu atât mai mult cu cît din declarațiile elevilor de la școlile profesionale clujene unde am întreprins ancheta reiese că ei așteaptă și ar fi receptivi la sfaturile bibliotecarilor, dar, după cum rezultă dintr-o altă cercetare a noastră, anterioară²⁾, efectuată în rîndurile a 432 de elevi, doar 6,90 la sută din elevi au menționat participarea bibliotecarilor la îndrumarea lecturilor.

Voicu LĂSCUȘ
cercetător științific

¹⁾ Indicarea numelor scriitorilor se face în ordinea frecvenței preferințelor exprimate față de operele lor de către elevii studiați de noi.

²⁾ Lectura particulară a elevilor din școlile profesionale. În: *Învățămîntul profesional și tehnic*, nr. 6, din 1969, p. 22.

PENTRU
O LECTURĂ
VALORIZANTĂ

Semnalat încă din antichitate și reluat de-a lungul veacurilor pînă în contemporaneitate, de la Marțial la Sartre, raportul dintre cititor și operă continuă să preocupe atît critica literară, cit și o întreagă lume de poeți, romancieri, ese-iști, publiciști, literați, care au sesizat drumul spre o nouă orientare în valorificarea operelor artistice.

Contactul din ce în ce mai larg dintre cititori și producțiile literare clasice, moderne și contemporane ne impune ca punct de plecare în cercetarea acestei noi orientări o serie de întrebări legate de relația cititor-operă. În ce măsură, cînd, cum, prin ce mijloace, sau prin ce mecanism interior, ascuns primei vederi, cititorul contribuie la valorificarea operelor literare? Evident și de necontestat este faptul că marile capodopere literare universale trăiesc în timp nu datorită criticii, fie ea istorică, estetică sau psihologică nici datorită cutărei sau cutărei opinii savante, ci datorită simplului fapt că ele „plac cititorilor”. Această constatare simplă, generală, vagă chiar, dar reală, ne obligă să ne gîndim și la „de ce plac” publicului aceste opere și nu altele. Este interesant de observat cum s-au impus publicului mulți dintre scriitorii „noi”, de multe ori fără nici o contribuție a criticii, devenind ceea ce se cheamă personaje „en vogue”, pentru o întreagă perioadă de timp. Ne amintim, de exemplu, de experiența romanului *La Medeleni* de Ionel Teodoreanu, roman care, publicat în foileton încă din 1924, în revista *Viața Românească*, nu a stîrnit recunoașterea publică decît în 1926, o dată cu apariția sa în volum. Fără a cunoaște filiația franceză (v. Jules Renard), sau aprecierile, nu tocmai favorabile, ale criticilor, un val de „medelenism” străbatea publicul de toate vîrstele și nivelele intelectuale. Ce anume plăcea atît de mult? În primul rînd, recunoașterea co-

pilăriei de către cei care o mai aveau încă și amintirea ei pentru cei care o pierduseră. Prin lectură, cititorul re trăia stări, senzații, imagini de care nu-și dăduse seama, iar elementul esențial al aprecierii sale este tocmai această re-trăire, la un mod personal, al drumului parcurs de autor.

În esul *Literatura și cititorul*¹⁾, profesorul belgian Arthur Nisin spunea: „Înainte oricărei anchete, a oricărei cercetări, privirea autorului, a cititorului, întîlnește mai multe lucruri decît prevăd doctrinele și metodele...”, privirea autorului parcurge din nou, într-un fel, drumurile creației, cel puțin a creației terminate, recrează opera după un fel de creație dirijată, instantanee, și-și poate da seama dacă opera de artă are o formă care trăiește sau o formă fără viață. Creată de un spirit pentru un alt spirit, opera de artă nu există decît în act, nu există decît citită, contemplată, auzită; cartea sau tabloul conservă rezultatele, urmele unui act, care nu este prins decît prin actul nostru personal și e mai multă valoare în această experiență decît în analizele noastre care nu servesc, finalmente, decît la a-l prepara, la a-l aprofunda, la a-l justifica, sau în cel mai bun caz la a-l rectifica”.

Ideea colaborării dintre cititor și autor poate fi urmărită la o seamă de scriitori contemporani. Astfel, Maurice Nadeau în *Le roman français depuis la guerre* (Gallimard, 1966), spune vorbind despre romancier: „El este înhămat la o lucrare pe care cititorul trebuie să o ducă pînă la capăt în același timp cu el și care devine proprietate comună a unuia și a celuilalt. El creează pe cititorii săi după cum cititorii săi îi dau viață.”²⁾

1) Arthur Nisin, *La littérature et le lecteur*. Paris, Ed. Universitaires, 1960.

2) Idem, p. 15.

Comparînd atitudinea lectorului față de eseu cu cea față de roman, în articolul *Paul et Jean-Paul*³⁾, Jacques Laurent precizează: „În fața unui eseu sau a unui tratat, cititorul este un examinator care consimte sau nu consimte și a cărui adăziune trebuie să ți-o câștige prin raționamente solide. Într-o povestire, el este dimpotrivă complice. Dacă îi spunem că Julien Sorel are părul negru, el o crede fără a fi necesar să i-o dovedim. El se grăbește chiar să completeze ceea ce semnamentele unui personaj, descrierea unui loc au în mod necesar incomplet. Să-i propunem „o față radioasă“ și din această vagă indicație va scoate o imagine particulară. Pentru romancier este un colaborator în toate direcțiile și nu un cenzor ca pentru eseist“.

Dacă acestea sînt părerile contemporanilor, nu trebuie să uităm că, încă acum nouăsprezece secole, Marțial așeza în fruntea epigramelor sale acest sextet omagial adus publicului cititor:

„Acesta-i Marțial ce v-a plăcut,
Poetul pretutindeni cunoscut
Prin acul epigramei, iscusit,
Și cănuia, lectori, i-ași dăruit
O glorie de care-avură parte
Puțini poeți, și numai după moarte“⁴⁾

Trebuie să recunoaștem însă că, de-a lungul veacurilor, datorită unor circumstanțe mai mult de ordin social-politic, apanajul culturii fiind considerat ca un bun al clasei dominante sau, în cel mai bun caz, al clasei în ascensiune, s-a acordat prea multă atenție unor optici de sistem în aprecierea operelor literare, ignorîndu-se elementul esențial — cititorul —, căruiu acestea îi sînt destinate. Există desigur diferite tipuri de lectură și diferite moduri de a privi și de a integra în sine cele citite: de la atitudinea „exterioară“ la cea a „înțelegerii imediate“, de la atitudinea „psihologistă“ la cea „estetică“, ideală fiind însă împletirea armonioasă a ultimelor două. În complexitatea actului lecturii este imposibil să ne dedublăm încontinuu, să ne observăm mereu și să observăm mereu. Prima lectură este cea care creează impresia, care ne identifică cu personajele și atmosfera. O a doua și o a treia lectură ne fac să pătrundem în detaliul critic. Chiar și operelor mari, de cite ori le citim, le adăugăm valori noi.

În fața operei literare, cititorul are de la început o atitudine diferită, după natura acesteia; altceva va aștepta de la

un roman artistic, de la un roman istoric, de la o biografie romanțată sau de la un poem. Două atitudini tipice merită însă atenție: cea față de roman în genere și cea față de poezie. Prin lectura unui roman, cititorul face cunoștință cu personajele, cu situațiile, cu evenimentele; el nu mai trăiește în lumea care îl înconjoară, ci într-o lume imaginară, pe care nu o mai părăsește, nici măcar pentru a căuta în dicționar un cuvînt necunoscut — dialectal sau neologic. Cuvintele romanului sînt însă cele ale limbajului comun, care utilizînd cadrul realității creează o iluzie realistă. În fața poeziei, atitudinea cititorului este mai atentă, nu pentru că trebuie să caute înțelesul cuvintelor, ci pentru că ele capătă greutate, formă, savoare. Chiar timpul în care se citește poezia, ritmul mai lent al lecturii, revenirile diferit nuanțate ne dovedesc că cititorul pătrunde dincolo de sensul prozaic al cuvîntului; între el și operă se stabilește o corespondență care depășește simpla semnificație sau sugestie și, de multe ori, el nu-și dă seama în ce moment a trecut în domeniul muzicii. Această legătură intimă dintre cuvîntul în sine și valorificarea artistică a sonorității sale nu implică renunțarea la mesajul personal al poetului ei, dimpotrivă, îi dă mai multă amploare. De aceea, actul de naștere al poeziei e mai complicat, după cum aproape tot atît de complicat este actul care îi dă viață în cititor.

Indiferent însă că e vorba de roman sau de poezie, în actul lecturii putem distinge două atitudini, după cum avem în vedere sensul verificabil sau cel total al operei, anume, lectura prozaică și lectura critică sau valorizantă. La primul contact cu opera, cititorul îmbină, mai degrabă inconștient, cele două atitudini, făcîndu-și o impresie de ansamblu asupra ei, declarîndu-se pro sau contra, după cum aceasta a izbutit să-l impresioneze sau chiar să-l transforme, fără însă a putea spune cu prea multă precizie ce anume l-a captivat, sau oprindu-se adesea la elemente semnificative doar la modul particular. O a doua lectură, analitică de data aceasta, reține sensul verificabil, și mai mult decît atît, încearcă să găsească cauzele impresiei produse, căutînd chiar să o justifice. Din prima lectură păstrăm amintirea entuziasmului, fără a avea prea clară memoria textului, în timp ce lectura critică ne situează pe o poziție inversă: avem în față textul, dar emoția poate să nu mai fie aceeași. Lectura critică este cea care pune în valoare opera de artă, căci dacă aceasta ar viza numai emoția, arta ar concoura ou fotbalul.

prof. Valentin ȚUCULESCU

3) Maurice Nadeau. *Le roman français depuis la guerre*. Paris, N.R.F., Gallimard, 1966, p. 183.

4) Persius. Juvenal, Marțial, *Satire și epigrame*. Buc., Editura pentru literatură, 1967, p. 271.

Rolul bibliotecarului și al restauratorului în îngrijirea cărților *

Termenul de conservare are în lumea modernă două aspecte, fiind folosit nu numai în conservarea bibliografică, ci și în conservarea științifică.

În sens larg, conservarea bibliografică poate fi definită ca întregul complex de norme care impune bibliotecarului ca o primă obligație cunoașterea conținutului colecțiilor încredințate, pentru că, evident, nu putem păstra ceea ce nu cunoaștem. Acest proces începe cu inventarierea și catalogarea, se continuă cu diferitele sisteme de depozitare și cu verificările anuale și se termină cu desprăfuirea. Aș spune că desprăfuirea este inelul de legătură între conservarea bibliografică și conservarea științifică.

Cauzele care provoacă stricăciuni materialului bibliografic se pot împărți în trei grupe :

1) *Agenții fizici* (lumină, căldură, umiditate), fie că prisosesc, fie că lipsesc.

2) *Agenții chimici* (defectele existente în prepararea materialelor cu care se scrie, acidul cernelurilor, oxidarea hirtiei, petele de substanțe chimice, procesele datorate poluării aerului).

3) *Agenții biologici* (insecte și microorganismele).

Măsuri preventive

1) Desprăfuirea — aerisirea depozitelor — iluminarea.

Desprăfuirea este prima dintre măsurile preventive; ea este indispensabilă, pentru că ajută la preîntâmpinarea stricăciunilor provocate de praf. Praful de pe obiecte nu numai că este un factor de necurățenie, dar, datorită compoziției lui chimice eterogene (ouă de insecte, spori de microorganismele, oxid de carbon, gaze sulfurate și azotate, cenușă, funingine, particule de catran și chiar și acid sulfuric), poate provoca pagube uriașe patrimoniului de carte. Ștergerea prafului trebuie să fie făcută de preferință primăvara, pentru că o acțiune energetică

de acest fel întrerupe ciclul citorva specii entomologice, oprindu-le astfel acțiunea dăunătoare.

Iată, așadar, prima obligație a bibliotecarului. Se poate crede că pentru a se realiza o bună desprăfuire este de ajuns să chemi întreprinderile specializate sau care au sarcina de a se ocupa cu astfel de prestații, operațiunea apărând ca prea minoră personalului subaltern al bibliotecii.

Nu putem pretinde ca bibliotecarul să facă personal lucrul acesta, dar el trebuie să supravegheze ca, în timpul operației de ștergere a prafului, cărțile să fie scoase din rafturi. Astăzi se întrebuițează mult aspiratoarele de praf, care sînt, desigur, folositoare, dar a căror acțiune nu contribuie la formarea unei imagini concrete asupra stării fizice reale a colecțiilor. Este indispensabil să se ștergă de praf și rafturile de cărți și mai ales să se controleze dacă apar carii (în cazul stelajelor de lemn), sau oxidări (atunci cînd rafturile sînt metalice), semn de alterare a metalului însuși.

Atunci cînd nu este vorba de colecții rare, cărțile trebuie să fie șterse de praf în aer liber, ca să se evite răspîndirea ouălor sau sporilor în însuși mediul pe care încercăm să-l purificăm. Aceasta este o ocazie foarte bună pentru a controla volumele în interior și a vedea dacă acestea au fost atacate de insecte sau de mușcași. Pe lângă aceasta, trebuie să se cerceteze cu atenție pereții din spatele rafturilor de cărți, pentru a se observa eventualele pete de umezeală de pe zid.

Este foarte necesar ca toate depozitele să fie suficient de aerisite, iar lumina să fie — cît mai mult posibil — naturală.

2) Controlul valorilor termohigrometrice ale mediului înconjurător.

Chiar dacă nu sînt descoperite stricăciuni evidente, este bine ca bibliotecarul să controleze condițiile higrometrice și termice ale mediului înconjurător. Pentru bibliotecii, valorile termohigrometrice ideale sînt următoarele :

— temperatura 16—18°C

— umiditatea relativă 40—65%.

* Text prescurtat al alocuțiunii ținute la intrunirea organizată de Asociația bibliotecarilor din Republica Socialistă România cu ocazia vizitei făcute de doamna E. Vaccaro în țara noastră, în iunie a.c.

Controlul temperaturii unei biblioteci trebuie să fie efectuat periodic, cu aparate speciale, denumite termohigrografe. Dacă valorile înregistrate se îndepărtează de cele indicate mai sus, va fi necesar ca eventualele dezechilibre să fie corectate cu aparate de umezire sau de deumezire care pot furniza o soluție economică în depozitele de cărți în care există o suficientă circulație a aerului. În alte cazuri însă, va fi necesar să se recurgă la instalații de condiționare a aerului, care să reglementeze în mod eficient diferitele componente ale temperaturii, pentru a se obține condiții ideale de conservare a cărților.

3) Aranjarea cărților în rafturi adecvate.

Oind foarte multe din vechile dulapuri de cărți au fost găsite pline de carii, într-o stare de completă distugere, s-a născut un curent de opinii pentru înlocuirea materialului lemnos cu metal, astfel că astăzi noile biblioteci sînt înzestrate, în majoritatea cazurilor, cu rafturi de metal. Totuși, sistemul acesta nu rezolvă complet problema: dacă e adevărat că insectele nu atacă fierul, tot atât de adevărat este faptul că și rafturile metalice pot provoca stricăciuni cărților, pe de o parte pentru că umiditatea care se depozitează deasupra lor nu se absoarbe, pe de altă parte pentru că adesea imperfecta lor construcție le face sensibile la coroziune și oxidare. Oricum, fie de metal, fie de lemn, rafturile de cărți trebuie să fie neacoperite și lucrul acesta a devenit deja o regulă în bibliotecile recent construite. În cazul în care în aceste biblioteci există materiale care trebuie să stea închise, se recomandă folosirea zăbrelelor și nu depunerea volumelor în vitrine sau ghișee. Pentru materialul care este atât de prețios încît trebuie să fie păstrat în case de fier, este necesar ca acestea din urmă să aibă aer condiționat în interiorul lor.

După cum se observă, nici în epoca modernă bibliotecarii nu pot dormi liniștiți; aș remarcă chiar că opera lor de supraveghere a devenit, în lumina ultimelor studii, mai complexă și mai delicată ca niciodată.

Măsurile curative

Înainte de a recurge la remedii, este necesar să ne dăm seama însă de stricăciuni. Nu este greu să recunoaștem o carte deformată de căldură, deteriorată de umezeală sau pătată. Mai puțin ușor este însă să recunoaștem acțiunea agenților biologi. Stricăciunile provocate de insecte sînt mai evidente și, de aceea, atenția celor care studiază astfel de fenomene s-a concentrat de mai multă vreme asupra lor.

Congresul bibliotecarilor, care a avut loc la Paris în 1900, a examinat problema paraziților cărților; W. Blades își publicase lucrarea *Les insectes, ennemis des livres* (Insectele, dușmanii cărților) însă mai înainte, în 1883. O dată cu începutul secolului nostru, cercetările privind paraziții cărților au devenit mereu mai active, astfel că astăzi există o bibliografie importantă asupra acestor probleme.

Nu același lucru se poate spune și despre microorganismele. Încă de la Congresul bibliotecarilor din 1900 se atribuiau insectelor — și îndeosebi coleopterului din pîine — stricăciuni care, de fapt, erau provocate de microorganismele vegetale. Acțiunea dăunătoare a mușgaiului și a bacteriilor asupra cărților a fost relevată mult mai tîrziu.

Meritul de a fi descoperit și demonstrat acțiunea ciupercilor în distrugerea cărților revine francezului Pierre Sée, care a publicat în 1919 *Les maladies du papier piqué* (Bolile hîrtiei atacate).

Cum se înfățișează cărțile și documentele atinse de ciuperci sau de bacterii? Cînd, de exemplu, legătura de carte este cea atacată, în scurtă vreme mușgaiul de diferite tipuri invadează și lucrarea propriu-zisă. În stadiile cele mai avansate, diferitele părți ale cărții se detașează în fascicule. Prezența microorganismelor este, în general, semnalată prin pete de cele mai felurite culori; pe hîrtie întîlnim toate nuanțele de verde, maro, roșu, galben și negru, în timp ce pe pergament predomină nuanțele de violet. Este inutil să luptăm împotriva acestor pete cu reactivi chimici — singura soluție este dezinfecția. Petele însă vor persista și după ce factorul care le-a determinat a pierit.

Problema ia un aspect mai serios însă atunci cînd microorganismele atacă din punct de vedere chimic hîrtia sau pergamentul. De obicei și în aceste cazuri se întîlnesc schimbări de culoare și, simultan, este alterată și structura însăși a hîrtiei, care apare linoasă și pîsioasă la pipăit, pierzîndu-și coeziunea și desfăcîndu-se în fibrele componente, sau devine fragilă, fărîmițîndu-se la solicitarea mecanică.

Pergamentul este atacat mai mult de bacterii decît de ciuperci: sub acțiunea lor devine gelatinos iar apoi putrezește.

Și în această etapă se vedește din nou importanța rolului bibliotecanului. În vremurile de demult, cînd cărțile erau atacate de diferiți agenți, ele erau încredințate unui restaurator și cu această conștiința bibliotecarului era pusă la adăpost. Acum, bibliotecarii știu — sau cel puțin ar trebui să știe — că, în asemenea cazuri, prima și cea mai impor-

tantă — ba chiar aş spune indispensabilă — este operaţia de deparazitare şi de dezinfecţie. Astăzi, Institutul de patologie a cărţii de la Roma a deschis o campanie împotriva operaţiilor şablon, care deseori sînt inutile, iar uneori de-a dreptul dăunătoare. În cazurile acestea, bibliotecarul trebuie doar să depisteze stricăciunea şi să o semnaleze entomologilor şi microbiologilor care vor prescrie tratamentul necesar. Trebuie să insistăm însă asupra unui lucru esenţial: nu trebuie să ne adresăm unui oarecare entomolog sau microbiolog, ci unui expert în entomologie şi microbiologie aplicate la conservarea cărţilor, pentru a evita ca unele acţiuni, foarte eficiente împotriva insectelor sau muşgaiului, să devină apoi vătămătoare cărţilor dezinfectate şi deparazitate. Este evident că nu entomologul care se ocupă de insectele dăunătoare ale culturii solului este cel mai indicat să se ocupe şi de insectele nocive cărţilor. Şi totuşi, concepţia aceasta cu privire la specificul pregnant al maladiilor hîrtiei îşi croieşte drum destul de încet.

Restaurarea

După ce am îndeplinit operaţiile susmenţionate, ajungem, în sfîrşit, la acţiunea de restaurare propriu-zisă. Este bine să precizăm de la început că restaurarea trebuie să fie înţeleasă astăzi în mod pur conservator. Trebuie să fie înlăturate reconstituiri de orice natură, atît în ceea ce priveşte textul cît şi în ceea ce priveşte decorarea sau legătura de carte. Sarcina noastră este aceea de a transmite urmaşilor un patrimoniu minunat, aşa cum ne-a parvenit, fără simulări care pot deveni un fals istoric şi care induc în eroare pe cei ce vor veni după noi. Meritul nu constă în a restaura o carte în aşa fel încît restaurarea să fie invizibilă; dimpotrivă, restaurarea trebuie să fie vizibilă, însă într-un mod discret, armonizîndu-se cu originalul. În concluzie restaurarea trebuie făcută în aşa fel încît să respecte cartea. Dintr-o înţelegere greşită, existenţă odinioară, a conceptului de restaurare (şi nu sîntem siguri că tendinţa ar fi dispărut complet astăzi), restaurării i se suprapunea şi se integra sarcina de a opri procesul de deteriorare şi deci de a elimina, în primul rînd, cauzele deteriorării. Şi, în acest context, desigur nu este de mirare că principiul restaurării în sensul conservării fără a reface s-a afirmat la început în sectorul artistic şi nu în cel bibliotecar; principiul este însă unic şi cei care se ocupă cu conservarea cărţilor trebuie să privească ca pe un lucru preţios experienţa mai bogată a conservatorilor din domeniul artistic, transpunînd

în sfera cărţii discuţiile şi aprofundările critice care au dus la conceptul de restaurare ştiinţifică în domeniul artistic. E un fapt pozitiv că respectul faţă de cartea veche se impune din ce în ce mai mult; că, din ce în ce mai mult, conservatorii devin mai mult conservatori. Dar în trecut s-au întîmplat adesea stricăciuni ireparabile. Dintre părţile mai atinse ale cărţii cităm în primul rînd legătura, nu numai pentru că ea este apărătoarea exterioră a cărţii — senti-nela din primele rînduri în lupta împotriva stricăciunilor provocate de timp — ci pentru că, din păcate, cînd cartea îşi schimbă proprietarul, prea des noul stăpîn se grăbea să înlocuiască vechea legătură, care avea pe ea însemnele vechiului proprietar (stemă, simbol etc.), cu una nouă, după gustul său şi al timpului său.

A constituit un progres faptul că, în timp, s-a obţinut ca legăturile vechi să fie păstrate în loc să fie aruncate. Dar acest material îşi pierde o mare parte din valoarea lui istorică atunci cînd este despărţit de obiectul pentru care a fost executat, fără să mai punem la socoteală faptul că, separate de text legăturile sînt mai greu de conservat şi de ţinut în arhivă. Un alt progres a fost realizat atunci cînd părţile rămase dintr-o legătură au fost păstrate în interiorul cărţii căreia îi aparţineau.

În prezent se încearcă să se restaureze vechile învelitori de cărţi prin aplicarea tuturor părţilor utilizabile — chiar şi a micilor fragmente —, printr-o tehnică de incrustaţie foarte abilă, pe o nouă învelitoare din piele sau pergament, cît mai asemănătoare cu cea originală; funcţia noii învelitori este deci în mod exclusiv aceea de suport pentru integrarea funcţională a părţilor care au rezistat. Această tehnică este cea folosită de Institutul de patologie a cărţii din Roma.

Pentru a clarifica mai bine cauzele care stau la baza respectării specificului cărţii şi a pericolelor de care este ameninţată aceasta în faza de restaurare, sînt necesare cîteva scurte consideraţii.

Cărţile supuse restaurării sînt de obicei vechi şi aparţin bibliotecilor. Aceasta înseamnă, în mod concret, că au valoare nu numai ca texte literare, ci mai ales ca documente (pentru materialele pe care sînt scrise, pentru caracterul de tipar, pentru gravuri şi decorări în general, pentru legătură). A susţine că asemenea elemente merită respectate doar atunci cînd au o valoare artistică recunoscută, ar fi echivalent cu a susţine că în bibliotecă trebuie să se păstreze numai opere de mari scriitori, neglijîndu-le pe cele de mai mică importanţă.

Aşadar, bibliotecarul trebuie să aibă prezent în minte faptul că, restaurînd o

carte, nu se restaurează doar textul — care în unele cazuri poate fi găsit în ediții mai bune în aceeași bibliotecă —, ci documentul, mai bine zis totalitatea documentelor care se găsesc într-o carte veche. Aș spune chiar că punctul de vedere just în restaurare constă în a acorda atenție cărții *în ansamblul ei*, și nu numai textului.

Cartea veche — cu atât mai mult cea provenind dintr-o bibliotecă — nu este o unitate izolată, ci face parte, de cele mai multe ori, dintr-o colecție care poate să se fi pierdut sau să se fi împrăștiat. Este inutil să argumentăm asupra importanței pe care o are — pentru istoria bibliotecilor și, în general, pentru reconstituirea ideală a fondului de carte veche — păstrarea însemnelor diverselor apatenențe, însemne care furnizează indicii din cele mai sigure pentru istoria cunoașterii umane. Importanța ex librisului, a notițelor indicând locurile pe care le-a ocupat cartea în rafturile bibliotecii, însemnătatea vechilor pergamente întrebuințate ca material de căptușit în momentul executării unei noi legături sînt elemente care nu trebuie să scape atenției bibliotecarului, căci numai el poate să le judece importanța și să hotărască sau nu conservarea lor.

Aceste principii și-au găsit confirmarea în organizarea laboratoarelor de restaurare, și în special în bibliotecile a căror fonduri au suferit, din diferite motive, pierderi însemnate, pot da două exemple: Biblioteca de Stat din München, distrusă aproape total în timpul celui de-al doilea război mondial, și Biblioteca Națională din Florența, care a suferit stricăciuni foarte mari cu ocazia inundației din 1966. Astfel, cărțile care merg la laboratoarele de restaurare înstituite pe lângă bibliotecile sus-menționate — dat fiind volumul mare de lucru ce trebuie executat — sînt însoțite de fișe, în care bibliotecarul, specialist în restaurare — și numai el — trebuie să indice operațiile care trebuie efectuate. Aceste fișe sînt foarte complexe, pentru că trebuie să prevadă toate operațiile necesare, desigur diferite de la caz la caz.

Pentru bibliotecile ale căror cărți au suferit stricăciuni din cauza trecerii timpului sau din diferite cauze, altele decît calamitățile naturale sau războaiele, folosirea unor fișe atât de complexe poate să nu fie necesară, bibliotecarul trebuind să indice doar, din cînd în cînd, operațiile ce urmează a fi efectuate.

În acest moment intervine o problemă foarte importantă pentru bibliotecar. Pentru a indica părțile cărții care urmează a fi păstrate — legături sau cusături —, ca mărturie ale unei tehnici speciale, el va face apel la pregătirea sa

specifică, de istorie a cărții sau de istoria bibliotecii în care lucrează; dar cînd va trebui să indice, de exemplu, operațiile de spălare chimică sau operațiile de dezacidificare a cernelurilor, de consolidare a hîrtiei ori de laminare, la ce cunoștințe va trebui oare să recurgă pentru a da dispoziții cît mai juste? Și în acest caz, ca și în cazul deparazitării sau al dezinfecției, bibliotecarul este din nou legătura dintre omul de știință și restaurator. Numai chimistul va putea spune ce operații trebuie să fie executate, nu pentru obținerea unor rezultate imediate — toți sîntem capabili să vedem dacă o carte a fost curățată de pete sau dacă o hîrtie înnegrită a fost readusă la culoarea ei —, ci pentru a nu compromite în viitor conservarea însăși a cărții. Aș spune că străbătem în materie de restaurare o perioadă de verificare. La Institutul de patologie a cărții din Roma — unde, din păcate, vedem tot felul de lucruri — sosesec nu numai cărți pentru a fi restaurate, ci și — ceea ce este mai rău — cărți prost restaurate. Recent mi s-a întimplat să văd un spectacol foarte trist: o colecție de scrisori-autograf aparținînd unui autor din secolul al XV-lea, care — pentru a fi făcute mai rezistente — fuseseră acoperite cu un voal de mătase (situație reprezentînd încă un rău de minoră importanță, deoarece vîlul de mătase se poate da deoparte), fuseseră indleiate cu un clei necorespunzător și supuse unei călduri excesive. Scrierea a devenit ilizibilă, iar materialul pe care s-a scris de nerecunoscut, în așa fel încît nu mai este posibil să se stabilească dacă este vorba de hîrtie sau de pergament. Desigur, din lipsă de cunoștințe științifice corespunzătoare, restauratorul nu a putut să-și dea seama de stricăciunile ireparabile pe care cleiul, aparent atât de inofensiv, ca și căldura necontrolată le puteau produce în răstimp de cîțiva ani.

Așadar, nu am cuvinte suficiente prin care să recomand bibliotecarilor această foarte importantă funcție de legătură între omul de știință, care studiază un procedeu chiar și în ceea ce privește cele mai îndepărtate consecințe ale lui, și restauratorii, care trebuie să aplice procedeu recomandat asupra unui obiect atât de sensibil de tratat cum este cartea, dificilă din cauza diversității de aspect, din cauza vechimii, uneori milenare, din cauza stricăciunilor datorate dîmei în care a fost păstrată.

Se vorbește mult despre conservarea cărților vechi, dar nici conservarea cărții moderne nu prezintă dificultăți mai mici, chiar dacă sînt diferite. Într-adevăr, se discută astăzi mult despre așa-zisa „restaurare diferențiată“, prin care se înțe-

lege, în esență, o restaurare al cărei preț să fie în raport cu valoarea cărții.

Este evident că atunci când restaurarea unei cărți costă mai mult decât achiziționarea ei din comerț, este mai rapid și mai economic să cumperi un exemplar nou. Dar în câte cazuri este posibil lucrul acesta? Cărțile moderne care se uzează mult sînt, evident, cele mai citite și, în consecință, se găsesc mai greu, după o oarecare timp, în librării. Ce face bibliotecarul în cazul acesta? Caută să păstreze cartea, cheltuind cît mai puțin posibil, apelînd deci la legături economice în serie care, de obicei, distrug copertile, duc la tăierea fără milă a marginilor, înlocuiesc cusutul de mîna cu acela de mașină etc. Acestea sînt însă metode care consideră cartea un obiect de consum și nu o valoare ce trebuie să fie conservată. Este evident că sarcina cea mai importantă a unui bibliotecar este astăzi aceea de răspîndire a culturii, dar el nu trebuie să uite niciodată că ceea ce face, face „sub specie aeternitatis”. El trebuie deci să fie atent să nu distrugă măturile producției contemporane de cărți, să facă o selecție foarte atentă, pentru ca filonul istoriei culturii să nu fie întrerupt.

Și acum câteva cuvinte despre funcția foarte delicată a restauratorului. El este un tehnician, avînd deci cunoștințe de specialitate și o îndeminare care lipsesc bibliotecarului. El este colaboratorul cel mai legat de momentul executării restaurării și poate fi și sfătuitorul cel mai de preț al bibliotecarului însuși. Cînd se stabilește o rețetă pentru restaurarea unei cărți — rețetă care, foarte adesea, este alcătuită, apriori, adică înainte de a se fi desfăcut cartea — se poate întîmpla ca operațiile prevăzute de bibliotecar să nu poată fi realizate sau, în unele cazuri, să fie imprudente. Pentru aceasta, este necesar ca bibliotecarul, tot așa cum supraveghează executarea operațiilor de desprăfuire sau de verificare a depozitelor, să urmărească cu cea mai mare atenție și operațiile de restaurare, în așa fel încît să poată interveni la momentul oportun cu soluțiile adecvate, în cazul în care operațiunile prevăzute de el nu sînt realizabile.

În orice caz, atît în consultarea oamenilor de știință, cît și în conducerea procesului de restaurare, bibliotecarul trebuie să dovedească devotament și pasiune pentru acel minunat și de neîndocuit instrument de civilizație și de cunoaștere care este cartea, indice unic și sigur al progresului în orice timpuri și în orice loc.

Emerenziana VACCARO
directoarea Institutului de
patologie a cărții „Alfonso
Gatto” din Roma

Statutul bibliotecarilor — o necesitate

ÎNCHEIEREA DISCUȚIILOR

Discuția care s-a desfășurat în coloanele publicației noastre începînd cu nr. 7/1969 — ca urmare a lansării de către *Revista bibliotecilor* a unor puncte de reper privind definirea profilului profesiei de bibliotecar și criteriile de conturare a unui statut care să ducă la recunoașterea de drept a acestei meserii — a fost deosebit de vie și eficientă.

Stîrnind un interes larg în rîndul cititorilor revistei, ea s-a bucurat de o participare numeroasă*, de contribuții competente, aducînd argumente de ordin sociologic, juridic, istoric și mai ales bibliotecaric privind locul și rolul bibliotecarului în sistemul informațional și cultural-educativ, privind funcțiile, ierarhia profesională, cerințele de calificare și perfecționare, sistemul de recrutare și promovare a lucrătorilor din acest domeniu.

Considerată în ansamblu, discuția oferă o documentație care, pentru prima dată, poate, în literatura noastră de specialitate, face o sinteză asupra stadiului și cerințelor dezvoltării profesiei noastre, trasează coordonatele necesare pentru elaborarea viitorului STATUT AL BIBLIOTECARILOR.

În unanimitate, participanții au fost de acord în a sublima poziția importantă pe care bibliotecarul și instituția în care

* Cu părere de rău, din lipsă de spațiu grafic, nu am putut publica în cadrul discuției toate materialele care au fost trimise redacției. Pentru contribuția adusă și interesul arătat față de problema dezbătută, mulțumim tovarășilor: Trifu Knezevici și Alexandru Rusu, Biblioteca centrală universitară Timișoara; Nedelcu Oprea, directorul Bibliotecii municipale „V. A. Urechia” Galați; Ștefan Lörincz, bibliotecar principal la Liceul „Unirea” — Tg. Mureș; Gherman Marla, Biblioteca municipală Resita; Constanța Beze, bibliotecară la Școala profesională a Șantierului naval Turnu Severin; Sălcu Horvath și Aurel Manea, bibliotecari la Biblioteca Institutului pedagogic Baia Mare; Al. Doali, bibliotecar, comuna Stînceni, jud. Mureș; prof. Grigore Radu Stănescu, directorul Bibliotecii orașenești Rimnicu-Sărat; Emeric Portik, bibliotecar, comuna Dudeștii Vechi, jud. Timiș; Valentina Hert, bibliotecară la Liceul din Sighetul Marmăției.

acesta activează o ocupă în societatea noastră socialistă, aportul lor în propășirea cercetării științifice, a educației, în culturalizare. În covârșitoare majoritate, participanții au constatat însă că între acest rol important și recunoașterea de jure și de facto a poziției sociale a bibliotecarului, în raport cu cea a altor indeletricieri intelectuale, este o discrepantă accentuată. De asemenea, aproape unanimă a fost părerea că această situație se datorește: lipsei unui sistem stabil și bine conturat de calificare și perfecționare, funcții și ierarhizare, drepturi și îndatoriri. Raportul dintre profesia de bibliotecar și cea de documentarist a făcut, de asemenea, obiectul multor discuții, majoritatea participanților considerând că, avind în vedere rolul social și însemnătatea sarcinilor în contextul informațional, ambele categorii trebuie să beneficieze de un statut social identic și de forme comune în pregătire. Discuția a prilejuit și o trecere în revistă a principalelor jaloane ale evoluției — din trecut și de după 1944 — a cadrului juridic al profesiei noastre și al activității de bibliotecă, sub multiplele lor fațete. S-a făcut, de asemenea, constatarea că dispozițiile juridice privitoare la bibliotecă, emise în anii socialismului, ar putea constitui, în linii generale, un cadru legal adecvat, dacă ele nu ar fi fost abrogate, de-a lungul timpului, prin neaplicare.

În cadrul schimbului de opinii s-au ivit și unele accente sceptice cu privire la stadiul actual de afirmare a profesiei noastre, mergându-se pînă la negarea existenței ei și la afirmarea supremației hazardului în opțiunea pentru această meserie.

Nu avem în intenție, în cele ce urmează, să facem o sinteză a opiniilor exprimate în cadrul discuției organizate de revista noastră. Vom sublinia doar că fiecare dintre ele și toate, în ansamblu, conțin elemente prețioase, care trebuie luate în considerație într-o viitoare elaborare a statutului bibliotecarilor.

În concluziile noastre vrem să relevăm însă cîteva aspecte privind sociologia profesiei și să interpretăm situația creată după aplicarea H.C.M. nr. 47/1970 cu privire la experimentarea noului sistem de salarizare și majorare a salariilor la unitățile culturale și să examinăm principalele categorii de funcții posibile într-o bibliotecă.

★

Să abordăm, în primul rînd, încercările de a defini profesia de bibliotecar. Mulți dintre participanții la schimbul de opinii au evocat, cu o legitimă mîndrie, vechimea și caracterul nobil al meseriei noastre. Căci ea există, ca indeletricire, de cînd au luat ființă bibliotecile și deci ne putem revendica strămoșii într-o minuirea cărții de la începuturile culturii scrise. Dar fenomenul profesionalizării acestei ocupații s-a ivit în mai toate țările avansate abia în secolul al XVIII-lea, s-a dezvoltat în secolul al XIX-lea și a fost statuat la sfîrșitul secolului trecut și începutul celui prezent. În toată această perioadă, alături de bibliotecarii profesioniști a existat un număr aproape egal — dacă nu mai mare, la noi ca și în alte părți — de persoane care au exercitat această muncă fie temporar, fie ca o ocupație suplimentară, obștească sau remunerată.

Să avem în vedere, de asemenea, că marile figuri care au ilustrat această profesie au exercitat-o din vocație sau din nevoie, fără a avea o pregătire bibliotecară specială. Fenomenul nu este surprinzător: era firesc ca minuirea unui instrument atât de universal cum este cartea să reprezinte atracție și din punct de vedere al profesiei pentru mulți oameni de cultură. Trebuie să recunoaștem însă că, alături de acești oameni iluștri, ale căror nume sînt atât de des evocate, au existat printre foștii bibliotecari și foarte mulți nechematei — pentru care postul reprezenta doar o sursă suplimentară de venituri sau chiar o sinecură — ori oameni care nu aveau destule forțe pentru a exercita o altă profesie și cărora raturile cu cărți le ofereau un adăpost împotriva intemperiilor vieții.

Parțial, acest fenomen a imprimat opiniei publice o viziune deformată asupra indeletricirii de bibliotecar, creîndu-se iluzia că aceasta ar fi o muncă de diletant, care poate fi exercitată de orice individ cu un oarecare grad de pregătire culturală; în această viziune eronată, munca imensă, calificată, care se ducea în spatele catedrei de custode, era total ignorată.

Cu părere de rău trebuie să constatăm că și astăzi această viziune persistă în cugetul multora, chiar dacă componența corpului de bibliotecari profesioniști și conținutul ocupației lor prezintă, fundamental și efectiv, cu totul alte aspecte decît în trecut.

Am fost nevoiți a face această incursiune în istoricul profesiei noastre pentru că numai invocînd-o putem explica imaginea falsă a opiniei publice și chiar a unor foruri asupra esenței specifice ocupației noastre, imagine care a determinat,

pe de o parte, modalitățile de recrutare și, pe de altă parte, statutul social al bibliotecarului.

Față de situația existentă în alte țări, procesul desoris mai sus s-a prelungit la noi — din diferite motive — până în zilele noastre. Istoria încercărilor — neizbutite — de a asigura o calificare și o statuare a acestei profesii a fost trasată convingător în timpul discuției**) și nu este cazul să o reluăm.

Ce înseamnă profesionalizare ?

Aceasta presupune că există o reglementare care închide calea afluxului diletanților într-un domeniu de activitate, stabilind condițiile în care doritorii pot exercita indelețnicirea și pot progresa în cadrul ei, ca și drepturile și îndatoririle acestora. O profesie se distinge de o ocupație diletantă printr-un statut social și prin faptul că ea, o dată recunoscută, fiind spre autogenerare, spre crearea unor surse proprii de recrutare și calificare. Totodată, o profesie care începe să fie conștientă de importanța ei tinde spre întărirea statutului și rolului ei social, creîndu-se convingerea că intrarea în rândurile ei nu este permisă celor neche-mați, celor care n-au făcut eforturi pentru a trece bariera de cunoștințe teoretice și practice necesare. Printr-un proces asemănător de profesionalizare au trecut, de altfel, și alte indelețniciri, care fuseseră în trecut ocupații, vocații sau domenii de interes.

Un asemenea statut social conferă celor cuprinși într-o profesie certitudinea unei cariere, un sentiment de siguranță în ceea ce privește posibilitatea exercitării ei, satisfacții personale, asigură progresul profesional și material, pe măsura muncii depuse și a perfecționării, și — ceea ce nu se poate neglija mai ales într-o societate socialistă — dă convingerea asupra importanței funcției sociale și a foloaselor aduse societății.

În ceea ce privește situația profesiei de bibliotecar, se ridică întrebarea: cum se poate explica faptul că pînă acum nu s-a putut pune în acord sistemul de calificare cu cel de recrutare și promovare, că formele de calificare, o dată stabilite, s-au desființat treptat, după o oarecare perioadă de funcționare, și că amatorii de sinecure și trambuline au dăinuit timp atît de îndelungat în această meserie ?

După avizul nostru, explicația rezidă în următoarele cauze: concepția deformată despre care am pomenit mai sus și contra căreia nici noi, bibliotecarii, nu am luptat cu arme eficace pentru a o

risipi (să amintim doar că profesiunea noastră nu este menționată în nici un material de îndrumare asupra alegerii unei cariere), pe de o parte; faptul că imaginea despre profesia de bibliotecar este reflexul imaginii formate asupra instituției în care el activează, pe de altă parte.

Un sistem dinamic de instituții, care se integrează în preocupările cotidiene ale oamenilor și care se situează în fluxul progresului, reprezintă o atracție pentru multe forțe tinere, capabile, dornice de înfăptuiri și de afirmări, chiar dacă, într-un moment dat, acea profesie nu oferă avantaje materiale superioare celor existente în alte profesii. Dacă însă activitatea unor instituții apare celor dinafara ei ca statică, îndepărtată de fluxul viu al actualității, de importanță secundară atunci se creează impresia că, pentru exercitarea ei, nu se cer eforturi deosebite, că ar fi rezervată celor care nu vor să-și asume riscuri ori responsabilități sau eșuațiilor din alte profesii.

Un exemplu frapant de deosebire între un sistem inefficient și unul dinamic de bibliotecă îl dă J. Hessendorfer în lucrarea sa *Developpement comparé des bibliothèques publiques en France, en Grande-Bretagne et aux États-Unis, dans la seconde moitié du XIX-e siècle (1850—1914)****), în care se demonstrează că în Franța condiții specifice care au acționat ca niște frîne (rolul redus acordat educației permanente, influența covârșitoare a metodelor tradiționale școlare — puțin propice dezvoltării intereselor de studiu și lectură individuale —, rigiditatea birocratică și importanța excesivă acordată funcției de conservare) au făcut ca sistemul de bibliotecă publice să stagneze și profesia de bibliotecar să fie înveștată. În afara unor puțini aleși — diplomați de la École des Chartes, în fond mai mult arhiviști decît bibliotecari —, de amatori****). Abia în zilele noastre, cînd în Franța a luat naștere o adevărată mișcare pentru situarea bibliotecarilor în fluxul informațional modern, dezvoltarea lor fiind considerată ca o adevărată cauză națională, a fost în sfîrșit statuată o reinnoire a profesiei, cu un sistem corespunzător de calificare și perfecționare.

Departate de noi intenția de a trasa o paralelă între dezvoltarea sistemului de bibliotecă din țara noastră și situația relatată mai sus. Este cert însă că statu-

***) Paris, Cercle de la librairie, 1967. 210 p.

****) De altfel, *Dictionnaire des professions* din 1880 consemnează că, deși numeroase legi prevăd că această meserie nu poate fi exercitată decît de cei care posedă diploma de specialitate, funcția de bibliotecar a fost căutată și obținută de semidoctii, care o priveau ca pe o simplă sinecură.

***) Vezi: intervențiile lui Constantin Mătușoiu în cadrul schimbului de opinii, publicate în numerele 10/1969, p. 601—604, și 3/1970, p. 167—169 ale revistei noastre.

mul profesiei nu poate primi o consacrare legală fără a fi fost stabilit în prealabil un statut al instituției bibliotecare. Căci statutul social insuficient definit, ca și neconturarea profesiei de bibliotecar — la noi, ca și pretutindeni — a fost un rezultat al neconturării funcției sociale a bibliotecii, al neînchegării sistemului instituțional și al rămănerii bibliotecilor în urma progresului social.

Au trecut peste 18 ani de la apariția ultimei legislații*****) asupra dezvoltării bibliotecilor din țara noastră și încă nu s-a alcătuit nici un studiu de sinteză asupra sistemului de bibliotecă, în totalitatea lui. În aceste condiții, era inevitabil ca și participanții la schimbul de opinii din revista noastră să se fi referit, în bună parte, doar la ceea ce au putut ei să cunoască din practică. Sintem însă în etapa în care a devenit pregnant necesară o evaluare care să definească locul și rolul bibliotecii în ansamblul activității de informare și educare și în politica culturală, o analiză temeinică care să traseze jaloanele dezvoltării sistemului de bibliotecă, să stabilească ierarhia sarcinilor, să contureze perspectiva de viitor a acestor instituții. Acest studiu va trebui să stea la baza definirii funcției sociale a bibliotecarului și a documentaristului și va constitui temeiul prevederilor unui statut al profesiei, care nu numai să înregistreze situația de fapt, ci să constituie și un cadru programatic pentru dezvoltarea ei.

De curind, legiuitorul a stabilit cadrul legal al exercitării funcțiilor de bibliotecar, într-un act comun cu alte profesii din domeniul culturii. Acest act de o mare importanță rezolvă în sens pozitiv unele probleme fundamentale care au revenit deosebit de stăruitor în cursul dezbaterilor: leagă exercitarea profesiei de condiția absolvirii unor studii de specialitate (superioare sau postliceale); avansarea în funcție este corelată cu vechimea în profesie (deziderat aproape unanim al participanților la discuții); au fost sensibil atenuate discrepanțele care au existat între încadrările în profesia de bibliotecar și cele existente în alte profesii intelectuale, a căror exercitare cerea un nivel de pregătire asemănător.

Rămâne acum ca, în spiritul legii și în cadrul legal conturat prin această importanță hotărâre, să se pună de acord sistemul de învățământ de specialitate cu actualele condiții de studii cerute, și anume să se asigure accesul la învățământul superior de profil — cursuri de zi și fără frecvență — atât pentru cei care vor să între în această profesie, cât

și pentru cei care, exercitând-o, vor să capete o calificare superioară. Este de așteptat deci ca forma de învățământ superior existentă — cursul de bibliologie din cadrul Universității București — să devină o formă de învățământ capabilă să asigure sursa de generare și regenerare a cadrelor de specialitate. Totodată, școala postliceală de biblioteconomie ar putea să devină, lărgindu-se, forma principală de pregătire a cadrelor medii de bibliotecari. În această privință credem că ar fi oportun dacă s-ar lua în discuție și propunerea făcută în cursul schimbului de opinii, de înființare a unor licee de specialitate, în câteva din marile centre ale țării, care să pregătească cadrele necesare bibliotecilor comunale.

În prezent, legea prevede, pentru ocuparea posturilor de bibliotecari și bibliotecari comunali — categorii care formează majoritatea cadrelor din sistem —, studii medii și minimum doi ani de vechime într-o activitate din sectorul cultural, învățământ sau alte sectoare înrudite.

În acest caz, credem că ar trebui să se studieze condițiile în care unii absolvenți de școală medie, care au vechimea cerută în alte sectoare culturale, ar putea fi dispuși să opteze pentru munca de bibliotecar. Poate ar fi oportun, în condițiile actuale, să fie studiate mai atent propunerile cu privire la considerarea primului an de activitate în bibliotecă — fără vechime în alte munci asemănătoare — ca stagiatură; în cadrul acesteia să existe un program de studiu și practică, încheiat cu examene, după promovarea cărora angajatul să poată fi considerat titular al postului. Un asemenea sistem ar închide și ultima posibilitate de pătrundere a celor nechemate în funcții de specialitate.

În ceea ce privește definirea categoriilor de funcții în bibliotecă și — în relație cu aceasta — fixarea profilului învățământului de specialitate, întreaga literatură bibliotecară pe plan mondial distinge două categorii distincte de funcții: profesionale și neprofesionale.

Funcțiile profesionale sînt cele care cer o pregătire generală — teoretică și practică — de biblioteconomie și o specializare într-o ramură a ei (specializare care se însușește fie în ultimul an al studiilor, fie în decursul muncii prestate efectiv).

Funcțiile neprofesionale sînt funcțiile ocupate de persoane care nu prestează o muncă specifică de bibliotecă, dar a căror activitate se integrează în fluxul muncii proprii acesteia din urmă. Fiecare categorie își are rolul bine definit în procesul muncii bibliotecare și își re-

*****) H.C.M. nr. 1542/1951 cu privire la activitatea bibliotecară din țara noastră.

fectă specialitatea în modul de calificare.

În prima categorie — a funcțiilor profesionale — se integrează specialiștii cu studii superioare și tehnicienii bibliotecari.

Funcția de *bibliotecar sau bibliograf cu studii superioare* nu poate fi ocupată decît de persoane cu o înaltă calificare superioară de specialitate și o bună pregătire de cultură generală. În consecință, se cere ca învățămîntul de profil — calificare și perfecționare — să cuprindă pentru această categorie de lucrători: a) o pregătire ideologică și de cultură generală; b) o pregătire teoretică și practică aprofundată de biblioteconomie (din care, în viitor, nu va trebui să lipsească inițierea în folosirea mijloacelor mecanizate și automatizate de bibliotecă); c) cunoștințe de specialitate într-unul sau mai multe domenii ale activității umane (însușite fie paralel cu cele biblioteconomice — dublă specializare deci —, fie în succesiune postuniversitară); d) cunoașterea a cel puțin două limbi străine.

Acestor lucrători li se cer și aptitudini pentru activitatea de cercetare, dar și calități de administrator și organizator (numai în bibliotecile foarte mari funcția de șef de serviciu poate să nu fie cumulată cu funcția de specialitate).

De mai multe ori în cadrul discuției noastre a fost abordat un aspect actual și din ce în ce mai adînc simțit în practica bibliotecară: uriașa diversificare a literaturii care intră chiar și în colecțiile unei biblioteci generale, marea diversitate a informațiilor solicitate fac imposibilă satisfacerea lor de către un bibliotecar care nu posedă decît o pregătire tradițională umanistă. Sistemul de „referenți” de specialitate, consultați atît în procesul de achiziții, cît și în munca de clasificare sau în activitatea de informare, începe să fie foarte răspîdit astăzi. Aceasta înseamnă, de fapt, că, trecînd peste cunoașterea formală a cărții, i se cere bibliotecarului să facă aprecieri de conținut cu competența specialistului în domeniu și să poată furniza informații și judecăți de valoare asupra ideilor și a faptelor cuprinse în cărți.

Deși reprezintă, numeric, o categorie restrînsă, totuși specialiștii în biblioteconomie sînt deja la ora actuală o categorie aparte de intelectuali: în procesul de construire a sistemului de bibliotecă, ei sînt, alături de constructori și ingineri constructori, arhitecții care vor modela sistemul, factorii cărora le este rezervată conștiența. În acest sens, după părerea noastră, nu vedem, cu excepția unor procedee de muncă specifice, nici o diferență între cerințele de pregătire ale bibliotecarului specialist și cele ale documentaristului.

Tehnicianul de bibliotecă — a doua categorie de funcție profesională —, considerat ajutor de bibliotecar în trecut și numit astăzi în multe țări asistent bibliotecar, tinde să devină o funcție cu atribuții largi și răspunderi importante, intervenînd în tot procesul muncii bibliotecare, cu excepția funcțiilor decizionale (selectarea publicațiilor, definirea și orientarea sistemului de informare, activitatea de referință de înaltă specialitate), el este prezent în tot procesul muncii de prelucrare a publicațiilor și asistență a cititorilor. El își găsește un larg cîmp de activitate atît în marile biblioteci științifice și publice, cît și în unitățile specializate, puțînd ocupa chiar și funcții de conducere în bibliotecile de mărime medie. Din rîndul acestor tehnicieni ar trebui să fie recrutat personalul bibliotecilor mici, cu un singur salariat.

Așa cum se cristalizează, din experiența altor țări și chiar a noastră, problema calificării acestor cadre, este necesar ca, după absolvirea studiilor medii — care să le asigure o bună pregătire de cultură generală — viitorii tehnicieni să urmeze cursurile unui învățămînt postliceal de specialitate, cu o durată de 2—3 ani. Acest învățămînt trebuie să le asigure o bună cunoaștere a literaturii și diverselor surse de referință — generale și speciale —, stăpînirea matură a metodelor și tehnicii muncii de bibliotecă (inclusiv mînuirea aparatului mijloacelor audio-vizuale, de mecanizare, de multiplicare), ca și orientarea în munca de administrare. Bineînțeles, învățămîntul postliceal va cuprinde și probleme de pedagogie, psihologie și sociologie a lecturii.

Astăzi există pretutindeni tendința ca pregătirea cadrelor tehnice de bibliotecă să cuprindă un timp de practică aproximativ egal cu cel teoretic, practică efectuată în bibliotecă model.

În actualul stadiu de pregătire profesională a cadrelor care activează deja în bibliotecile din țara noastră, este imperios necesar ca toate formele la zi de învățămînt biblioteconomic — superior și postliceal — să fie dublate de cursuri fără frecvență, pentru bibliotecarii care vor să dobîndească o calificare profesională fără a întrerupe munca.

Și acum să examinăm funcțiile neprofesionale.

Funcționarul de bibliotecă — prima categorie de funcție neprofesională — poate fi: administratorul, salariatul care efectuează înscrierea, evidența și statistica cititorilor, care se ocupă de recuperarea publicațiilor, de munca de inventariere, de evidența periodicelor, de rezolvarea problemelor de corespondență, dactilografie etc. Am specificat mai sus deci

lucrările care pot fi efectuate de persoane cu o pregătire medie de cultură generală, după un instructaj sumar făcut în cursul muncii practice. Bineînțeles, aceste funcții pot fi îndeplinite numai în unitățile cu un personal salariat relativ numeros.

Personalul ajutător — a doua categorie de funcții neprofesionale — este alcătuit din minutorii de cărți, depozitari, garderobieri etc. și din meseriași (legători, fotografi, multiplicatori etc.), aceștia din urmă trebuind să posede o formă de calificare proprie fiecărei meserii.

Rățiunea pentru care s-a făcut o atât de netă distincție între funcțiile profesionale și cele neprofesionale rezidă într-un calcul de randament, de utilizare rațională și eficace a forței de muncă calificate: este un nonsens economic să se folosească bibliotecari cu o calificare medie sau superioară de specialitate în rezolvarea lucrărilor administrative (pentru care nici nu au pregătirea necesară) sau în operații de rutină, care pot fi efectuate de orice persoană, după un minim antrenament practic.

Statutul personalului didactic, elaborat sub îndrumarea partidului și aprobat în anul 1969 la Congresul național al cadrelor din învățământ, după o îndelungată dezbatere pe plan național, și care în multe privințe poate servi drept model de felul în care trebuie conceput un statut profesional socialist, a fost o consecință firească a adoptării Legii învățământului și reprezintă, de fapt, o emanație a acesteia. Atât legea cât și statutul sînt o consecință a impunerii categorice, în conștiința societății noastre, a strinsei

legături existente între realizarea planurilor de dezvoltare a construcției socialiste multilateral dezvoltate și formarea personalității omului socialist prin școală; legea și statutul sînt o consecință firească a statutului social cucerit de cadrele didactice.

Faptul că lectura, informația, biblioteca sînt o parte integrantă a procesului de învățămînt este un adevăr care nu trebuie demonstrat. Că informația — element indispensabil al progresului științific, tehnic, cultural — reprezintă una din principalele bogății naționale, că de buna înmagazinare și regăsire a informației, ca și de democratizarea accesului la ea depinde mersul înainte în toate domeniile de activitate sînt, de asemenea, adevăruri binecunoscute astăzi și subliniate deseori în documentele de partid și de stat.

Astăzi, cînd reciclarea, autoeducarea, informarea și documentarea au devenit componente sine qua non ale manifestării umane în orice domeniu, biblioteca și bibliotecarul își găsesc locul firesc în centrul eforturilor de progres și propășire a orînduirii socialiste. Un studiu care să fixeze locul și rolul lor și în limbajul economiștilor, care să dovedească, în lumina cifrelor, că rentabilitatea și eficacitatea pot fi obținute numai înglobînd biblioteca în fluxul viu al diferitelor activități sociale, o legislație corespunzătoare vor forma temeiul conțurării unui statut social echitabil pentru bibliotecar și pe această bază se va putea elabora și un statut al profesiei de bibliotecar, care să-i consfințească acesteia locul și programul de dezvoltare.

Ștefan GRUJA

ÎN ATENȚIA BIBLIOTECARILOR !

În urma numeroaselor scrisori adresate nouă de bibliotecarii din regiunile calamitate în legătură cu modalitățile de scădere a cărților pierdute, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă s-a adresat Ministerului Finanțelor, Direcția acțiunilor social-culturale, administrației de stat și a drepturilor de personal de la care s-a primit următorul răspuns: „...vă facem cunoscut că sîntem de acord ca titlurile de cărți împrumutate de către biblioteci cititorilor care au suferit de pe urma inundațiilor să fie înregistrate ca

pagube provenind din calamități, în conformitate cu indicațiile metodologice ale Ministerului Finanțelor nr. 1529/1970.

Contravaloarea cărților ce urmează a se scădea din evidența contabilă, se va stabili pe baza borderourilor întocmite de biblioteci, în care se va cuprinde denumirea cititorului (conform fișelor de cititori), titlul cărții și prețul acesteia. Aceste borderouri vor fi vizate de organele locale și vor include numai cititorii ale căror locuințe au fost inundate.”

Claritate

+

precizie

=

eficacitate

Articolul **Pentru bibliotecile mici : o descriere și o clasificare adecvate în prelucrarea colecțiilor de Săluc Horvath**, apărut în nr. 3/1970 al **Revistei bibliotecilor**, atacă o problemă de acută actualitate în activitatea bibliotecarilor din micile unități și de o deosebită importanță pentru orientarea îndrumării acestor cadre în viitor.

Încă de acum 7—8 ani — când am început să predau la instructajele profesionale cu bibliotecarii comunali — mi-am pus întrebarea : așa cum este el conceput la ora actuală, este sau nu este necesar sistemul de cataloage preconizat pentru bibliotecile mici ? Dacă este indispensabil în bunul mers al muncii cu cartea — toate materialele de specialitate subliniază acest lucru — de ce, în ciuda tuturor stăruințelor depuse pe plan local și central, nu s-a ajuns încă la un stadiu mai avansat în organizarea cataloagelor ? Se vorbește atâta de rolul lor în dezvoltarea colecțiilor și de organizarea lor când, de fapt, ele sînt — cel puțin cele constatate de mine în fosta regiune și în actualul județ Cluj — mă îndreptățesc s-o cred — aproape inexistente în mai toate categoriile de biblioteci cu fonduri puțin numeroase de cărți.

Oare numai defectuoasa pregătire profesională a bibliotecarului să fie singura explicație a tărăgănelii permanente, existentă în înjgheburile cataloagelor ? Și dacă ar fi fost strict necesare, nu li s-ar fi simțit lipsa atât de pregnant încît bibliotecarul ar fi fost nevoit a trece la constituirea lor ? Atunci cînd a fost gîndită organizarea lor, s-a ținut îndeajuns seama și de gradul de diferențiere din punct de vedere cultural a cititorilor cărora aceste cataloage trebuie să le servească ca sursă de informare ? Pentru ca un instrument de informare să fie utilizat, trebuie ca el să corespundă, prin conținut și formă, dezideratelor uzagerilor, puterii de înțelegere a celor cărora le este destinat.

Ținem să subliniem ținuta științifică a actualei fișe tipărite, completitudinea și

bogăția informațiilor înscrise în ea, fișă care, indubitabil, la nivelul bibliotecilor municipale, științifice, de specialitate constituie temelia alcătuirii cataloagelor și totodată un ghid prețios în aplicarea unor principii unitare în descriere și clasificare.

Dar aceeași fișă nu poate acoperi, cred eu, cu aceleași șanse de reușită, și nevoile de informare, foarte largi și extrem de variate ale cititorilor unei biblioteci municipale — deținătoare a sute de mii de volume și frecventată de cercetători, cadre didactice din învățămîntul superior și mediu, specialiști, studenți —, ca și cererile, modeste și limitate la anumite domenii, ale cititorilor unei biblioteci comunale, școlare sau a sindicatului, bibliotecă care nu posedă decît cîteva mii de titluri. În cazul unităților mici, cantitatea prea mare de informații purtată de fișa tipărită umbrește posibilitatea de folosire a catalogului, atunci cînd cititorul nu cere decît claritate, complică atunci cînd munca trebuie să fie simplificată, îngreuiază atunci cînd ar fi necesară, în cel mai înalt grad, ușurința în constituire și consultare.

În ceea ce privește redactarea notiței bibliografice, cred că elementele unei fișe de catalog pentru bibliotecile mici trebuie reduse la strictul necesar pentru identificarea volumului : autorul, titlul, eventual subtitlul atunci cînd întrecește titlul, datele publicării, paginația și colecția. Consider că orice alte elemente în plus, ca și abundența excesivă a semnelor grafice (în special a parantezelor drepte) complică inutil descrierea și lungesc de prisos conținutul fișei. Într-adevăr, la ce folosește indicarea formatului fiecărei cărți, de vreme ce unitățile mici își organizează colecțiile după principiul sistematic-alfabetic ? De ce ar fi nevoie de menționarea numelui ilustratorului și mai ales al copertatorului, de precizarea numelui coautorilor cînd sînt în număr mai mare de trei, dacă numai în bibliotecile mari se fac fișe complementare pentru aceștia ? Pentru ce s-ar trece pe fișa destinată bibliotecilor mici titlul în original al traducerilor, atîta timp cît aceste unități nu posedă publicații în limbi străine ? De altfel, și semnalarile eventualelor deosebiri dintre datele de pe copertă și cele de pe pagina de titlu, dintre forma numelui stabilită prin vedeta uniformă și numele trecut pe carte, menționarea ediției după care a fost produs titlul etc. sînt inutile, de vreme ce dezideratele de informație ale publicului cititor nu vizează asemenea subtilități.

Aceeași simplificare s-ar impune și în ceea ce privește gradul de detaliere a

indicilor principali de clasificare; acordarea unui număr prea mare de indici principali aceleiași publicații, alcătuirea unor indici cu prea mulți auxiliari contribuie, de asemenea, la complicarea inutilă a catalogului. Pentru o mai ușoară înțelegere de către cititori a structurii acestuia, pentru o organizare cât mai clară a lui, cred că indicii principali trebuie întrebuințați la grupe mari și eventual la 2—3 subdiviziuni — după abundența materialului specific fiecărei biblioteci —, iar indicii auxiliari aplicați cu cea mai strictă economie. Personal, am impresia că un catalog pe subiecte, bine organizat, ar fi mult mai accesibil cititorului obișnuit al unei biblioteci mici, ar răspunde cu mai multă promptitudine nevoii lui de informare decât un complicat și abscons catalog sistematic. Dar cum la noi în țară acest gen de catalog nu a prins încă rădăcini prea adânci, lăsăm viitorului sarcina de a decide asupra oportunității unuia sau a altuia dintre aceste cataloage pe materii.

Simplificările preconizate de articolul sus-menționat mi-am permis să le recomand de mulți ani bibliotecarilor comunalni pe care i-am avut în instruire la cursurile periodice organizate pe plan regional sau județean.

AMORT, CESTMIR și JEDLIČKA,
IVAN M.

Transmisi A - 54. [Paul Thümmel, de] C. Amort [și] J. M. Jedlička. [Traducere din limba cehă de Teodora Alexandru]. București, Editura politică, 1969.

296 p. + 12 f. pl., portr. și facs.
200 × 130

Combinatul poligrafic Casa Școlii.

1. Jedlička, Ivan M. 2. Thümmel, Paul. 3. Alexandru, Teodora.

327.84 (100 + 43 + 437) „1939/1945”
9 (43) „19” Thümmel, Paul
9 (100) „1939/1945”
9 (43 + 437) „1939/1945”
92 Thümmel, Paul

= 91 (498) 1398 — [Nr. 153.982/69]

9(43)
A 46 AMORT, CESTMIR și JED-
LICKA, IVAN M.

Transmisi A - 54. [Paul Thümmel].
Buc., Editura politică, 1969.

269 p. + 12 f. pl., portr. și facs.
9 (43) Thümmel, Paul
9 (100) „1939/1945”
92 Thümmel, Paul

CARTOF

Cartoful. [Studiu monografic]. Sub redacția dr. doc. Constantinescu Ecaterina. București, Editura agrosilvică, 1969.

406 p. cu fig., diagr. și graf. + 12 f. pl. 240 × 170.

Înainte de titlul autorii: dr. doc. Constantinescu Ecaterina, Velican V., acad. Rădulescu E. ...

Bibliografie p. 390—408.

Întreprinderea poligrafică Cluj.

1. Constantinescu, Ecaterina. 2. Velican, Vasile. 3. Rădulescu, Eugen.

633.491

832 — [Nr. 148.476/69]

633.4

C27

Cartoful. [Studiu monografic].

Sub redacția: dr. doc. Constantinescu Ecaterina. Buc., Editura agrosilvică, 1969.

408 p. cu ilustr. + 12 f. pl.

633.491

CERVANTES SAAVEDRA,
MIGUEL DE

Isuscitul hidalgo Don Quijote de la Mancha. [Roman]. [Vol.] I—IV. În românește de Ion Frunzetti și Edgar Papu. Cu un studiu introductiv de G. Călinescu. Tabel cronologic de Edgar Papu. [Coperta: Anca Vasilescu]. [București], Editura pentru literatură, 1969.

4 vol. 165 × 110. (Biblioteca pentru toți, 524—527).

(vezi fișa următoare)

86 — 31 = 59

86 — 311.3 = 59

791.43 (0:8) (44 + 47 + 73 + 489)

082.1 Biblioteca pentru toți

= 91 (498) [Nr. 150.684/69]

[Vol.] I. LIV + 394 p.
 [Vol.] II. În românește de Ion Frunzetti. 399 p.
 [Vol.] III. În românește de Edgar Papu. Traducerea versurilor și note de Ion Frunzetti. 408 p.
 [Vol.] IV. În românește de Edgar Papu. Traducerea versurilor și note de Ion Frunzetti. 407 p.

Pe copertă titlul: Don Quijote.
 Traducere după ediția critică a lui Francisco Rodriguez Marín: El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha. Madrid, Ediciones de „La Lectura”, 1922.
 Combinatul poligrafic Casa Scintei.
 1. Frunzetti, Ion. 2 Papu, Edgar.
 3. Călinescu, George

[Nr. 150.684/69]

87
L77 LONGUS

Dafnis și Cloe. — Heliodorus. *Teagene și Haricleea.* (Etiopicele). Romane. Buc., Minerva, 1970.

XXI + 450 p. (Biblioteca pentru toți, 560).
 875 - 31 = 59

SAVU, AL. GH.

Dictatura regală (1938-1940) [a lui Carol al II-lea]. București, Editura politică, 1970.

487 p. 205 × 147.
 Combinatul poligrafic Casa Scintei.

9(498 : 43) „1938/1940”
 9(100 + 43 + 439) „1939/1945”
 9(498) „1941/1945”
 9(498.4 + 439) „1940”
 338(498 : 43) „1938/1941”
 3CP(498) - 1 „1938/1940”

1859 - [Nr. 159.874/70]

86
C35 CERVANTES SAAVEDRA, MIGUEL DE

Iscusitul hidalgo Don Quijote de la Mancha. [Roman]. Vol. 1-4. Buc., Editura pentru literatură, 1969.

4 vol. (Biblioteca pentru toți, 524-527).

86 - 31 = 59

LONGUS

Dafnis și Cloe. — Heliodorus. *Teagene și Haricleea.* (Etiopicele) Romane. Traducere și note de Petre Creția și Marina Marinescu. Prefață de Maria Marinescu-Himu. [Ilustrația copertei: Simona Runcan]. București, Minerva, 1970.

(Vezi fișa următoare)

875 - 31 = 59

875 - 312.3 = 59

082.1 Biblioteca pentru toți
 26 - [Nr. 161.018/70]

XXI + 450 p. 165 × 120. (Biblioteca pentru toți, 560).

Înainte titlului numele autorilor: Longos, Heliodor.

Traducerea făcută după: Longos: *Hirtengeschichten von Dafnis und Chloe.* Berlin, Akademie-Verlag, 1960. — Heliodore. *Les éthiopiennes* (Théagène et Chariclée). Paris. Société d'édition „Les belles lettres”, 1935.

Combinatul poligrafic Casa Scintei.
 1. Heliodorus. 2. Creția, Petre. 3. Marinescu, Marina. 4. Marinescu-Himu, Maria.
 26 - [Nr. 161.018/70]

9(498)
 S 30 SAVU, AL. GH.

Dictatura regală (1938-1940). Buc., Editura politică, 1970.

487 p.
 9(498) „1938/1940”

Iată cum aş vedea eu un al doilea tip, simplificat, de fișă tipărită, adresat bibliotecilor mici, față de actualul tip de fișă unică, incontestabil bogată în informații, dar care se adresează, nediferențiat, atât bibliotecilor cu fonduri numeroase, cât și unităților cu colecții restrinse.

Maria POP
 șefa Secției de prelucrare a fondurilor din Biblioteca municipală Cluj

FACEREA LUMII

Bibliografie de recomandare

Există date aniversare care te invită la priviri retrospective, la bilanșuri. E vorba de acele date care au marcat praguri în istorie.

Pentru poporul nostru, 23 August a însemnat data unei adevărate renașteri naționale, începutul unui complex proces de prefaceri, în care comuniștii, trecând de pe baricade pe schele, au transformat țara într-un imens șantier al construcției socialiste.

O retrospectivă prilejuită de sărbătorirea zilei de 23 August poate constitui pentru propaganda bibliotecară o încercare de a reconstitui, cu ajutorul unor cărți-document, acest proces de „facere a lumii”. Ne place să dăm acest nume acelor volume de reportaje, în care autorii lor, adevărați cronicari moderni, au consemnat cu patos, patosul construcției socialiste.

Albu Florența. *Cimpia soareului*. Buc., Editura tineretului, 1962. 184 p. + 6 f. pl.

Andrieș, Mihai Gheorghe. *Onești. Cetea petrochimiei*. Buc., Editura politică, 1963. 163 p.

Anghel, Paul. *Arpegii la Siret*. Itinerar moldav. Buc., Editura tineretului, 1964. 207 p. + 8 f. pl. + 4 f. pl. color.

Arghezi, Tudor. *Cu bastonul prin București*. Buc., Editura pentru literatură, 1961. 160 p.

Bănulescu, Ștefan. *Drum în cimpie*. Buc., Editura de stat pentru literatură și artă, 1960. 148 p.

Barbu, Eugen. *...Cit în șapte zile*. Buc., Editura de stat pentru literatură și artă, 1960. 222 p.

Barbu, Eugen. *Pe-un picior de plaiu...* Buc., Editura de stat pentru literatură și artă, 1957. 163 p. + 9 pl.

Bîrlădeanu, Victor. *Panoramic trotușan sau peripețiile (în timp și spațiu) ale unui riu moldovenesc*. Buc., Editura tineretului, 1965. 128 p. + 10 f. pl.

Birou, Virgil. *Drumuri și popasuri bănățene*. Buc., Editura pentru literatură, 1962. 302 p.

Bogza, Geo. *Scrieri în proză*. Vol. 5. *Oameni și cărbuni în Valea Jiului. — Porțile mării. — Meridiane sovietice. — Tablou geografic. — În fața atomului. — Pagini solemne*. Buc., Editura de stat pentru literatură și artă, 1960. 524 p. + 1 f. portr.

Coșașu, Radu. *Lumină! Din cronică hidrocentralei „V. I. Lenin”*. Buc., Editura tineretului, 1960. 172 p. + 6 f. foto.

Bicentenarul

Beethoven

Bicentenarul nașterii lui Beethoven, sărbătorit în tot cursul acestui an în întreaga lume, se va înscrie, de bună seamă, și printre manifestările cultural-educative organizate de biblioteci. Pentru bibliotecile publice din mediul rural sau chiar din micile localități urbane, care nu dispun de fonduri muzicale (partituri, discuri, literatură de specialitate), poate părea mai dificilă organizarea unor asemenea acțiuni, deși nu ne îndoiim că interesul publicului față de acest mare titan al muzicii este și aici la fel de viu. Ne permitem, tocmai de aceea, să venim în sprijinul acestor biblioteci cu câteva modeste sugestii, fără a avea pretenția de a da un model de seară muzical-literară.

Oferim, în primul rând, o posibilă formulare a prezentării vieții și creației beethoveniene, care nu trebuie să lipsească dintr-o astfel de manifestare. Materialul bibliografic pe care îl comunicăm

RECOMANDĂRI PENTRU ORGANIZAREA UNOR SERI MUZICAL - LITERARE

Coșovei, Traian. *Farmecul genezei*. Buc., Editura tineretului, 1956. 411 p. + 8 f. pl.

Coșovei, Traian. *Semnul din larg*. Buc., Editura tineretului, 1960. 334 p.

Coșovei, Traian. *Uriașul preludiu*. Buc., Editura tineretului, 1955. 312 p. + 11 f. pl.

Dimineți însorite. Culegere de reportaje. Buc., Editura pentru literatură, 1969. 336 p.

Filip, Traian. *Pământul oțelului*. Buc., Editura pentru literatură, 1964. 264 p.

Gheorghe, Fănică. *Pe Valea Bistriței*. Buc., Editura pentru literatură, 1963. 198 p.

Ivan-Ghilia, Alecu. *Asaltul timpului*. Schițe și reportaje. Buc., Editura pentru literatură, 1961. 256 p.

Leu, Corneliu. *Cu mâinile noastre*. Buc., Editura pentru literatură, 1961. 180 p. + 6 f. pl. portr.

Marin, Gheorghe. *Ascensiune spre soare*. Itinerar argeșean. Buc., Editura tineretului, 1966. 198 p.

Negulescu, Mihai. *Orașul lui Pinte*. Buc., Editura tineretului 1966. 127 p. cu ilustr.

Negulescu, Mihai. *Rapsodie în Oaș*. Buc., Editura tineretului, 1963. 160 p. + 10 f. pl.

Nicorovici, Vasile. *Călător pe 5000 de străzi*. Sinteze bucureștene. Buc., Editura tineretului, 1965. 176 p. + 8 f. pl.

Nicorovici, Vasile. *Marele arc petrolier*. Buc., Editura tineretului, 1961. 291 p. + 12 f. pl.

Nicorovici, Vasile. *400 de zile în orașul flăcărilor*. Buc., Editura tineretului, 1958. 164 p. + 6 f. pl.

Pintilie, Petre. *Brăila*. Buc., Editura tineretului, 1965. 166 p. + 3 f. pl.

Pop, Simion. *Anul 15*. Buc., Editura tineretului, 1959. 168 p. + 6 f. pl.

Pop, Simion. *Oameni ai zilelor noastre*. Buc., Editura politică, 1963. 32 p.

Pop, Simion. *Ore calde*. Buc., Editura pentru literatură, 1962. 132 p. cu ilustr.

Pop, Simion. *Paralela 45°*. Buc., Editura tineretului, 1958. 173 p. + 7 f. pl.

Popescu, Radu. *Zile și nopți pe șantier*. Buc., Editura tineretului, 1964. 128 p. + 7 f. pl.

Purcaru, Ilie. *Eu nou în țara banilor*. Buc., Editura tineretului, 1961. 240 p. + 7 f. ilustr.

Rahoveanu, Ion. *Între cetăți și riuri*. Buc., Editura tineretului, 1965. 120 p. + 8 f. ilustr.

Rohan, H. *Echipa 53*. Buc., Editura pentru literatură, 1961. 268 p.

Șerbănescu, M. *Timișoara*. Buc., Editura tineretului, 1961. 180 p. + 8 f. pl.

Șincan, Dionisie. *Viaduct în timp*. Reportaje. Buc., Editura politică, 1967. 143 p.

Teodoru, Eugen. *Port dunărean*. Buc., Editura tineretului, 1964. 136 p. + 9 f. pl.

Tunaru, Mihai. *Poarta spre cele 1000 de coline*. Buc., Editura tineretului, 1963. 148 p. + 10 f. pl.

Vintilă, Petru. *Dobrogea în marș*. Buc., Editura tineretului, 1961. 164 p. + 8 f. pl.

Vintilă, Petru. *Orașe fără arhivă*. Buc., Editura tineretului, 1964. 136 p. + 8 f. pl.

Flavia BUCOV

în continuare va putea fi folosit în mod fructuos de bibliotecari pentru completarea datelor sau pentru o altă redactare (o sugestie concretă: un ciclu de prezentări având la bază lucrarea lui Roland Rolland consacrată marilor epoci creatoare din creația lui Beethoven), fiind îndeobște selecționate lucrări de largă accesibilitate. Nu au fost prinse în bibliografie nenumăratele articole din presă consacrate aniversării lui Beethoven, care au apărut și continuă să apară în acest an, dar ar fi de dorit ca bibliotecarii să le urmărească și să le consemneze într-un fișier special, pus la îndemina cititorilor. Pe baza discografiei recomandate — în care au fost reținute doar înregistrări Electrecord — sau făcând apel la orice alte înregistrări (fie din colecțiile particulare ale melomanilor din comună, fie înregistrări pe bandă de magnetofon după transmisiile de radio ș.a.), au fost sugerate câteva scheme de audii muzi-

cale, bibliotecarii și colaboratorii lor putând alcătui orice altă variantă, în funcție de discurile pe care le au la dispoziție și mai ales de preferințele publicului audient. Se poate bineînțeles porni și de la audierea în comun a unor programe muzicale radio sau t.v. consacrate lui Beethoven. Atragem atenția bibliotecarilor că pot obține, la cerere, discuri, sub formă de împrumut, de la biblioteca municipală apropiată, după cum, tot atât de bine, trimițând o bandă magnetică vor primi înregistrările dorite de la Secția muzicală a Bibliotecii Centrale de Stat.

Recomandăm asocierea unor expoziții la aceste acțiuni și, mai ales, difuzarea în rândul participanților (și nu numai lor) a unor liste bibliografice de recomandare, cu mențiunea expresă că ceea ce nu există în colecțiile bibliotecii comunale se poate obține sub formă de împrumut interbibliotecar de la biblioteca municipală.

Binele să-l faci oricând, / Libertatea mai presus de orice iubeste-o, / Și un tron dacă ai stăpîni / Adevărul niciodată nu-l trăda. Aceste rînduri scrise de Beethoven cînd era tînăr (*File de album* 1792) caracterizează sintetic personalitatea sa. Întreaga lui viață a rămas credincios acestor înalte principii morale și a triumfat asupra celor mai grele încercări datorită forței sale spirituale, datorită dragostei sale neșarmurite față de omenire. Opera sa este reflectarea vieții sale; ei i-a dăruit cele mai tainice sentimente, cele mai profunde gînduri.

Ludwig van Beethoven, s-a născut în ziua de 16 decembrie 1770, în orașul neman Bonn, într-o familie de origine flamandă. Încă din anii copilăriei, viața i se conturează aspră, lipsită de căldură, fiind silit de tatăl său, care-l prezenta pretutindeni drept un copil-minune, să studieze ore întregi la clavacin și la vioară. Studiază muzica cu diferiți profesori dintre care cel mai important este Christian Gottlob Neefe, sub îndrumarea căruia capătă cunoștințe muzicale temeinice.

Prima sa compoziție, editată în 1782, la Mannheim, *Nouă variațiuni pentru clavacin pe o temă de marș de Dressler*, este salutată astfel de publicația *Cramers Magazin der Musik*: „Acest tînăr geniu... dacă ar continua în dezvoltare după cum a început, ar ajunge, desigur, al doilea Wolfgang Amadeus Mozart” (1783).

În 1787 pleacă la Viena, unde ia lecții cu Mozart, care nu manifestă însă destulă înțelegere pentru tînărul compozitor. Întorcîndu-se la Bonn, intră, cu ajutorul lui Neefe, în rîndul muzicanților Cunții princiare, ca pianist, organist, violonist și apoi ca dirijor al orchestrei teatrului; timpul petrecut aici pînă la vîrsta de 20 de ani marchează începutul formării personalității beethoveniene.

1789 — anul izbucnirii Revoluției franceze — îl surprinde ca audient la cursurile de estetică a literaturii, ținute la Facultatea de filozofie de către E. Schneider, editor al unei culegeri de poezii revoluționare la care și-a adus contribuția și Beethoven.

Viena, pe atunci metropola muzicală a Germaniei, își deschide pentru a doua oară porțile tînărului compozitor, care se hotărăște să se stabilească aici. Între 1792 și 1796 studiază tehnica contrapunctului cu Albrechtsberger, cu Salieri — legile compoziției pentru voce, iar de la Forster învață arta de a scrie un cvartet. Haydn și Mozart îi sînt de asemenea dascăli în arta de a compune. Pentru a avea cu ce să trăiască și să-și plătească studiile costisitoare, Beethoven predă lecții alături în case particulare, cît și la curte. Participă la reuniunile muzicale ale prințului Karl Lichnowsky, cu care mai

tirziu întreprinde un turneu de concerte la Praga, Dresda, Leipzig, Berlin, Budapesta. E vremea cînd Beethoven se remarcă atît ca interpret, cît și în domeniul compozisticii. Tot în această perioadă, cam prin 1796, se manifestă primele semne ale infirmității care-i va marca întreaga viață, făcînd din el un marș și un erou în același timp.

În creația lui Beethoven se pot distinge trei mari etape, caracterizate prin salțuri calitative și prin stiluri diferite.

Prima perioadă (1782—1803) cuprinde, în afară de lucrările scrise la Bonn, primele două simfonii, 32 de sonate, 3 concerte pentru pian, un balet și 12 menuete, 12 dansuri germane, cele 6 cvartete de coarde op. 18 și cîteva piese vocale dintre care *lied-ul Adelaide* (1795), considerat de Vincent d'Indy, unul dintre cei mai celebri biografi ai lui Beethoven, ca „strigătul de durere al unei inimi lovite”, *lied al cărui succes a fost atît de mare, încît s-a publicat în 52 de versiuni*.

Apăsătorea tristete, pe care o încearcă datorită bolii sale, o găsim exprimată în *Sonata pentru pian nr. 8 în do minor op. 13 „Patetica”* (scrisă în 1799), pe care celebrul pianist Edwin Fischer o numește „compoziție psihologică” și despre care Romain Rolland afirmă că este un model de „dialoguri beethoveniene, adevărate scene dintr-o dramă a sentimentelor”. Înclinația lui V. I. Lenin pentru această sonată este cunoscută; Nadejda Knupskaja, în *Amintiri despre Lenin* amintește că lui Lenin „i plăcea s-o audă la pian de nenumerate ori”.

După apariția, în anul 1800, a primeia dintre cele două simfonii, despre care Hector Berlioz, în eseu închinat muzicii simfonice beethoveniene, sublinia că „se distinge cu totul de compozițiile precedente prin formă, stil melodic, instrumentație și prin sobrietatea armoniei”, Beethoven scrie, în 1801, *Sonata pentru pian op. 26 în La bemol major* (sonata cu marș funebru) pe care muzicologul român Eugen Pricope o numește „Eroica pentru drape albe și drape negre”.

Sfîrșitul primei etape a creației beethoveniene se caracterizează printr-o criză morală intensă, ca urmare a agravării bolii sale. „Pot spune că duc o viață nenorocită. De aproape doi ani evit orice societate, căci nu pot spune oamenilor că sînt surd” — scrie el prietenului său, doctorul Wegeler. „De-aș avea o altă meserie, poate că ar mai merge, dar cu a mea e o situație teribilă... Adeseori mi-am blestemat existența și chiar pe creator. Plutaroh m-a învățat resemnarea; vreau, dacă mi-ar fi cu puțință, să înving destinul. Resemnare! Trist refu-

giu și totuși singurul care îmi rămîne !”
La 6 octombrie 1802, pradă unei descurajări fără margini, Beethoven concepe o scrisoare adresată celor doi frați ai săi, cunoscută sub numele de *Testamentul de la Heiligenstadt*, în care își mărturisește disperarea care de atâtea ori l-a adus în pragul sinuciderii, arta fiind singura care l-a reținut: „mi se părea cu neputință să părăsesc această lume înainte de a îndeplini tot ce simțeam că am menirea să fac...”
Lucrările din perioada *Testamentului* sînt un amestec de deznădejde și avînt încrezător, de durere și de vis înaripat al fericirii. Astfel, în 1801, compune *Sonata pentru pian nr. 14 op. 27 nr. 2 în Do diez minor „A lunii”*, dedicată elevei sale, contesa Giulietta Guicciardi, de care se îndrăgostise. Tot de această perioadă se leagă apariția unor sonate pentru vioară și pian, ca *Sonata primăverii op. 24 în Fa major* și *Sonata Kreutzer op. 47 în La major*, a celei de-a doua dintre simfonii în *Re major op. 36* (1802) și a celor două romane pentru vioară și orchestră în *Sol major op. 40 și Fa major op. 50*, „zămisliri ale unui suflet îndrăgostit ale cărui mărturisiri trec dincolo de orice înțeles ce ar putea fi exprimat prin vorbe” (E. Pricope).

A doua etapă a creației componistice beethoveniene (1804—1814) este cea mai prolifică; ea cuprinde următoarele șase simfonii — de la a III-a pînă la a VIII-a inclusiv, al doilea grup de cvartete (op. 74—95 și cele trei cvartete *Razumovski*), sonate — dintre care relevăm sonatele pentru pian *Waldstein* și *Appassionata* (1804) —, opera *Fidelio* (1805), ultimele două concerte pentru pian (cel mai cunoscut fiind *Concertul nr. 5 Imperialul* — dedicat arhiducelui Rudolf, elevul și prietenul său), celebrul *Concert de vioară în Re major*, uverturile *Coriolan* și *Egmont*, muzică vocală și alte multe lucrări.

Simfonia a III-a „Eroica” (1804), dedicată inițial lui Napoleon, pentru care Beethoven nutrea o mare admirație, va apare mai tîrziu (1806), după încoronarea ca împărat a lui Bonaparte, cu dedicația „Simfonie eroică compusă pentru a celebra amintirea unui mare om”, „E vorba de gândiri adînci și serioase, de amintiri melancolice, de ceremonii impunătoare, prin grandoarea și tristețea lor, într-un cuvînt despre discursul funebru ținut unui erou” — remarcă Hector Berlioz, iar Romain Rolland, vorbind despre „Marșul funebru” din cea de-a doua parte a Simfoniei, îl numește „poemul modern cel mai apropiat de corurile elegiace din tragedia greacă”.

Tulburat de muzica răscolitoare a *Appassionatei*, Lenin îi spunea lui Gorki: „Nu cunosc ceva mai bun decît *Appas-*

sionata; aș fi în stare s-o ascult în fiecare zi. O muzică minunată, supraomenească. Întotdeauna mă gîndesc cu o mîndrie poate naivă: iată ce minuni pot face oamenii !”

Despre opera *Fidelio* — scrisă de trei ori și inzestrată cu patru uverturi —, Romain Rolland scria că „este un monument al frămîntărilor timpului, o chemare către libertate a sufletului oprimat, un formidabil crescendo de la suferință la bucurie pe drumul speranței și al luptei, un urcuș din străfunduri pînă-n slava cerului”.

Anul 1808 marchează apariția *Simfoniei a V-a, Simfonia Destinului*, avînd ca idee de bază atotputernicia omului asupra destinului, care cu bătăile sale punctează în întregime prima ei parte. În același an compune *Simfonia a VI-a „Pastorală”*, străbătută de sentimentul nemărginitei sale admirații față de frumusețea și măreția naturii.

Apoteoză a dansului — cum a numit-o Wagner —, *Simfonia a VII-a* a fost socotită datorită „acelor dezlănțuriri de bucurii și patimă, acelor surprinzătoare contraste, acelor scăpărări uluitoare de măreție”... ca „plăsmuirea unui om beat, beat de forță și de geniu” (Romain Rolland).

Anul 1814 — faima lui Beethoven atinge apogeul, la Congresul de la Viena fiind tratat cu considerația cuvenită unei celebrități europene. Dar clipele de glorie sînt urmate de cea mai vitregă perioadă din viața sa (1815—1827, anul morții sale): prietenii îl părăsiseră sau muriseră, iar din toamna anului 1815 surzise complet. Dirija concerte cu săli clocotind de aplauze pe care nu le auzea. Trăia izolat, fiind neconținut asaltat de griji și nemulțumiri materiale.

Această ultimă, tristă perioadă este ilustrată componistic de cîteva mari lucrări. *Missa solemnă* (scrisă în 1822) este numită de însuși Beethoven „lucrarea mea cea mai desăvîrșită”. „Asistăm la *Missa solemnă* — observă George Bălan — la o fundamentală schimbare în modul de a concepe muzica de informatică cultică: nu ca element subordonat ceremoniei sacre și cerințelor ei... ci ca interpretare exclusiv artistică a Evangheliei ca spectacol dramatic în sine”. Ultimelor șase cvartete, compuse acum, compozitorul Tudor Ciortea le relevă forța și unicitatea prin care „au ridicat nivelul muzicii de cameră spre culmi încă neatinse”.

Ni s-ar părea nefiresc să încheiem această prezentare a vieții și creației beethoveniene vorbind despre sfîrșitul trist, chinuitor de suferință și singurătate, cînd, la 26 martie 1827, firul vieții lui Ludwig van Beethoven se curmă, chiar dacă

acest sfârșit s-a bucurat de un ultim omagiu din partea a douăzeci de mii de oameni, care l-au condus spre locul de veci din cimitirul Währing. Despre acest Om al cărui nume se confundă cu însăși muzica am vrea să încheiem astfel...

Am spune că, doborât de boală și dezamăgiri, oboșit de tristețe și singurătate, Beethoven a avut totuși resursele sufletești să închine un imn de slavă Bucuriei. O, veselie! științele măreață a zeilor, fiică a lui Elyseu, arzînd de focul divin, intrăm în altarul tău!... Sub aripa ta dulce toți oamenii se înfrățesc. „Dacă Schiller a inspirat-o, Beethoven a creat-o din nou, reluînd-o din temelii” — afirmă Romain Rolland despre *Oda bucuriei*. Compusă în 1823, *Simfonia a IX-a cu cor final — Oda Bucuriei*, s-a cîntat pentru prima dată la Viena în ziua de 7 mai 1824 dezlănțuind un entuziasm atît de frenetic încît Beethoven, care stătea cu spatele și nu auzea nimic, a fost întors cu fața spre public, care l-a întîmpinat cu cinci salve de aplauze — sfidare a regulilor etichetei din acea vreme, cînd însăși familia imperială era salutată doar cu trei. Wagner, care considera *Simfonia a IX-a* „cununa spiritului beethovenian”, i-a închinat aceste rînduri: „Primiți-l, îmbrățișa-ți-l în inima voastră, ascultați cu mirare minunile glasului său. În a cărei bogăție nou dobîndită veți găsi curînd splendori și măreții neuzitate — căci omul acesta e Beethoven și limba în care grăiește sînt sunetele ultimei sale simfonii, în care minunea a creat din toată suferința, tot dorul și toată fericirea lui, o operă de artă cum n-a mai existat vreodată”.

LUCIA ȚENESCU

Bibliografie

Aisvang, A. *Beethoven*. Buc., Editura muzicală, 1961. 342 p. cu n. muz. + 28 f. pl.

Bălan, George. *Appassionata sau prima victorie a demonismului. — Extazul nu întru totul divin al „Misei Solemne” — Ascultînd împreună cu Wagner Simfonia a IX-a*. În: Bălan, George. *Noi și clasicii sau de la muzică spre „anti-muzică”?* (Cu o istorie mai neobișnuită a muzicii). Buc., Editura tineretului, [1968], p. 100—123.

Bălan, George. *Muzica și lumea ideilor* (Studii despre Beethoven). În: Bălan, George. *Dincolo de muzică...* Buc., Editura pentru literatură, 1967, p. 87—218.

Bălan, George. *O simplă desfătare*. [Despre *Appassionata*]. În: Bălan, George. *Muzica artă oru de înțeles*. Colocviul și sollocviul despre educația muzicală. Buc., Editura muzicală, 1963, p. 115—120.

Bălan, George. *Spiritul beethovenian*. În: Bălan, George. *Innoirile muzicii*. Buc., Editura muzicală, 1966, p. 76—84.

Benador, Ury. *Beethoven omul. Roman*. Buc., Editura pentru literatură, 1964. 448 p.

Berger, Wilhelm Georg. *Muzica primului pătrar de veac XIX. Beethoven*. În: Berger Wilhelm. *Muzica simfonică barocă și clasică*. Ghid + [Anexă]. Buc., Editura muzicală, 1967, p. 187—274.

Botta, Dan. *Teme romantice* [Despre *Simfonia a IX-a*]. În: Manu, Emil. *Muzică și literatură. Scriitori despre muzică. Eseuri...* Antologie... de Emil Manu. Buc., Editura muzicală, 1966, p. 67.

Bratin, Jack. [Despre *Beethoven*]. În: Bratin, Jack. *Calendarul muzicii universale*. Buc., Editura muzicală, 1966, p. 318—319.

Brumaru, Ada. *Inceputurile romantismului în Germania și Austria. Beethoven*. În: Brumaru, Ada. *Romantismul în muzică*. Buc., Editura muzicală, 1962, p. 63—72.

Bughici, Dumiriu. *Genul de sonată în creația lui Ludwig van Beethoven*. În: Bughici, Dumiriu. *Suite și sonate*. Buc., Editura muzicală, 1965, p. 136—141.

Clortea, Tudor. *Cvartetetele lui Beethoven*. Buc., Editura muzicală, 1968. 311 p. cu n. muz. + 2 f. pl.

Chailley, Jacques. [Despre *Beethoven*]. În: Chailley, Jacques. *40.000 de ani de muzică. Omul descoperind muzica*. Buc., Editura muzicală, 1967, p. 235—236; 244—245.

Corredor, J. Ma. [Despre *Beethoven*]. În: Corredor, J. Ma. *De vorbă cu Pablo Casals, Amintirile și părerile unui muzician*. Ediția a 2-a. Buc., Editura muzicală, [1964], p. 190—196.

Delson, V. I. [Despre *Beethoven*]. În: Delson, V. I. *Sviatoslav Richter*. Buc., Editura muzicală, 1962, p. 67—72.

Fischer, Edwin. *Sonatele pentru pian de Beethoven*. Buc., Editura muzicală, 1966, 120 p. + 2 f. pl.

Goldenstein, M. *Dragostea pentru muzica clasică*. [Despre *Beethoven*]. În: Goldenstein, M. *Muzica în viața lui Vladimir Ilci Lenin*. Buc., Editura muzicală, 1960, p. 47—62.

Holban, Anton. *În preajma cvartetelor lui Beethoven*. În: Manu, Emil. *Op. cit.*, p. 141—143.

Hristea, Ionel. *Beethoven*. În: Hristea, Ionel. *Podestiri despre oameni și muzică*. Buc., Editura tineretului, 1960, p. 11—32.

Lenin, V. I. [Despre *Beethoven*]. În: *Lenin despre cultură și artă*. Buc., Editura de stat pentru literatură politică, 1957, p. 612.

Ludwig van Beethoven. În: Aniversări culturale. 1970. Prezentări bibliografice. Buc., Biblioteca Centrală de Stat, 1970, p. 379—415.

Nicolescu, Mircea. *Beethoven. Desăvîșirea formei. Sonata bitematică*. În: Nicolescu, Mircea. *Sonata. Natura, originea și evoluția ei*. Buc., Editura muzicală, 1962, p. 189—224.

Pahlen, Kurt. [Despre *Beethoven*]. În: Pahlen, Kurt. *În lumea minunată a muzicii*. Buc., Editura muzicală, 1966, p. 155—159.

[Petzoldt, Richard]. *Ludwig van Beethoven. Viața în imagini*. [Textul de Richard Petzoldt. Ilustrația de Edvard Crass]. Buc., Editura muzicală, [1963], 29 p. + 24 f. pl.

Pricope, Eugen. *Beethoven*. Buc., Editura muzicală, 1958. 280 p. cu n. muz. + 1 f. portr.

Rolland, Romain. *Beethoven. Marile epoci creatoare*. Buc., Editura muzicală, 1962—1967.

— *De la Eroica la Appassionata*. 1962. 283 p. cu note muz. + 2 f. portr. + 4 f. facs.

— *Cîntecul învierii*. 1965. 408 p. cu portr. și note muz. + 2 f. pl.

— *Catedra intreruptă*. [Vol. I—III]. 1965—1967. [Vol. I]. *Simfonia a IX-a*. 1965. 159 p. cu portr. + 2 f. ilustr.; *Ultimele cvartete*. 1965. 231 p. cu note muz. + 2 f. ilustr. *Finita comedia*, 1967, 184 p. cu facs. și note muz. + 2 f. ilustr.

Rolland, Romain. *Goethe și Beethoven*. Buc., Editura muzicală, 1963. 147 p. cu ilustr. + 4 f. pl.

Rolland, Romain. *Întrirea lui Beethoven*. (Supliment și completări). Buc., Editura muzicală, 1967. 76 p.

Rolland, Romain. *Viața lui Beethoven*. Ed. a 2-a. Buc., Editura tineretului, 1959. 128 p. cu n. muz. + 8 f. pl.

Shaw, Bernard. *Mozart și Beethoven. — Centenarul lui Beethoven*. În: Shaw, Bernard. *Despre muzică și muzicieni*. Buc., Editura muzicală, 1969, p. 78—84.

Sollertinski, I. I. „*Fidelio* de Beethoven. În: Sollertinski, I. I. *Despre muzică și muzicieni*. Buc., Editura muzicală, 1963, p. 61—77.

Speranța, Eugeniu. *Goethe și Beethoven*. În: *Speranța, Eugeniu*. Buc., Editura muzicală, 1966, p. 33-41.

Vlanu, Tudor. *Beethoven și istoria culturii moderne*. În: *Manu Emil*, Op. cit., p. 248-263.

Discografie

I. CONCERTE

Concert nr. 1 pentru pian și orchestră în Do major op. 15. Pian: Valentin Gheorghiu. Orchestra simfonică a Radioteleviziunii. Dirijor: Iosif Conta. Buc., Electrecord, [f.a.].

Concert nr. 3 pentru pian și orchestră în Do minor op. 37. Pian: Radu Lupu. Orchestra simfonică a Cinematografilor. Dirijor: Constantin Bugeanu. Buc., Electrecord, 1966.

Concert nr. 5 pentru pian și orchestră în Mi bemol major op. 73 („Imperial“). Pian: Edwin Fischer. Orchestra „Philharmonia“ din Londra. Dirijor: Wilhelm Furtwängler. Buc., Electrecord, [f.a.].

Concert pentru vioară și orchestră în Re major op. 61. Vioară: Yehudi Menuhin. Orchestra „Philharmonia“ din Londra. Dirijor: Wilhelm Furtwängler. Buc., Electrecord, 1959. (Inregistrare „La voix de son maître“).

II. CVARTETE

Cvartetul de coarde nr. 2 în Sol major op. 18 [și] *Cvartetul de coarde nr. 3 în Re major op. 18*. Cvartetul de coarde al Filarmonicii din Cluj. Buc., Electrecord, [f.a.].

Cvartetul nr. 4 în La minor op. 18 [și] *Cvartetul nr. 5 în La major op. 18*. Cvartetul de coarde al Filarmonicii de Stat din Cluj. Buc., Electrecord, [f.a.].

III. ROMANTE

Romanța pentru vioară și orchestră în Fa major op. 50 [și] *Romanța pentru vioară și orchestră în Sol major op. 40*. Vioară: Mihai Constantinescu. Orchestra simfonică a Cinematografilor. Dirijor: Constantin Bugeanu. Buc., Electrecord, [f.a.].

IV. SIMFONII

Simfonia I în Do major op. 21. Orchestra simfonică a Filarmonicii de Stat „George Enescu“. Dirijor: George Georgescu. Buc., Electrecord, [f.a.].

Simfonia a II-a în Re major op. 36. Orchestra simfonică a Filarmonicii de Stat „George Enescu“. Dirijor: George Georgescu. Buc., Electrecord, [f.a.].

Simfonia a III-a „Eroica“ în Mi bemol major op. 55. Orchestra simfonică a Filarmonicii de Stat „George Enescu“. Dirijor: George Georgescu. Buc., Electrecord, 1961.

Simfonia a IV-a în Si bemol major op. 60. Orchestra simfonică a Filarmonicii de Stat „George Enescu“. Dirijor: George Georgescu. Buc., Electrecord, [f.a.].

Simfonia a V-a „A Destinului“ în Do minor op. 67. Orchestra simfonică a Filarmonicii de Stat „George Enescu“. Dirijor: George Georgescu. Buc., Electrecord, 1962.

Simfonia a VI-a „Pastorală“ în Fa major op. 68. Orchestra simfonică a Filarmonicii de Stat „George Enescu“. Dirijor: George Georgescu. Buc., Electrecord, 1962.

Simfonia a VII-a în La major op. 92. Orchestra simfonică a Filarmonicii de Stat „George Enescu“. Dirijor: George Georgescu. Buc., Electrecord, [f.a.].

Simfonia a VIII-a în Fa major op. 93. Orchestra simfonică a Filarmonicii de Stat „George Enescu“. Dirijor: George Georgescu. Buc., Electrecord, [f.a.].

Simfonia a IX-a în Re minor op. 125. Orchestra Festivalului de la Bayreuth. Dirijor: Wilhelm Furtwängler. Buc., Electrecord, 1959.

V. SONATE

Sonata pentru pian nr. 7 în Re major op. 10, nr. 3 [și] *Sonata nr. 12 în La bemol major op. 26*. Pian: Sviatoslav Richter. Buc., Electrecord, [f.a.].

Sonata nr. 8 în Do minor op. 13 („Patetica“) [și] *Sonata nr. 14, op. 27, nr. 2, în Do diez minor („Sonata Lunii“)*. Pian: Valentin Gheorghiu. Buc., Electrecord, 1966.

Sonata nr. 21 în Do major op. 53 „Waldstein“ [și] *Sonata pentru pian nr. 31 în La bemol major op. 110*. Pian: Li-Min-Cian. Buc., Electrecord, 1959.

Sonata nr. 5 în Fa major pentru vioară și pian op. 24 („Sonata Primăverii“). Vioară: Mihai Constantinescu. Pian: Victoria Ștefănescu. Buc., Electrecord, [f.a.].

Sonata nr. 8 pentru vioară și pian în Sol major op. 30, nr. 3. În: *Recital de vioară Lola Bobescu*. Pian: Albert Guitman. Buc., Electrecord, [f.a.].

Sonata pentru vioară și pian nr. 9 în La major op. 47 („Sonata Kreutzer“). Vioară: Jascha Heifetz. Pian: Benno Moiseevith. Buc., Electrecord, 1959 (inregistrare „La voix de son maître“).

Sonata pentru corn și pian în Fa major op. 17. Corn: Paul Saicu. Pian: Irina Botez. Buc., Electrecord, 1966.

VI. ALTE GENURI COMPOZITISTICE

Ecossaise. Pian: Friedrich Gulda (inregistrare documentară). Buc., Electrecord nr. 67 (al IV-lea Concurs și Festival internațional „George Enescu“).

Für Elise. Bagatelă pentru pian. Pian: George Halmos. În: *Recital Gheorghe Halmos*. Buc., Electrecord, 1965.

VII. UVERTURI

Uvertura „Coriolan“ op. 62. Orchestra simfonică a Filarmonicii de Stat „George Enescu“. Dirijor: George Georgescu. Buc., Electrecord, 1961.

Uvertura „Egmont“ op. 81. Orchestra simfonică a Filarmonicii de Stat „George Enescu“. Dirijor: George Georgescu — Buc., Electrecord, [f.a.].

Uvertura „Fidello“ op. 72. Orchestra Operei de Stat din Viena. Dirijor: Hans Swarowsky. Buc., Electrecord, 1958 (inregistrare „Supraphon“).

Uvertura „Leonora“ nr. 3 op. 72. Orchestra simfonică a Filarmonicii de Stat „George Enescu“. Dirijor: George Georgescu. Buc., Electrecord, [f.a.].

Scheme de audții muzicale

- I. Uvertura „Egmont“
Romanța în Fa major pentru vioară și orchestră
Simfonia a V-a „A destinului“
- II. Uvertura „Coriolan“
„Sonata Lunii“
Cvartetul de coarde op. 95, nr. 11 în Fa minor
Simfonia a VII-a
- III. Für Elise — bagatelă
Concertul de vioară în Re major
Simfonia a III-a „Eroica“
- IV. Concertul nr. 5 pentru pian — „Imperialul“
Simfonia a IX-a
- V. Sonata „Patetica“
Romanța în Sol major pentru vioară și orchestră
Simfonia a VI-a „Pastorală“

Din activitatea ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR

La București

În încheierea primei serii de comunicări din acest an, vineri, 26 iunie a.c., a avut loc în aula B.C.U.—București ședința Cercului de referate și comunicări a bibliotecarilor și documentariștilor din București.

Prima comunicare susținută de W. Auerbach și intitulată „Pedagogia lecturii și-a propus să sublinieze locul cititului în formația intelectuală a omului și necesitatea dezvoltării deprinderilor de lectură pe baza unui studiu sistematic al caracteristicilor acestui proces. Atrăgând atenția asupra disproporției crescînde dintre volumul producției editoriale și volumul lecturii, autorul s-a ocupat în continuare de unele modalități de intensificare a lecturii prin adoptarea unor tehnici de lectură rapidă și a unui program bine dozat în cadrul școlii.

Cea de-a doua comunicare, *Contribuții la o bibliografie eminesciană* prezentată de D. Copiliu, a fost o pledoarie pentru recunoașterea locului cercetării bibliografice în aprofundarea cercetărilor de istorie literară, autorul insistînd asupra importanței bibliografiei eminesciene, asupra cunoașterii științifice a operei marelui poet și a răspîndirii ei pe toate meridianele globului.

Au participat la discuții: I. Stoica (lectura ca proces intelectual fundamental; absența marilor edificii bibliografice în cultura română); St. Gruia (complexitatea funcției de îndrumare a lecturii; metodologia lecturii este diferită de la un domeniu la altul); V. Moldoveanu (necesitatea adîncirii psihologiei lecturii; bibliografia și dezvoltarea diferitelor domenii); C. Clurdașu (actualitatea considerațiilor teoretice asupra lecturii; caracterul personal al lecturii; valoarea bibliografiei în cercetarea literară); P. Caravia (necesitatea cercetărilor concentrate, unitare și moderne în domeniul pedagogiei lecturii).

I. S

La Cluj

La 26 mai a.c., a avut loc, în sala de conferințe B.C.U.—Cluj, cea de-a șaptea ședință din acest an a Cercului de referate și comunicări din cadrul Asociației bibliotecarilor, filiala din Cluj.

Prima comunicare, intitulată *Indexarea coordonată în stomatologie*, prezentată de E. Boilă, bibliotecar principal la I.M.F.—Cluj, a susținut importanța indexării coordonate aplicate la domeniul mai restrîns (stomatologie).

Cea de-a doua comunicare, *Un manuscris de la 1568 atribuit lui I. Wisowatzius*, prezentată de E. Lako, bibliotecar principal la filiala Bibliotecii Academiei R.S. România, a evidențiat valoarea contribuției pe care a adus-o I. Wisowatzius la tezaurul culturii.

Au participat la discuții: I. Filipolu (indexarea coordonată, ca orice instrument de informare, prezintă limite și avantaje, după unghiul din care este considerată și în rapori cu celelalte surse de informare puse la dispoziție de către bibliotecă); T. Oprescu (necesitatea regăsirii rapide a impus noi modele de prelucrare și mij-

loace de valorificare pentru găsirea informației pînă în amănunt); I. Bugnariu (cercul de comunicări, stimulent activ de dezbateri și schimb de idei).

Activitatea cercului va fi reluată în luna septembrie.

Teodora OPRESCU

bibliograf principal
la B.C.U.Cluj

La Iași

Sedintele din lunile mai-iunie ale cercului de comunicări și referate din Iași au urmărit probleme în legătură cu organizarea bibliotecilor, metodică bibliografică locală, cunoașterea tradițiilor bibliotecilor din Iași.

Prof. Ion Arhip în comunicarea *Comori ale spiritualității românești în Muzeul de literatură al Moldovei*, a înfățișat munca depusă de colectivul acestui muzeu pentru a constitui o colecție completă de tipăriuri ieșene și de tipăriuri referitoare la dezvoltarea literaturii în Moldova.

Virginia Isac (de la Arhivele Statului) a ținut o comunicare despre *Istoricul bibliotecilor particulare din Moldova la începutul secolului al XIX-lea*. A fost scoasă în evidență preocuparea unor cărturari ieșeni de a constitui bibliotecă enciclopedică, multe avînd valoroase tipăriuri românești și străine.

Ultima comunicare, susținută de A. Karețchi (de la Institutul de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R. — sectorul din Iași), s-a referit la *Presa antifascistă apărută la Iași în perioada dintre cele două războaie mondiale*. Comunicarea a sistematizat unele cercetări efectuate de istoricii ieșeni, punînd astfel în lumină multe publicații care nu există în bibliotecile din Iași.

Ultimul referat, *Definirea noțiunii de interes de lectură* (susținut de M. Bodingher), a dus în discuție unele probleme de sociologie a lecturii și implicațiile cercetării sociologice în ansamblul muncii cu cititorii.

La fiecare din ședințele cercului conduse de Livia Viad (Institutul politehnic Iași) și Grigore Botez (Biblioteca centrală universitară), au participat un număr de 80—100 bibliotecari.

L. MOSCOVICI

În contextul aniversării a 700 de ani de atestare pe bază de documente a existenței Timișoarei, eveniment care a avut loc în septembrie anul trecut, colectivul Bibliotecii municipale a inițiat un concurs de bibliografii pe tema *Timișoara de-a lungul veacurilor, cu perioada de desfășurare din septembrie anul trecut și pînă la 15 aprilie a.c.*

La încheierea concursului, juriul, instituit din personalități cultural-științifice locale, a propus onorarea cu diplome a următoarelor lucrări selecționate dintre bibliografiile prezentate:

1. Contribuții bibliografice la istoria mișcării muncitorești și socialiste din Timișoara pînă la 1900, elaborată de cercetătorul Al. Porțeanu de la Institutul de istorie al Academiei R.S. România, care însumează 833 de referințe privitoare la tema tratată;

2. Franyó Zoltán — contribuții bibliografice la cunoașterea vieții și operei sale, rod al muncii bibliotecarului Portik Emeric de la *Dudeștii Vechi*.

3. Contribuții la cunoașterea istoricului Universității din Timișoara, prezentată de către colectivul bibliografic al Bibliotecii Universității timișorene, bibliografie care însumează 807 referințe.

Juriul a recomandat tipărirea într-un traj corespunzător a bibliografiilor amintite.

M. I.

În perioada 23 iunie—22 iulie a.c., elevii absolvenți ai anului I al Școlii postliceale de biblioteconomie au prestat practica de vară de o lună de zile în cîteva dintre marile biblio-

teci din Capitală: Biblioteca Centrală de Stat, Biblioteca centrală universitară București, Biblioteca Institutului de medicină și farmacie, Biblioteca Academiei de Științe Economice, biblioteca municipală „M. Sadoveanu”, Biblioteca Cabinetului municipal de partid etc.

După ce, în primele zile, le-a fost prezentate principalele servicii ale bibliotecilor elevii au fost repartizați pentru a lucra în mod efectiv într-o muncă anumită.

De pildă, elevii repartizați la Biblioteca Cabinetului municipal de partid au contribuit la reorganizarea fondului de publicații, lucrind nemijlocit la descrierea, clasificarea, topografierea și așezarea la raft după criteriul sistematic-alfabetic al publicațiilor.

La Biblioteca Institutului medico-farmacologic, elevii au ajutat, printr-o muncă susținută și de foarte bună calitate, la trierea fondului de publicații — cărți și periodice — în limba română și în alte limbi, destinat viitoarei bibliotecii a Facultății de medicină din Craiova. Tot la această bibliotecă, ei au avut posibilitatea să cunoască modalitatea de organizare a informării prin indexarea coordonată.

Elevii repartizați la Biblioteca Centrală de Stat au lucrat la serviciile de prelucrare a publicațiilor, ca și la serviciile științifice: o parte au ajutat la organizarea alfabetică a Catalogului colectiv național pe fișe, iar alții au contribuit la întocmirea unor bibliografii tematice.

Practica de o lună de zile pe care elevii — viitorii bibliotecari — au făcut-o la bibliotecă a fost un bun prilej pentru aplicarea cunoștințelor teoretice acumulate în timpul anului, pentru acomodarea cu viitorul program de muncă de bibliotecă. Elevii au dovedit seriozitate în atitudinea față de muncă, o bună calitate a lucrului pe care l-au efectuat.

F. D.

În continuarea acțiunilor începute în anul 1968, Ministerul Învățământului, Direcția secretariat și documentare, Serviciul bibliotecilor a organizat la Ploiești, în perioada 22 iunie — 4 iulie a.c. un curs de perfecționare profesională cu bibliotecarii din unitățile de învățământ din Ottenia, Muntenia și Dobrogea. Au luat parte 85 de bibliotecari din școli generale, licee de cultură generală, și de specialitate și din unități ale învățământului profesional (un punct îmbucurător îl constituie tocmai faptul că aproape jumătate din cursanți au fost recrutați dintre lucrătorii școlilor profesionale). În timpul cursurilor, cadrele care au predat lecțiile — inspectori din Ministerul Învățământului și din Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, bibliotecari școlari cu o bogată experiență în munca cu elevii — au abordat principalele aspecte ale politicii bibliotecare, specific unităților din învățământ, au trasat taloanele generale ale muncii tehnice de bibliotecă, în condițiile proprii rețelei respective.

Lecțiile s-au încheiat cu un seminar recapitulativ, la care s-au evidențiat rezultatele optime în însușirea de către cursanți a materiilor oredate.

Tot în cadrul cursurilor a avut loc și o întâlnire a bibliotecarilor cu redactorul șef al *Revistei bibliotecilor*, Ștefan Grău. În cadrul schimbului de păreri care a avut loc cu acest prilej, au fost relevate unele din principalele probleme care preocupă la ora actuală pe bibliotecarii școlari, s-au exprimat deziderate, s-au trasat planurile de viitor.

Organizat în condiții excelente materiale și metodologice, cursul inițiat de Ministerul Învățământului va contribui, desigur, la actualizarea cunoștințelor profesionale ale bibliotecarilor, la optimizarea muncii cu cartea în rândul elevilor.

Consultații de bibliotecă... într-o revistă studentască! Esta vorba de *Nord*, revistă a Asociației studenților din Institutul pedagogic Bala

Mare care, încă de la primul său număr (1—2/1969), a consacrat problemelor de bibliotecă o rubrică permanentă. Începutul s-a făcut prin semnarea, sub titlul *Bibliografie*, a unor lucrări cu valoare documentară din colecțiile recente. De la numărul al doilea, paralel cu aceste semnături bibliografice rubrica a cuprins un nou capitol, *Înțelegerea în bibliotecă*. Nu este vorba de o eroare tipografică cind apare scris „în bibliotecă” și nu „în biblioteconomie”, pentru că semnatarul consultațiilor nu ambiționează să susțină un curs de specialitate, ci pur și simplu să faciliteze studenților accesul la colecțiile bibliotecii, întinzându-l asupra modului de organizare a bibliotecii, făcându-le cunoștință cu principalele instrumente de informare de care dispune aceasta, familiarizându-i cu consultarea cataloagelor etc.

Meritoria inițiativă a revistei studențești se bucură de sprijinul competent al Bibliotecii Institutului pedagogic bălămarean, semnatarul rubricii fiind Aurel Manea.

I. T.

Cu ocazia celei de-a XXV-a aniversări a eliberării Cehoslovaciei de sub jugul fascist, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă a organizat, printre altele manifestări festive, și expoziția *Cartea în R.S. Cehoslovacă* al cărei vernisaj a avut loc în ziua de 11 iunie 1970.

Au fost de față Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Octav Livezeanu, vicepreședinte al Institutului român pentru relațiile culturale cu străinătatea, Miroslav Sulek, ambasadorul Republicii Socialiste Cehoslovace la București, Cisar Jujar, delegat din partea Ministerului Culturii R. S. Slovace, Constantin Măciucă, directorul general al Centralei Cărții și Libruse Krasna, delegat al Ministerului Culturii R.S. Ceha.

În rotonda sălii mici a Palatului Republicii au fost expuse peste 800 de cărți din toate domeniile editoriale, multe din ele prelate la expozițiile internaționale de la Madrid, Moscova, Leipzig, Frankfurt, Nisa. Volumele s-au remarcat prin aspectul lor atrăgător, prin culorile vii ale copertelor (la manuale, cărți pentru copii, cărți de artă, beletristică), prin tematica variată (la știință și tehnică), prin neditul formatului (oblong, pătrat) și al dimensiunilor. La cărțile pentru copii s-a observat o grijă deosebită în execuția tehnică.

O frumoasă realizare sînt hîrțile plastice, un material didactic foarte util pe care elevii pot studia cu ușurință relieful țărilor și al continentelor.

S-au remarcat de asemenea și cele două volume ale versiunii românești din *Dictionarul agricol în opt limbi* (rusă, bulgară, cehă, polonă, maghiară, română, engleză, germană) realizat de Întreprinderea poligrafică IMR din Praga, un model de colaborare între edituri din țări vecine și prietene.

Din multitudinea operelor beletristice s-au distinse edițiile de lux destinate iubitorilor de cărți frumoase, cel mai mult din ele membri ai unor cercuri de bibliofilie.

Expoziția a adus în fața vizitatorilor lucrări originale ale autorilor cehi și slovaci, mult dintre ele clasici ai literaturii universale (Alois Jirásek, Karel Capek, Vítězslav Nezval, Božena Němcová, Andrej Gladkovič, Martin Kukučín), traduceri ale acestora în limbi de circulație internațională și traduceri ale autorilor străini în limbile cehă și slovacă. Printre acestea din urmă se numără și opere ale scriitorilor români: Mihail Eminescu, Ion Creangă, Ion Slavici, Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Tudor Arghezi, Victor Eftimiu, Geo Bogza, Zaharia Stancu, Eugen Barbu, Nichita Stănescu și alții.

Bogăția și varietatea exponatelor au adus o mărturie asupra dezvoltării culturii popoarelor cehă și slovace și asupra înaltelor posibilități tehnice ale industriei lor poligrafice.

L. B.

Trecutul românesc în bibliotecile Orientului Apropiat (1)

Orientul Apropiat reprezintă ultima zonă bogată în izvoare românești puțin cercetată încă de oamenii de știință de la noi. De un secol și jumătate, de când Mihail Kogălniceanu și Nicolae Bălcescu au atras atenția asupra faptului că „documentele ce avem pentru istoria noastră... se află pe la mănăstiri și particulari în țările noastre și prin bibliotecile și arhivele publice și private ale Transilvaniei, Ungariei, Poloniei, Vienei, Moscovei, Petersburgului și Stockholmului”, eforturi fructuoase au adus istoriografiei românești o uriașă colecție de documente și manuscrise externe cu care a fost reconstituită o bună parte a trecutului poporului nostru. Dar chiar după ce investigațiile întreprinse în arhivele din Istanbul au demonstrat cât de numeroase urme a lăsat în Orient opera diplomatică și culturală a Principatelor dunărene din evul mediu pînă în epoca modernă, din rațiuni diverse cercetările n-au fost continuate spre regiunile Mediteranei de Răsărit și ale Mării Roșii.

Studii de istorie a bibliologiei noastre, ca acelea ale lui Emile Picot, Emile Legrand, A. Papadopol-Callimach sau Dan Simonescu și Emil Mouracadă au demonstrat că această zonă a Turcocrăției, aparent atît de departe de noi, nu rămăsese în afara influenței binefăcătoare a mecenajilor români. Cel puțin tiparul arab, atît se știa deocamdată, fusese dăruit acestei părți a Lumii Vechi prin ostelile lui Antim Ivireanul și Constantin Brîncoveanu. Dar legăturile culturale nu se mărgineau la tipar și cel dintîi savant român care a intuit bogăția tezaurului ce ne aștepta la sud de Munții Taurus a

fost, ca în atîtea alte cazuri, Nicolae Iorga. După ce înfățișase în comunicări la Academia Română, surprinzătoare pentru orizontul de atunci al istoriografiei noastre, rolul împlinit de mecenajii de la noi în Orient, istoricul a colaborat cîtiva ani cu Marcu Beza, consul general al României la Ierusalim, într-o operă de cercetare care a lăsat urme durabile, atît în programul științific al vremii, cît și în publicistica românească. În Siria, Liban, Palestina, Turcia, Cipru, Marcu Beza găsisse dovezile preemtorii ale unei prezențe culturale românești determinante pentru evoluția acestor regiuni.

Istoria modernă a societăților Orientului Apropiat nu poate fi înțeleasă în toate articulațiile ei fără recapitularea contactelor lor cu Europa. Iar în aceste contacte, cultura românească a jucat un rol fundamental. Efortul de regăsire a dovezilor apartenenței lor la civilizația bizantină, pe care creștinii arabofoni, „melkiții” *, l-au depus în secolul al XVIII-lea cu rezultate ce le-a asigurat pînă azi un loc de frunte în lumea arabă, a fost sprijinit într-o măsură determinantă de inițiativele românești, de ajutoarele venite de la noi, de mediul cultural al Principatelor dunărene, singurele țări creștine autonome din Turcocrăție.

Am arătat cu alte ocazii cum se explică istoricește asistența culturală dezinteresată a românilor pentru comunitățile melkite din Siria, Liban, Iordania, Egipt. Subiect deosebit de fertil, ne propunem

* Melkiți — nume dat creștinilor din Orientul Apropiat care după conclulul de la Chalcedon (451) au rămas fideii învățăturilor apărute de împăratul Bizanțului (melek — împărat).

să-l reluăm într-un studiu mai amplu. Deocamdată dorim să semnalăm specialiștilor noștri în bibliologie și arhivistică, cercetătorilor noștri de istorie medievală și modernă sau de istorie a culturii importanța colecțiilor din Orientul Apropiat pentru depistarea de noi surse privind trecutul nostru și istoria influenței binefăcătoare exercitate de români asupra unor regiuni atât de departe de noi.

Să precizăm mai întâi că argumentele noastre se întemeiază pe informații încă disparate, o cercetare sistematică a bibliotecilor și arhivelor din Orientul Apropiat pentru depistare de izvoare românești nefiind încă întreprinsă. Puținul realizat până acum privește, mai întâi, textele în limba greacă. A. Papadopoulos Kerameus a cercetat arhivele Patriarhatului din Ierusalim spre sfârșitul secolului trecut și între documentele publicate de el multe aruncau o lumină nouă asupra relațiilor românești cu Sfintele Locuri. Marcu Beza a continuat cercetările de la Antiohia pînă la Sinai și în Cipru. Cunoscător al limbii grecești, diplomatul cărturar s-a adresat aceleiași categorii de izvoare. Au rămas astfel în afara anchetelor întreprinse izvoarele cele mai interesante, acelea în arabă.

Sursele grecești nu erau, firește, neglijabile. Un număr însemnat de manuscrise și documente în limba greacă, de proveniență românească, atestă vechimea și importanța legăturilor noastre cu ășezămintele orientale, pînă pe marginile Mării Roșii. Pe lângă actele de dănie păstrate cu grijă de beneficiarii subsidiilor românești care s-au scurs spre aceste locașuri pînă la secularizarea din 1863, înțilnim în bibliotecile Orientului Apropiat însemnate opere de artă, ca *Evangheliarul lui Ieremia Movilă* din 1598 de la mănăstirea Sf. Ecaterina din Sinai. Alte două evangheliare, al lui Matei, staretul mănăstirii Sf. Sava din Iași, din 1599, și al lui Matei episcopul, din 1610, aparțin mănăstirii Sf. Sava de lângă Ierusalim. Alți codici cu același cuprins se păstrează în biblioteca Patriarhiei Ierusalimului, unul scris de Luca Cipriotul în 1594, altul semnat tot de acest caligraf miniaturist, ca mitropolit al Ungrovlahiei, în 1616, pe lângă cele ale ieromonahului Porfirie din 1633 sau al lui Matei Basarab din 1643. Alte manuscrise, slavone, fuseseră luate din țară de patriarhul Dositei, un obisnuit al curților de la București și Iași. Între acești codici, unul poartă autograful din 1660 al spătarului Nicolae Milescu. Nu este în intenția noastră să înșirăm aci lista acestor prețioase manuscrise pe care cititorul interesat le va afla în cartea lui M. Beza *Urme românești în Orientul Ortodox*, în

Pagină din *Evanghelia* episcopului Matei, 1610.

Evanghelistul Ioan din *Evanghelia* lui Ieremia Movilă din 1598, de la mănăstirea Sinai.

comunicările aceluiași și ale lui N. Iorga. Este suficient să constatăm valoarea și numărul mare al acestor creații ale culturii noastre care fac pînă astăzi mîndria unor locașuri pierdute în nisipurile Sinaiului, ale Siriei sau ale Ierusalimului. Sînt adesea adevărate opere care, deși ocupă un loc însemnat în istoria artei noastre, nu au fost niciodată cercetate de un specialist avizat de la noi.

Putem trece astfel la izvoarele de care, cu o singură excepție menționată mai jos, nimeni nu s-a ocupat pînă acum: izvoarele românești în arabă. Excepția este *Călătoria patriarhului Macarie al Antiohiei* scrisă de fiul său diaconul Paul din Alep. Lucrarea, de o mare bogăție documentară pentru istoria politică și culturală a Țărilor Române și a Rusiei de la mijlocul secolului al XVII-lea, a fost publicată în traducere engleză de F. G. Belfour la Londra, în 1829—1836 (2 vol.), după manuscrisele arabe (802—805) din Biblioteca Muzeului Britanic. După această versiune, relațiunea lui Paul din Alep a fost parțial tradusă de mai multe ori în românește: de C. Negruzzi în 1840—1841 (prin intermediul traducerii în limba rusă a lui Salaviev); B. P. Hasdeu în 1865, Emilia Cioran în 1900, în sfîrșit de G. Popescu-Ciocănel. Arabizantul Vasile Radu a întreprins, începînd din 1930, publicarea textului arab și a traducerii franceze a scrierii lui Paul din Alep, în colecția *Patrologia orientală* a lui R. Graffin și F. Nau, dar moartea l-a împiedicat să ducă proiectul la bun sfîrșit și astfel, pînă în prezent, nu dispunem încă de o ediție științifică a întregii opere, nici de o bună traducere românească a ei.

Dar scrierea lui Paul din Alep trebuie numai să atragă atenția asupra izvoarelor privind trecutul nostru aflat în bibliotecile Orientului Apropiat, deoarece ea nu reprezintă un caz singular. După cercetări întreprinse în anii 1967—1970 în Siria, Liban și Iordania și în cîteva din marile colecții europene de manuscrise arabe (Biblioteca Națională din Paris, aceea a Muzeului Britanic din Londra și Biblioteca Vaticană din Roma), putem afirma că numărul acestor izvoare este mare, iar importanța lor științifică deosebită. Cum vom arăta mai departe, aceste surse sînt fie de ordin istoriografic, fie scrieri religioase cuprinzînd și informații cu caracter cultural, fie texte atestînd legăturile noastre cu țările din Orientul Apropiat și influența exercitată de cultura românească asupra literaturii melkite din secolele XVII—XIX.

Manuscrisele la care ne referim se păstrează în bibliotecile patriarhatelor ortodoxe din Damasc, Ierusalim, Alexan-

dria, ale mănăstirilor de diverse rituri din Siria, Liban, Iordania și Egipt, în colecțiile particulare ale amatorilor de cultură din aceeași zonă. Nici inventarul acestor biblioteci și colecții, nici acela al manuscriselor pe care le posedă nu sînt o sarcină ușoară. Numai pentru ușurința desorierii vorbim aici de „biblioteci”. În multe mănăstiri, ele se rezumă la unul sau două dulapuri ticsite de volume scoase din uz. În multe reședințe particulare, codici splendizi se odihnesc în vitrine, dar nu poți examina din ei decît paginile frumos ilustrate pe care le-au expus proprietarii. Subvenționat de Centrul Național al Cercetării Științifice din Paris, Iosef Nasrallah publică, de cîteva ani, inventarul manuscriselor melkite din Orientul Apropiat. În prefețele celor trei volume apărute pînă acum găsim tot adevăratul unei întreprinderi care poate deznădăjdui pe cercetătorul conștiincios... Cu toate acestea, perseverența îngăduie descoperiri folositoare, uneori chiar senzaționale, plecînd de la instrumentele de lucru — cataloage, bibliografii, studii — existente pînă acum. Excelente surse sînt cataloagele de manuscrise ale marilor biblioteci bogate în fonduri orientale. O listă completă a lor, citată în bibliografia acestui articol, a publicat A. J. W. Huysman, la Leiden, în 1967. Dar manuscrisele arabe sînt încă departe de a fi fost toate catalogate sau măcar inventariate pînă în prezent, așa încît norocul și intuiția nu trebuie neglijate de cercetător.

Dintre cele mai vechi scrieri ale unui cărturar melkit care ne menționează țara cităm pentru început relațiunea de călătorie din 1586—1587 a episcopului Isa, tovarăș de călătorie la noi al patriarhului Ioachim al V-lea Daou, al Antiohiei. Isa ne-a lăsat o descriere a principalelor monumente vizitate în trecerea sa prin Moldova și Rusia, fără a insista însă asupra mănăstirilor noastre. Două manuscrise (133 și 134) din Biblioteca Universității St. Joseph din Beirut cuprinzînd interesantul text au dispărut de vreo două decenii, în schimb se păstrează o copie din secolul al XVIII-lea la Biblioteca Națională din Paris, (ms. nr. 312)

Cele mai numeroase scrieri care interesează istoria culturii noastre datorate unui cărturar sirian sînt acelea ale lui Macarie Zaim. Încă înainte de călătoria sa în țările noastre, Macarie începuse harnica sa operă de traduceri din grecește. Printre primele lucrări importante de care se ocupă este cunoscutul *Cronograf* al lui Dorotei al Monembasiei continuat de Matei Cigalas și, în prefața traducerii arabe efectuate în 1648, Macarie povestește despre rolul lui Alexandru al II-lea

Coconul, domnul Moldovei, în inspirarea cărții, despre felul cum a descoperit-o el însuși și s-a hotărât s-o tălmăcească, despre voievozii români și dragostea lor pentru cultură. Macarie a fost ajutat la traducere de Iusef Zugravul din Alep, cel mai vechi pictor de icoane melkit cunoscut pînă acum, ale cărui opere le-am publicat la Beirut în 1969 cu ocazia organizării celei dintîi expoziții de icoane melkite. Lui Iusef i se datorează și miniaturile ce împodobesc tomul II al traducerii arabe, păstrat în mss. 189 și 190 ale Muzeului Asiatic din Leningrad. Dar copii ale scrierii se păstrează și în Liban, ca aceea din 1701 din Biblioteca mănăstirii Sf. Pavel din Harissa.

Rezervăm pentru un studiu ulterior prezentarea întregii contribuții a lui Macarie Zaim la istoria relațiilor româno-arabe. Pentru moment atragem atenția asupra importanței *sbornicelor* pe care le-a lăsat neobositul culegător de texte și traducător. Prima recoltă bogată a adunat-o Macarie în Moldova și Muntenia, în timpul călătoriilor sale din 1633 și 1657—1658 în țările noastre. Am avut prilejul să examinăm anul acesta, în Biblioteca mănăstirii Deireș-Sir din Liban, un asemenea manuscris (*Sbornicul dulce*, cum l-a intitulat autorul) care ne-a convins despre locul important ocupat de izvoarele găsite la noi în opera patriarhului Antiohiei. Manuscrisul cuprinde referiri la Vasile Lupu într-o redacțiune arabă inedită a *Vieții Sf. Paraschiva*, mărunțișuri istorice despre țările noastre, dar, mai ales, cea mai veche versiune păstrată pînă astăzi a „*Letopiseșului Țării Românești*” pentru anii 1292—1664. Textul, deosebit de important în stabilirea tradiției istoriografice muntene, a văzut de curînd lumina tiparului. El ne ajută să regăsim originalul românesc, pierdut în prezent, al unei cronici anterioare prelucrărilor Cantacuzinilor și ale Bălenilor din a doua jumătate a secolului al XVII-lea, atestă interesante împrumuturi din cronicile moldovenești, prezintă particularități utile celor care caută să restabilească forma cea mai veche a *Letopiseșului Țării Românești*. Ca dovadă a interesului cărturarilor din Orientul Apropiat pentru trecutul românesc și a relațiilor noastre culturale cu această regiune, traducerea lui Macarie este peremptorie. Dar cum vom vedea, asemenea dovezi sînt mult mai numeroase și mai variate**

Virgil CÂNDEA

** O bibliografie selectivă privind istoria relațiilor culturale românești cu Orientul Apropiat va însoți partea a doua a acestui articol.

ÎN ACTUALITATE — AUTOMATIZAREA ÎN BIBLIOTECI

Pe marginea Seminarului
UNESCO, Regensburg,
13—18 aprilie 1970

Relativ noi, aparținînd temporal doar ultimului deceniu, preocupările în domeniul mecanizării și automatizării unor activități sau operații din munca bibliotecilor s-au impus treptat atenției specialiștilor și bibliotecarilor dintr-un număr tot mai mare de țări. Experimentarea și, apoi, introducerea în practica curentă a unor procedee mecanizate sau automatizate vizînd perfecționarea anumitor operații din munca bibliotecarilor au fost încununete de rezultate remarcabile și au relevat în mod convingător avantaje și eficiență de netăgăduit. În multe cazuri, rezultatele obținute au constituit soluții ferice ale unor probleme rămase nedezlegate prin mijloace tradiționale, redînd optimismul celor ce întrevădeau o viitoare „pierdere” a bibliotecii în fața nolanului de publicații care apar în prezent în lume. Pe de altă parte, beneficiarilor le-au putut fi puse la dispoziție condiții mult îmbunătățite pentru serviciile oferite lor de biblioteci, între care economisirea timpului de servire cu publicații și de informare a lor se bucură de cea mai mare apreciere.

Astăzi, probleme ca: dezvoltarea unor sisteme deja încheiate de automatizare a proceselor de muncă bibliotecară, optimizarea acestora, perfecționarea unor procedee, rentabilizarea și reducerea costului lor, ca și analiza stadiului la care s-a ajuns, în diferite țări, în introducerea automatizării în biblioteci au început să preocupe tot mai intens specialiștii, bibliotecarii de pretutindeni. O confruntare de larg interes a părerilor celor mai noi asupra acestor probleme a constituit-o Seminarul UNESCO din 13—18 aprilie 1970, de la Regensburg (R. F. a Germaniei), a cărui temă s-a intitulat *Prelucrarea electronică a datelor*.

Reuniunea, organizată de Comisia UNESCO a R. F. a Germaniei în colaborare cu F.I.A.B., a avut loc la Biblioteca Universității din Regensburg (înființată în 1967), cu participarea a 50 de delegați

din 17 țări europene membre ale UNESCO, invitați personal în calitate de experți. Lucrările seminarului au cuprins prezentarea a 25 de referate și comunicări, care au înfățișat aproape toate aspectele automatizării proceselor de muncă din bibliotecă. În acest fel, date fiind stadiile diferite și varietatea metodelor folosite în mecanizarea și automatizarea bibliotecilor în diverse țări, Seminarul de la Regensburg a prezentat importanța unui schimb de experiență și a unei colaborări deosebit de utile.

După deschiderea lucrărilor de către prof. Köster, directorul general al Bibliotecii germane din Frankfurt a/M., în cuvîntul rostit de d-l Samarasinghe, din partea Departamentului pentru documentare, bibliotecă și arhive al UNESCO, s-a relevat faptul că acest seminar face parte dintr-o serie de reuniuni internaționale în probleme de bibliotecă și de documentare ce vor fi organizate în continuare sub auspiciile UNESCO.

Precedînd expunerile seminarului propriu-zis, Joachim Wieder, directorul Bibliotecii Universității tehnice din München și vicepreședinte al F.I.A.B., a publicat o amplă informare asupra stadiului automatizării în bibliotecile din R. F. a Germaniei în *Bulletin de l'Unesco à l'intention des bibliothèques* *), sub titlul *L'automatisation dans les bibliothèques de la République Fédérale de l'Allemagne : applications et tendances*. Din această informare, au fost reținute în special câteva din cele mai importante realizări obținute, începînd din anul 1963. În marile bibliotecă dintre care, ajunsă la un stadiu mai dezvoltat, se detașează Biblioteca Universității din Bochum. Ea este prima bibliotecă din Europa care a introdus catalogarea mecanică și a elaborat treptat un sistem integral de automatizare a serviciilor de bibliotecă. În 1966, cu ajutorul unui ordinator Siemens 3003, care asigură catalogarea și organizarea cataloagelor bibliotecii, au fost imprimate primele cataloage alfabetice pe autori, pe autori colectivi și pe titluri, urmate apoi de un catalog pe autori la zi, cu titluri, abreviate, un catalog topografic și un catalog al titlurilor lucrărilor de drept și științe sociale, ceea ce constituie un pas important spre indexarea automatizată. Tot pe linia automatizării catalogării, au fost întocmite programe speciale pentru ordinatori care permit imprimarea fișelor pentru catalogul colectiv regional sau al bibliotecilor universitare. Din 1964, operațiile curente de împrumut pentru public și de împrumut interbibliotecar au fost automatizate în întregime. Împrumutătorului i se remite o fișă de identificare, perforată și numerotată, in-

trudusă și în carte, care servește la alcătuirea unui fișier principal conținînd toate datele necesare. De asemenea, diversele operații de înregistrare a împrumuturilor, de restituire a cărților împrumutate, de reinnoire a împrumuturilor și de stabilire a fișelor pentru cărțile rezervate unor împrumutători sînt efectuate cu ajutorul a două mașini de scris, cu bandă de hîrtie, care traduc toate datele în limbajul mașinii. Pe baza trătării zilnice a benzilor de hîrtie de către ordinatoarele, sînt imprimate, în 3 exemplare, și puse la dispoziția publicului fișiere ale cărților împrumutate, care nu se află în rafturi la dispoziția publicului. Sistemul acesta mecanizat permite să fie efectuate zilnic, rapid și cu un personal restrîns, circa 400 de operații de împrumut în oraș și de împrumut interbibliotecar. Diverse operații asemănătoare celor de la împrumut sînt folosite cu succes și în privința achizițiilor. În prezent, se elaborează un sistem de achiziții în întregime automatizat, în care se vizează realizarea unui transfer al datelor referitoare la comenzile de cărți direct în cataloage. Ca proiect pentru viitorul apropiat, s-a preconizat întocmirea unui catalog colectiv al periodicelor și organizarea simultană a unui catalog alfabetic și a unui sistematic.

Realizări însemnate în domeniul catalogării automatizate a obținut și noua bibliotecă a Universității din Ratisbonne, cu toate că nu dispune de un ordinator propriu, ci folosește mașina Centrului de calcul al administrației universitare. Principalul catalog alfabetic pe autori realizat conține acum 250 000 de fișe, pe baza cărora ordinatorul furnizează următoarele cataloage imprimate: un catalog colectiv alfabetic, în 5 exemplare, unul topografic, în 3 exemplare, și unul al publicațiilor periodice, în 5 exemplare.

Au mai fost menționate, datorită sistemelor deosebit de interesante folosite, și realizările în domeniul catalogării cu ajutorul ordinatorilor obținute la bibliotecile universitare din Breme și Ulm, la cea a muzeului din Köln, la Biblioteca Universității tehnice din Berlin și la Biblioteca municipală din Duisburg.

În sfîrșit, au mai atras atenția proiectul special de întocmire a unor liste de periodice cu ajutorul ordinatorilor la Biblioteca națională și universitară din Göttingen și automatizarea de la Deutsche Bibliographie eveniment care a produs o adevărată senzație prin folosirea pentru prima dată în Europa a unui ordinator la întocmirea bibliografiei naționale.

*) Vol. 23, nr. 5, sep-oct 1969, p. 270-278.

Referatele ținute în cadrul Seminarului de la Regensburg au căutat să adincească aspectele cele mai actuale ale automatizării bibliotecilor. În acest scop, materialele prezentate au fost grupate tematic în 5 secțiuni principale: *organizare, costuri și programare; mașini electronice de prelucrare a datelor și echipament necesar; achiziții și catalogare; clasificare și regăsire a informațiilor; împrumut și împrumut interbibliotecar.* Alături de referatele care au abordat probleme de amănunt ale perfecționării unor procedee privind automatizarea catalogării, a operațiilor de achiziții, de împrumut și de indexare, s-a remarcat comunicarea prezentată de dr. Günther Pflug, directorul Bibliotecii Universității din Bochum, asupra problemelor generale de organizare și de analiză a costurilor, în care s-a relevat faptul că dintre factorii de care depinde automatizarea cel mai important este timpul de acces la calculator. O importanță deosebită pentru specialiștii de la noi prezintă comunicarea pe care a făcut-o un reprezentant al

EURATOM-ului asupra condițiilor organizatorice preliminare pentru introducerea prelucrării electronice a datelor în biblioteci. Fără a putea fi dată o „rețetă” cu valabilitate universală, au fost totuși schițate principiile de care depinde succesul oricărei acțiuni în automatizare a proceselor muncii bibliotecare.

În încheierea seminarului, care a constituit un schimb de experiență util pentru participanți, au fost făcute câteva recomandări, dintre care au reținut atenția următoarele: să se mai organizeze în viitor asemenea reuniuni, dar mai specializate și la care să participe un număr mai restrâns de specialiști; ar fi de dorit să se creeze centre naționale în care să fie strînse toate datele referitoare la acțiunile și procedeele de automatizare existente în bibliotecile țărilor respective; industria producătoare de mașini electronice să aibă mai mult în vedere necesitățile bibliotecilor, mai ales în privința alcătuirii unor programe mai flexibile și mai diferențiate.

E. N.

Marginalii

la o sesiune

științifică internațională

(Varșovia, 11—13 iunie 1970)

De curând, a avut loc, la Varșovia, o fructuoasă întâlnire a bibliotecarilor, sociologilor și altor cercetători în domeniul lecturii publice din R. P. Bulgaria, R. S. Cehoslovacă, R. D. Germană, R. P. Polonă, R. S. România, R. P. Ungară și U.R.S.S.

Închinată aniversării a o sută de ani de la nașterea lui Vladimir Ilici Lenin, sesiunea științifică a depășit — prin multitudinea problemelor abordate — cadrul jubiliar, înscriindu-se astfel în spiritul și esența ideilor leniniste care respingeau maniera „festivă” de abordare a problemelor.

În prima zi a lucrărilor au fost prezentate comunicări și referate privind concepția lui Lenin despre organizarea

bibliotecilor, rolul acestora în societatea socialistă, succesele obținute pe acest tărâm în țările respective.

În referatul prezentat de către delegația noastră s-a abordat problema *rolului cărții în formarea conștiinței socialiste a maselor*, s-au reliefat succesele obținute în domeniul politicii editoriale și al activității bibliotecare. Cifrele privind numărul de volume pe cap de locuitor — tipărite, precum și existente în biblioteci —, ca și pătrunderea cărții în mase situate astăzi România printre țările cele mai avansate.

Celelalte două zile ale sesiunii au fost consacrate dezbaterilor privind rolul cărții și al bibliotecilor în diferite medii sociale și în special în cele supuse unor procese rapide de industrializare sau urbanizare, precum și în rîndurile tineretului și copiilor.

Referatele ca și luările de cuvânt au evidențiat necesitatea cercetărilor sociologice în domeniul lecturii publice, reflectînd atît diferențe cît și similitudini de concepție în ceea ce privește direcția cercetării și metoda folosită. Considerăm ca o dominantă a dezbaterilor studiul elevat al concepției în sine despre lectura publică, privită nu numai ca o latură a fenomenului social-cultural ci în conexiunea ei cu o multitudine de factori — atît de ordin obiectiv, cît și de natură afectivă, emoțională.

Studiile efectuate conduc la concluzia că radioul, televiziunea, cinematograful nu afectează influența cuvîntului tipărit,

ci dimpotrivă contribuie la creșterea interesului pentru carte și presă.

Varietatea preocupărilor în domeniul sociologiei lecturii denotă că activitatea bibliotecară în țările socialiste se află în prezent într-o etapă în care interferențele de ordin social și cultural constituie elementele de bază ale orientării muncii cu cititorii.

În aceste condiții, cercetarea izolată, efectuată exclusiv de bibliotecari, nu va putea da în nici un caz rezultatele scontate. Pentru elaborarea unor studii fundamentate asupra lecturii, ale căror concluzii să permită și luarea unor măsuri practice menite să ducă la creșterea eficienței acesteia, aportul pedagogilor, psihologilor și mai ales al sociologilor constituie o necesitate obiectivă.

În cadrul dezbaterilor s-a remarcat, e drept poate mai puțin decât s-ar fi cuvenit, că o cercetare în domeniul lecturii ale cărei concluzii constituie aproape exclusiv o fotografiere cifrică, statistică, fără să jaloneze conținutul de viitor al activității bibliotecare, pornind de la situația și tendințele prezentului, nu-și atinge decât parțial scopul.

După părerea noastră, ca și a majorității specialiștilor cu care am discutat, o asemenea cercetare trebuie să conducă în primul rând la unele concluzii de ordin practic, menite să orienteze în

perspectivă întreaga politică editorială și de difuzare a cărții, să influențeze însuși procesul de creație literar-artistică. Considerăm de asemenea că este absolut necesar ca în țara noastră să se întreprindă mai mult decât până acum în această direcție. Din păcate, colaborarea între instituțiile specializate de cercetare și cele cultural-educative de masă este sporadică, determinată îndeobște de unele acțiuni cu caracter mai mult sau mai puțin festiv. Fără această colaborare, bibliotecarii singuri, indiferent de gradul lor de bunăvoință și de interes, nu vor putea depăși, decât prin excepție, cadrul unor încercări modeste. Experiența internațională demonstrează că stadiul de amatorism a fost depășit, că în domeniul lecturii publice se impun aceleași exigențe ale cercetării ca și în toate celelalte direcții ale sociologiei aplicate.

Specialiștii prezenți la Sesiunea științifică de la Varșovia au apreciat ca deosebit de binevenită această primă întâlnire a lor, sugerând organizarea și în viitor a unor asemenea manifestări. Țara noastră a fost invitată să participe la lucrările comisiei care va stabili ordinea de zi a proximei întâlniri.

G. BONDOC

director adjunct științific
Biblioteca Centrală de Stat

EXPOZIȚII ALE CĂRȚII ROMÂNEȘTI ÎN ITALIA

Două expoziții de cărți românești, una la Torino și alta la Milano, s-au bucurat, după sursele italiene care ne-au parvenit, de un deosebit succes. „Inițiatorul”, în ambele cazuri, a fost Institutul român de pe lângă Facultatea de litere și filozofie din Torino, condus de dr. Ovidiu Drimba, director al Institutului și profesor de limba și literatura română la Universitatea torineză.

Mergând pe linia unor vechi tradiții, ilustrate inițial de Giovenale Vegezzi Ruscalla, profesor de limba română la Torino, în perioada 1863—1879, continuate, în anii 1921—1936, de Romeo Lovera, profesor la Facultatea de studii economice și comerț din Torino, și între 1930 și 1967, de Mario Ruffini, profesor al Universității din Torino, profesorul Ov. Drimba întreprinde diferite acțiuni menite a face cunoscută știința, literatura și arta română în marile centre italiene. Însuși am vizitat biblioteca românească a Institutului, unde este deschisă în mod permanent o expoziție, mereu reînnoită, a cărții românești care vine din țară.

Cunoscutul bibliograf prof. Enzo Bottasso, directorul de la „Biblioteca civică” din Torino, a pus la dispoziția Institutului român mai multe săli, în care a avut loc, între 4 și 20 decembrie 1969, Expoziția cărții românești con-

temporane, cu 350 de exponate, din domeniul științelor exacte, istoriei, literaturii beletristice și diferitelor arte (12 domenii tematice, în 18 vitrine). La deschidere, profesorul Ovidiu Drimba, a făcut o expunere asupra istoriei cărții românești.

„Biblioteca civică” fiind amplasată în centrul orașului, expoziția a fost vizitată de numeroși studenți ca și de un larg public, care a privit cu interes cărțile expuse și a notat apariția lor.

Imediat după expoziția de la Torino s-a trecut la organizarea unei alte expoziții, de dimensiuni mai mari, la Milano. Aici, localul ales a fost magnifica „Biblioteca Ambrosiana”. Monseniorul Paredi, prefectul Ambrosiane, a primit cu deosebită reverență să găzduiască expoziția, prima de acest fel, în sălile ei luxoase.

Deschiderea expoziției a fost onorată de reprezentanții autorităților locale și de personalități culturale de seamă, care au adus în discursuri elogi cărții românești și poporului român, subliniind perspectivele relațiilor multilaterale dintre cele două popoare.

Peste 500 exponate-cărți și portrete ale autorilor — au fost repartizate în 14 categorii tematice, într-o așezare artistică impresionantă. În timpul expoziției, publicul a putut asculta conferința prof. Ov. Drimba, însoțită de proiecții, despre arta românească.

prof. dr. doc. Dan SIMONESCU

Un proiect de recomandare pentru standardizarea internațională a statisticilor referitoare la bibliotecă

...a fost redactat, în luna mai a.c., în cadrul unei reuniuni internaționale care a avut loc la sediul UNESCO din Paris. Asupra textului acestui instrument internațional destinat înlesnirii studiului comparativ al diferitelor tipuri de bibliotecă și al planificării dezvoltării acestora, au căzut de acord, după discuții care au durat 10 zile, experți guvernamentali din 50 de țări. La lucrări au asistat și observatori din partea FID, FIAB, Institutului Internațional de Statistică și Organizației Internaționale de Standardizare (ISO). Printre normele adoptate, figurează definiții destinate a pune capăt oricăror confuzii, chiar asupra termenului „bibliotecă”. Acest termen se aplică (potrivit definiției adoptate) pentru „orice colecție organizată, de cărți și periodice, de imprimate sau de orice alte documente, deopotrivă grafice și audio-vizuale, precum și serviciile personalului însărcinat să îndeplinească utilizarea lor de către beneficiari”. Orice bibliotecă independentă și orice grupă de bibliotecă având un director sau o administrație unică sînt considerate ca „unități administrative”. În timp ce termenul „punct de deservire” e folosit pentru a desemna orice bibliotecă ce deservește beneficiarii într-un local separat. Din această ultimă categorie fac parte bibliotecile independente, bibliotecile centrale și filialele lor, fie fixe sau mobile; bibliobuze, bibliotecă-nave și bibliotecă-trenuri. Printre clasificările asupra cărora experții au căzut de acord, menționăm cele 4 grupe de bibliotecă publice clasate după lungimea rafturilor cu cărți: pînă la 50 m (liniari) (2 000 vol.); 50—125 m (2 001—5 000 vol.); de la 125—250 m (5 001—10 000 vol.); peste 250 m (peste 10 000 vol.). Bibliotecile școlare vor fi clasate în una din primele trei grupe.

Statisticile vor trebui să indice numărul celor care se folosesc de bibliotecă („utilizateurs”); al locuitorilor localită-

ților deservite de bibliotecile publice; al elevilor și instituțiilor derșerți de bibliotecile școlare; al studenților și membrilor corpului didactic autorizați să folosească bibliotecile universitare.

Acest PROIECT DE RECOMANDARE privind standardizarea internațională a statisticilor referitoare la bibliotecă va fi supus, în octombrie a.c., Conferinței generale a UNESCO. Dacă va fi adoptat, dispozițiile pe care le conține vor putea fi puse în aplicare de către statele membre ale UNESCO.

O expoziție și un simpozion pe tema CLADIRI MODERNE DE BIBLIOTECI

...au avut loc, în zilele de 16—17 octombrie 1969, la Viena, la Institutul austriac pentru cercetări în domeniul bibliotecilor. Expoziția a putut fi vizionată în zilele simpozionului și după închiderea lucrărilor acestuia, pînă la 15 noiembrie 1969. Referatele prezentate la simpozion și exponatele din cadrul expoziției au înfățișat un număr mare de clădiri noi, destinate bibliotecilor din mai multe țări. (Zentralblatt für Bibliothekswesen, 84, nr. 3, mar 1970).

Un seminar asupra sistemelor de automatizare în bibliotecă (Computer-Based Systems for Libraries)

...a avut loc, între 8 și 26 iunie 1970, la Illini Union, Urbana-Champaign campus (Illinois, S.U.A.). Seminarul, avînd ca temă bibliotecile mici și mijlocii (Smaller and Medium-sized Libraries), a fost organizat de Școala superioară de biblioteconomie a Universității din Illinois. Programul seminarului a fost întocmit special în direcția necesităților pregătirii profesionale a bibliotecarilor din bibliotecile mici și mijlocii cu o experiență minimă de 2—3 ani în munca de bibliotecă și care doreau să capete cunoștințe elementare asupra conceptului de programare computerizată și de sistem automatizat, destinat aplicării în bibliotecile mici și mijlocii.

Ministerul Științei și Învățămîntului Superior al Iranului

...a creat la Teheran, la sfîrșitul anului trecut, un Centru iranian de documentare, care va furniza oamenilor de știință și specialiștilor în domeniul științelor sociale din țară informațiile și documentele de care aceștia au nevoie pentru studiile și cercetările lor. Avînd la un loc și coordonînd toate informațiile utile, surse naționale și internaționale, și înlesnind folosirea acestei documentații, noul centru va asigura beneficiarilor lui un serviciu modern și eficient de difuzare a informației, va efectua cercetări bibliografice și va publica buletine de rezumate analitice, ca și studii asupra stadiului cercetării în anumite probleme. Efectuînd o activitate permanentă de deservire a periodicelor de specialitate, Centrul iranian de documentare a și început publicarea unui instrument lunar de informare: Contents pages of Iranian science and social science journals [Tablele de materii ale periodicelor iraniene de știință și de științe sociale], care conțin în reproducere offset, paginile cu tablele de materii ale principalelor periodice iraniene din aceste domenii (exceptînd cele istorice și literare). Centrul a mai publicat, în versiune persană și engleză, un ghid al periodicelor iraniene, The Directory of Iranian periodicals, care cuprinde descrierile bibliografice pentru 244 de publicații periodice. (Bull. Unesco bibl., 24, nr. 3, mai—iunie 1970).

Prima Conferință interguvernamentală a UNISIST-ului (sistemul mondial de informare științifică)

...va avea loc în anul 1971. Hotărîrea a fost luată de către Comitetul central UNESCO — CIUS pentru UNISIST în cadrul celei de-a IV-a sesiuni a sa, care a avut loc, între 15 și 17 decembrie 1969, la sediul UNESCO din Paris.

Rubrică redactată
de
George VLĂDESCU

ION BUDAI- DELEANU — filolog

150 de ani de la moartea sa

Budai-Deleanu, în ciuda obscurității și a izolării în care au rămas preocupările sale literare în timpul vieții, este astăzi o figură prea cunoscută pentru a-l mai prezenta cititorilor în calitate de scriitor. Asupra operei sale de căpătii, *Țiganiada*, s-au spus lucruri esențiale; „poemationul” său eroi-comic rămâne prima culeme a literaturii noastre artistice și generații de cercetători nu vor osteni să descifreze în versurile ei noi frumuseți și sensuri¹⁾. Mai puțin cunoscute sînt preocupările sale în alte domenii ale culturii (istorie, lingvistică, drept), pe care cercetările recente le-au pus în adevărata lor lumină²⁾.

Ca toți exponenții Școlii ardeleni (deși Budai-Deleanu îi aparține mai mult prin punctul de plecare, depășind în general limitele și sfera ei de afirmare tradițională), scriitorul este un enciclopedist, cu proiecte ambițioase și multilaterale de înzestrare a poporului său cu principalele instrumente de cultură, cărora el însuși le simțise lipsa în anii de formare :

o gramatică, un imens dicționar — de fapt o serie de dicționare bilingve —, lucrări de istorie, geografie și psihologie a poporului român. Dacă în domeniul istoric proiectele sale (e vorba de *Kurzgefasste Bemerkungen über Bukowina*, de *Introducerea istoricească la Lexiconul românesc-nemțesc*, de probabilele contribuții la redactarea Memorandumului din 1792 și de o serie de articole din revista *Rozmaistosci*, reproduse în *Der Aufmerksamkeit* din Lvov, în 1820—1821, care i-ar putea fi atribuite³⁾ după mai multe indicii) nu ating proporțiile operelor lui Șincai sau Maior, în domeniul limbii, prin amploare și prin clarviziune, ele depășesc tot ceea ce se făcuse pînă atunci, prefigurînd activitatea titanică a unui Hasdeu. Ca și Petru Maior — dar înaintea lui —, Budai-Deleanu afirmă descendența românei din latina populară, nu din cea clasică; el notează, în prefața la *Fundamenta grammatices linguae romanae* (1812), o seamă de reguli ale transformărilor fonetice din latină în română (v > b, i intervocalic > r etc.) și chiar într-o formulare imprecisă care reflectă, desigur, neclaritatea ideii, el demonstrează importanța și caracterul hotărîtor al elementului latin în lexic raportîndu-se la rădăcini — deci la nuclele productive ale limbii — față de care cuvintele împrumutate rămîn, în general, izolate. El este, de asemenea, alături de S. Micu și Gh. Șincai, susținătorul inflăcărat al folosirii alfabetului latin în locul celui chirilic în scrierea limbii noastre. Tot Budai-Deleanu este primul care dă o definiție a limbii literare la noi, în *Dascălul românesc pentru temeierile gramaticii românești* (aproximativ 1815): ea „este în sine tot aceeași limbă a norodului de obște, numai cît este mai curată și curățită de toate smintelile ce să află la limba de obște a gloatei, cu un cuvînt, este limba lămurită⁴⁾ și adusă la regule gramaticești, apoi și înmulțită cu cuvinte obicinuite la învățaturi, care nu să află la vorba de obște”, definiție — în esență — destul de apropiată de aceea pe care o acceptăm astăzi.

Este evident că Budai-Deleanu poseda o cultură remarcabilă pentru vremea sa, nu numai în domeniul juridic, în care se specializase datorită carierei sale administrative și activității de traducător al codurilor juridice austriece, sau în domeniul istoric și lingvistic, așa cum aveau și ceilalți corifei ardeleni — Micu, Maior, Șincai, Molnar-Piuariu, Crișan, Iorgovici, Radu Tempea, Diaconovici-Loga și alții: Budai-Deleanu este primul intelectual român cu o concepție modernă asupra activității științifice. Bogatele și eruditele lucrări ale istoricilor Școlii

^{*)} adică purificată (sens arhaic).

ardelene se resimt încă de o concepție cronicăreasă asupra evenimentelor, lucrările lingvistice (*Elementele* lui Micu, *Disertația pentru începutul limbii românești* a lui Maior etc.) mărturisesc scopul lor practic, imediat. Budai-Deleanu este primul care oferă posterității un tipar științific, modern, al unei lucrări care este, în parte, o „parodie”: *Țiganiada*. S-au remarcat și s-au discutat demult diferitele implicații și deghizări ale personajelor, ale situațiilor istorice, s-au analizat ideile și concepțiile politice, sociale, religioase ale autorului. Nu s-a remarcat însă că *Țiganiada* este, de fapt, și „parodia” unei ediții critice, prima ediție pe care o cunoaște filologia românească. Desigur, adnotările lui Mitru Perea, ale lui Chir Erudițianul, Musofilos, Filologus, Simplițian și alții alții au un scop bine determinat în economia operei, explicitând sau ironizând anumite aspecte dezvoltate în text, dar forma acestora dovedește o foarte exactă și modernă înțelegere a scopului și a procedeelelor de editare filologică. *Aparența* acestei opere filologice este construită meticolos: note de interpretare a textului, cu caracter de comentariu erudit („Trebuie dar a ști că în Ardeal între norod este o crezătorie veche și doară încă de pe vremile păgînilor cum că...” etc., II, 75), explicații de ordin lingvistic („... Înșă piică este substantivă și va să zică păr împletit...” II, 71), se mimează comparația de texte („Am căutat la original, curios fiind de sint acolo aceste cuvinte...” VI, 81), se stabilesc relații între domenii conexe, raportându-se literatura la credințele folclorice și la elemente de etnografie picturală (la descrierea trecerii lui Parpanghel prin iad, Onochefalos adnotează: „Tocma așa-s zugrăviți dracii și pă păreții bisericii noastre!” IX, 76) etc. Dacă tot aparatul „critic” și „științific” al acestei așa-zise ediții este apocrif, concepția care i-a stat la bază este una corectă și modernă; Budai-Deleanu a fost un excelent filolog și ar fi putut fi un foarte bun editor de texte. Munca sa de istoric și de filolog se bazează în mare măsură pe consultarea manuscriselor, a izvoarelor de arhivă — cum am spune în termeni moderni — și afirmația sa din *Epistolia închinătoare către Mitru Perea*, cum că ar fi compus opera sa „după izvorul ce am aflat la mănăstirea Cioarei în Ardeal, care intru toate să lovește cu pergamena ce s-au aflat, nu demult, în mănăstirea Zănoaghei”, nu este exagerată decât dacă o raportăm direct la poem, nu și la întreaga sa activitate. Nu o dată poetul lasă loc istoricului, pentru aprecierea unor situații de ansamblu, și nu o dată pentru acestea el se folosește de datele cronicilor în adnotările sale lămuritoare. „Pentru acest Vlad Vodă —

zice o notă a lui Mitru Perea, III, 97 — îndoite sint cronicile: unele îl scriu ca pe un tiran cumplit, iar altele ca pe un domn vrednic, însă apreg la pedepsire; precum să zice și de Ștefan Principu Moldovii, că au fost iute la mânia și vărsătoriu de sînge”, reproducînd aproape textual caracterizarea atît de cunoscută din *Letopisețul* lui Grigore Ureche: „Post-a acest Ștefan Vodă om nu mare de stat, mînios și de grab vărsătoriu de sînge nevinovat”; tot din cronică lui Ureche, pe care o tradusese în latină Engel, provine și informația că lui Ștefan „au ajutat un călăreț sfînt mergînd asupra oștilor” (IV, 20) etc.

Istoria culturii noastre și învățămîntul filologic ar fi avut poate de consemnat încă multe realizări dacă scriitorul ar fi acceptat propunerea mitropolitului Veniamin Costache — din 1815 — de a veni ca profesor la Seminarul de la Socola, sau dacă această propunere ar fi venit mai demult, cînd Budai-Deleanu i-ar fi putut da curs; căci cultura românească poate revendica în Ion Budai-Deleanu nu numai pe primul ei mare scriitor modern, ci și pe primul ei filolog — în cel mai larg sens al cuvîntului — de formație științifică, un motiv mai mult pentru revista noastră de a-l omagia.

Mircea ANGHELESCU

1) Asupra *Țiganiadei*, vezi: Popovici, D. *Doctrina literară a „Țiganiadel”* lui I. Budai-Deleanu. In: *Studii literare*, 4, 1948. — Cornea, Paul. f. *Budai-Deleanu, un scriitor de renaștere timpurie într-o renaștere întîrziată*. In: Cornea, Paul. *Studii de literatură română modernă*. Buc., Editura pentru literatură, 1962. — Birlea, Ovidiu. *Folclorul în „Țiganiada”* lui I. Budai-Deleanu. In: *Studii de folclor și literatură*. Buc., Editura pentru literatură, 1967. — Oană I. *Discuția despre formele de guvernămînt în „Țiganiada”*. In: *Limbă și literatură*, 16, 1968. — Balotă, N. *Universul baroc la I. Budai-Deleanu*. In: *Luceafărul*, nr. 6, 7 feb 1970.

2) Pentru preocupările sale istorice, vezi: Ciorănescu, Al. *Opera istorică a lui Budai-Deleanu*. In: *Cercetări literare*. II: 1936 — Pervain, I. *Ioan Budai-Deleanu și „Supplex Libellus Valachorum”*. In: *Studii* nr. 2, 1969.

Pentru opera lingvistică, vezi: Gheție, I. *Prima gramatică românească modernă*. In: *Omagiu lui Iorgu Iordan cu prilejul împlinirii a 70 de ani*. Buc., Editura Academiei R.P.R., 1959. — Protopopescu, Lucia. *Contribuția operei lexicografice a lui Ion Budai-Deleanu*. In: *Cercetări de lingvistică*, nr. 2, 1961. — Gheție, I. *Opera lingvistică a lui Ion Budai-Deleanu*. Buc., Editura Academiei R.S.R., 1966. 123 p. — Budai-Deleanu, Ion. *Scrieri lingvistice*. Prefață de I. Gheție, ediție de Mirela Teodorescu. Buc., 1970.

Pentru bibliografia generală, vezi: Jucan, Gratiun. *Ion Budai-Deleanu*. Contribuții bibliografice. In: *Limbă și literatură*, 8, 1964.

3) Cf. Protopopescu, Lucia. *Noi contribuții la biografia lui Ion Budai-Deleanu*. Documente inedite. Buc., Editura Academiei R.S.R., 1967. p. 156, nota 423.

Dunăreanu, Elena. *Presa românească sibiiană (1851—1968)*. Sibiu, 1969. 103 p. (Biblioteca „Astra” — Sibiu).

Bibliografia presei românești sibiene, alcătuită pe baza colecțiilor Bibliotecii „Astra”, ale Muzeului Brukenthal și ale Mitropoliei din Sibiu, aduce, după cum menționează în *Introducere* Mircea Avram, „o cit de modestă contribuție la alcătuirea bibliografiei generale a presei românești, de la începuturi și pînă astăzi, care să continue valoroasa operă a lui Nerva Hodoș și Al.-Sadi Ionescu, întreruptă în 1906”¹⁾ și se alătură lucrării recent apărute sub auspiciile Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România: *Publicațiile periodice românești*. Tom. II. Catalog alfabetic: 1907—1918, supliment: 1790—1906 ?).

Încercările de editare, la Sibiu, a unor periodice românești datează încă din anul 1789 și se datoresc lui Ioan Piuariu Molnar, continuate apoi de Petru Bart și alții.

Anul 1851 este legat de publicația *Foia legilor provinciale și de guvernium*, iar anii care au urmat înregistrează alte 157 de titluri de reviste, „unele dintre acestea fiind din cele mai importante publicații din istoria culturii noastre”. Amintim aici doar cîteva titluri: *Telegraful Român, Transilvania, Adevărul, Amicul școlii, Tribuna* și cîteva nume de scriitori care au avut o susținută activitate și în publicistica sibiiană: G. Barițiu, I. Slavici, O. Goga, G. Coșbuc, I. Agirbiceanu, L. Blaga, M. Beniuc ș.a.

Repertoriul întocmit de Elena Dunăreanu înregistrează alfabetic titlurile de periodice, descrierea bibliografică a acestora fiind destul de succintă (de pildă: 14. *Buletinul Inspectoratului Școlar Regional Sibiu, Sibiu* [1939] ?, lunar 47 × 34. Tip. Progresul Sibiu, B.A. anii 1947—1948). Există însă o seamă de cazuri (*Telegraful Român, Transilvania* etc.) pentru care au fost folosite descrieri mai dezvoltate. De asemenea, lucrarea este ilustrată uneori cu facsimile după foaia de titlu a periodicului (de exemplu, pentru *Tribuna, Telegraful Român, Observatorul, Foșoara pentru răspîndirea cunoștințelor folositoare a iubirii de carte*).

Deosebit de utili se dovedesc indicii inserați în cea de-a doua parte a lucrării: indicele cronologic (ordonat după ani și, în cadrul unui an, alfabetic la tit-

lul periodicului); indicele de nume (cuprinzînd uneori, alături de nume, anii între care a trăit persoana respectivă și profesia sa și trimițînd la cifra sub care este indexată publicația — de pildă: Aaron Florian (1805—1887), profesor și publicist — 139); indicii de edituri și tipografii (cuprinzînd, în ordine alfabetică, denumirea editurii sau a tipografiei și localitatea unde publicația și-a avut sediul; trimiterea se face tot la numerele de înregistrare — de exemplu: *Cartea Românească, Cluj* — 11 — 23 — 118).

Contribuție importantă la bibliografia românească, lucrarea ar fi putut să atingă alte dimensiuni, atît ca volum, cît și în direcția unei informații cît mai complete, dacă ar fi fost consultate și colecțiile altor biblioteci, în special ale celor care dispun de depozit legal. În acest caz, nu ar fi fost omise titluri ca: *Patria* (Sibiu-Cluj, 1919—1927; 1938); *Buletinul Librăriei Oastei Domnului din Sibiu* (Sibiu, 1939), *Craiu nou* (Roman-Sibiu-Oradea Mare, 1918—1924), *Revista enciclopedică* (Cluj-Sibiu, 1932). În afară de periodicele obișnuite, la Sibiu au apărut și numeroase calendare, anuare și almanahuri care ar fi putut să fie cuprinse în această bibliografie locală. Completarea lucrării ar fi binevenită și ar putea satisface dezideratele actuale ale muncii de cercetare.

Simona NISTOR

Catalogus incunabulorum quae in bibliothecis publicis Hungariae asservantur. [Catalogul incunabulelor conservate în bibliotecile din Ungaria]. Ediderunt Géza Sajó et Erzsébet Soltész. In colligenda materia et identificandis incunabulis socii fuerunt Csaba Csapodi et Miklós Vértesy. Vol. 1—2. In aedibus Academiae Scientiarum Hungaricae Budapestini, 1970. Vol. 1: LXXIX + 735 p.; Vol. 2: p. 737 — 1444 + 39 f. pl.

Început înainte de cel de-al doilea război mondial și întrerupt din cauza lui pînă în anul 1950, apare în acest an Catalogul incunabulelor din bibliotecile din Ungaria. În cele două volume sînt descrise în total 3 550 de titluri însumînd 7 109 de exemplare conservate în 56 de biblioteci din țară. Cea mai bogată colecție este în posesia Bibliotecii Naționale Széchényi (1 748 de titluri), urmată de aceea a Bibliotecii Academiei de Științe Maghiare (1 159 de titluri) și de aceea a Bibliotecii Universității din Budapesta (1 035 de titluri). Celelalte incunabile, constituite în colecții de ordinul sutelor, se află în majoritatea lor, în biblioteci ecleziastice (catedrala din Kalocsa, episcopala din Székesfehérvár, catedrala din Esztergom, mănăstirea benedictină din

¹⁾ p. 1.

²⁾ Descrierea bibliografică de George Batculescu, Georgeta Răduică, Neonila Onofrel, Buc., 1969.

Pannonhalma, seminarul episcopiei din Győr, mănăstirea franciscană din Gyöngös etc.).

Într-o amplă introducere (în limba engleză), semnată de Erzsébet Soltész, pe lângă lămuririle convenite asupra ediției, se arată pe scurt, în câteva pagini, istorioul unor ediții rare aflate printre exemplarele din Ungaria. Se consacră apoi câte un capitol fiecărei colecții mai însemnate și unor aspecte de istoria tiparului și a cărții. După ce trece în revistă lucrările tipărite în țară de Andreas Hess și ceilalți tipografi din timpul lui Matei Corvin, autoarea își încheie introducerea printr-o prezentare a autorilor maghiari din secolul al XV-lea, unii din ei cunoscuți din vechile repertorii de incunabule, alții identificați abia acum, nu fără eforturi deosebite, de colectivul care a elaborat noul catalog.

Desfășurată, în ordinea alfabetică a autorilor, bibliografia celor 3550 de tipăriri, foarte concentrată, evită amănunțele și se rezumă la datele necesare recunoașterii, menționând însă concordanțele cu cataloagele anterioare, locul de găsim și starea exemplarului. Pentru economie de spațiu s-a hotărât prescurtarea titlurilor de lucrări și instituții citate și adoptarea unor simboluri grafice ingenioase.

Ca o încununare a uriașului efort acumulat în paginile lui, catalogul este prevăzut cu nu mai puțin de 11 indici cu ajutorul cărora cercetătorii pot aborda materialul oferit din orice unghi i-ar interesa. Aceste deosebit de valoroase auxiliare ale lucrării prezintă incunabulele după țări, orașe, tipografii, le disting pe cele scrise în altă limbă decât cea latină, le grupează pe biblioteci, le fac concordanța cu cele mai importante bibliografii vechi: Hain, *Repertorium... Copinger, Supplement...* și Reichling, *Appendices...* și cu monumentalul *Gesamtkatalog der Wiegendrucke*, enumeră alfabetic orașele și tipografiile, precum și editorii, traducătorii și comentatorii. Merită o mențiune aparte lista operelor citate în lucrare, listă întocmită în ordinea alfabetică a formelor prescurtate folosite în catalog.

Economia de factură modernă a lucrării a permis ca totalitatea informațiilor oferite să poată fi prezentată în două volume ușor de mînuit, cu copertă sobră, adecvată conținutului care, în afara introducerii, este elaborat în întregime în limba latină.

Competența autorilor, întinderea și valoarea colecțiilor descrise, multitudinea informațiilor și posibilitatea regăsirii lor fără dificultăți fac din Catalogul incunabulelor din Ungaria o sursă documentară de interes universal.

L. BACĂRU

CEAUȘESCU, NICOLAE. România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate. Vol. 4. Buc., Editura politică, 1970. 998 p.

Măchescu, Olimpiu și Georgescu, Elena. 1 Mai în România. 1890—1970. Buc., 1970. 368 p. *)

Cartea de față, considerată în date și fapte istorice, scrisă atractiv într-o viziune unitară, vine să realizeze o imagine globală a formelor prin care masele muncitoare din România au aniversat an de an, vreme de opt decenii, ziua solidarității internaționale a proletariatului de pretutindeni. Într-un fel, ea este o adevărată istorie a luptei revendicative muncitorești, surprinsă în manifestările de 1 Mai, cu culoarea lor și cu năzuințele proletare specifice vremii, cu vicisitudinile nu de puține ori marcate de anii temnițelor. În egală măsură, lucrarea se impune ca cercetare istoriografică originală, care degajă concluzii de interes major pentru studiul istoriei mișcării muncitorești din România în ansamblul său.

După un scurt expozeu al genezei sărbătoririi zilei de 1 Mai în lume, autorii se opresc asupra primei aniversări a lui 1 Mai în România. În continuare sînt trecute în revistă forțele maselor muncitorești în anii fărîrii și activității inițului partid muncitoresc, în anii premergători primului război mondial pentru ca apoi să fie înfățișate pe larg manifestările, demonstrațiile, grevele și alte acțiuni de luptă ale proletariatului român în perioada activității P.C.R., cînd acțiunile de 1 Mai purtau pecetea epocii de înclăstată confruntare, pentru triumful ideilor revoluționare. Este epoca în care întîlnim o muncitorime mereu mai matură, mereu mai călăt în lupta de clasă. În afirmarea internaționalismului proletar.

Sînt studiate cuprinzător puternicile acțiuni muncitorești care puneau stăpînire pe stradă, care înfruntau starea de asediu și ofensiva burgheziei împotriva maselor muncitoare, uriașa ridicare de masă împotriva primejdiei fasciste, manifestările de 1 Mai în pragul celui de-al doilea război mondial, și apoi între baionete hitleriste. Organizate și conduse de P.C.R., campaniile politice din anii 1941—1944, acțiunile oamenilor muncii din țara noastră de sabotare și submi-

*) Lucrarea a apărut în colecția „Mica bibliotecă de istorie”, editată sub egida Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R.

nare a mașinii de război hitleriste se înscriu ca parte integrantă a luptei generale desfășurate de masele populare, sub conducerea comuniștilor, împotriva diktaturii militare fasciste și a războiului hitlerist, pentru scoaterea României din acest război și înlăturarea insurecției armate.

Capitolul final al lucrării este consacrat aniversărilor de 1 Mai din ultimul pătrar de veac, care poartă însemnele triumfului luptei clasei muncitoare din patria noastră.

Cartea pune în evidență profundele sentimente internaționaliste care caracterizează mișcarea noastră muncitorească încă de la întemeierea sa, solidaritatea cu toți cei ce muncesc, de pe toate meridianele lumii.

Lidia RAUȘ

Puiu, Ion, Ionescu, Virgil și Vulcu, A. *Organizarea conducerii întreprinderilor*. Buc., Editura științifică, 1970. 360 p.

O lucrare teoretică și practică în care principiile conducerii științifice sînt definite logic și exemplificate în aplicații, proiecte și analize critice, cu ajutorul unor cazuri judicioase alese din realitate. Autorii insistă în mod deosebit asupra elucidării principiilor, precum și asupra posibilităților și modului în care ele se aplică în orice întreprindere, secție, atelier etc., astfel încît lucrarea să devină un instrument realmente util în mîna organizatorilor din industrie.

În vederea atingerii acestui scop, autorii au realizat o largă documentație, bazată pe literatura de specialitate românească și străină, asimilînd și sistematizînd materialul selecționat în funcție de nevoile practicii din întreprinderile noastre. În felul acesta, lucrarea *Organizarea conducerii întreprinderilor* este o sursă de informare avansată, un indicator de soluții eficiente, un ghid de proiectare a structurilor optime de conducere în oricare întreprindere. Autorii tratează sistematic și complet desfășurarea unui proiect de organizare a structurii de conducere pe bază de principii și reguli general valabile. Aportul autorilor se remarcă în special în domeniul generalizării metodei de proiectare prin care se încearcă să se pună la dispoziția organizatorilor o metodă de proiectare, valabilă pentru și în oricare întreprindere industrială, de oricare mărime sau profil, și chiar în oricare parte componentă a oricărei întreprinderi.

Stabilirea unei metodologii științifice de proiectare a structurii organizatorice a implicat adoptarea unei clasificări fundamentate științific a funcțiilor organizatorice. Clasificarea fenomenologică a

funcțiilor — susținută și dezvoltată de autorii acestei lucrări — este o clasificare general valabilă și, prin aceasta, indispensabilă proiectanților la elaborarea oricărui studiu sau proiect de organizare a conducerii.

Remarcăm, de asemenea, contribuțiile și propunerile autorilor referitoare la depistarea și diagnosticarea precisă a deficiențelor organizatorice, la etapizarea — logică — a elaborării proiectelor respective, la evaluarea rentabilității reale a măsurilor de organizare a conducerii, la determinarea echilibrului optim între tendințele de centralizare și descentralizare a conducerii, la definirea relațiilor de conducere și la formularea lor matematică.

Constituind un veritabil ghid de proiectare a structurii organizatorice, lucrarea *Organizarea conducerii întreprinderilor* este deopotrivă utilă inginerilor și economiștilor, cadrelor de conducere din întreprinderi și centrale la toate nivelele de conducere. Modul de tratare a principiilor organizatorice generale, exemplele folosite invită la gîndire creatoare, la inițiativă în direcția folosirii rezervelor pe linie organizatorică din întreprinderi, rezerve care, puse în valoare cu chel-tuieli scăzute, asigură o eficiență înaltă activității productive.

Ion POPA

Pop Reteaganul, Ion. *Amintirile unui școlar de altădată*. Cluj, Editura „Dacia”, 1970. 144 p.

În 1933 apărea postum, la Sibiu, volumul *Odinioară și acum*, tipărit de către Astra. Era prima încercare de a da la lumină paginile de memorialistică aparținînd aceluia cărturar transilvănean — dascăl eminent, publicist progresist și neobosit culegător al nestematelor folclorice — care a fost Ion Pop Reteaganul.

Născut la 10 iunie 1853, în Reteagul de pe Someș, care — așa cum afirma Nicolae Iorga în *Oameni cari au fost* — i-a fost „școală de gîndit, simțit și scris”, Ion Pop Reteaganul a fost una dintre figurile cele mai luminoase de dascăli de la sfîrșitul secolului trecut, care a atribuit menirii învățătorului un dublu rol: dascăl la catedră pentru micile vîrstare, dar și îndrumător și luminător al întregului sat — „dascăl al tuturor vîrstelor”. Dragostea pentru profesia de pedagog au făcut ca amintirile, aproape în exclusivitate, să fie dedicate vieții de școlar a autorului însuși: elev în satul natal, apoi la Năsăud și Gherla, ca în cele din urmă, absolvînd Școala preparandială din Deva, să devină ce a rămas o viață întreagă — dascălul cunoscut pretutindeni în satele transilvănene.

Existând mai multe variante ale memoriilor, răspîndite în locuri diferite, editorii au meritul de a le fi unificat, oferind textului cursivitatea pe care autorul însuși ar fi dorit-o, dacă și-ar fi găsit răgazul necesar și dacă nu s-ar fi stins din viață, pe neașteptate, în 1905, cînd împlinise de-abia 52 de ani. Contextului înedit i-au fost inserate unele evocări tipărite de autor în *Convorbiri pedagogice* revistă condusă de Ion Pop Reteaganul de-a lungul multor ani. Aceste fragmente autobiografice, apărute în periodicul amintit și consemnate ca atare în notele subliniare, completează în chip firesc imaginea de ansamblu.

Personajul principal al memoriilor este autorul însuși, faptele sînt privite prin ochiul afectiv și impresionabil al „copilăriei”, relatarea faptelor fiind pătrunsă și de lirism. Arta povestitorului din memorii se apropie de aceea a naratorului popular, ca și în volumul de proză tipărit la Gherla în 1898 (*Novela și schițe*). De unde și stilul simplu, presărat cu expresii consacrate din vorbirea colorată a poporului, cu proverbe și zicători ce își aduc contribuția la bogăția și plasticitatea exprimării.

Structurate pe două capitole (*Amintirile unui școlar de altădată și Alte amintiri*), textele de memorialistică sînt însoțite de o judicioasă prefață (*Din viața și activitatea literară a lui Ion Pop Reteaganul*) și un glosar care consemnează unele regionalisme care, folosite în chip firesc de autor, oferă textului o anumită savoare și un parfum de epocă.

Amintirile unui școlar de altădată oferă în primul rînd un document prețios asupra învățămîntului din Transilvania în cea de-a doua jumătate a secolului trecut, iar literar — nu puține sînt paginile care se ridică la o certă valoare estetică.

C. MOHANU

Bulgăr, Gh. *Limba română: sintaxă și stilistică*. Buc., Editura didactică, 1969. 252 p.

Vechi colaborator al lui Tudor Vianu, care a condus colectivul de limbă literară și stilistică de la Institutul de lingvistică al Academiei și Dicționarul limbii poetice a lui Eminescu, Gh. Bulgăr și-a consacrat o bună parte a cercetărilor sale exegezei limbajului literar românesc, în special artei lui Eminescu, ale cărui concepții despre limbă și stil le-a analizat într-o carte publicată în 1955 și 1963.

Prezentarea problemelor sintaxei românești pe un spațiu atât de redus, impus de rigorile didactice și editoriale, cu ilus-

trarea unor tendințe actuale și cu observații personale la aproape fiecare capitol, cu folosirea unor citate ilustrative alese din opere și documente rare ale istoriei noastre literare, din reviste și manuscrise, constituie o performanță care trebuie subliniată. Ea tinde să demonstreze cît adevăr e în teza lui Eminescu: *Limba și legile ei dezvoltă cugetarea* (ms. 2258, f. 113).

Partea cea mai originală a cărții o constituie însă *Stilistica* în care autorul a sistematizat și ilustrat cu exemple românești ideile actuale despre domeniul acesta complex, controversat și atât de important. Lingvist și literat deopotrivă, Gh. Bulgăr este împotriva împărțirii arbitrare a stilisticii în lingvistică și estetică, susținînd cu drept cuvînt că stilistica e un domeniu sintetic, cuprinzînd toate fenomenele de expresivitate (fonetice, lexicale, gramaticale, contextuale) nu numai pe cele generale, specifice unei limbi, ci și pe cele care aparțin creației literare, inventivității scriitorilor de talent, cu toate nuanțările personale, bazate pe legile generale ale limbii respective. Creația stilistică atestă talentul scriitorului de a regenera substanța vie a limbii în formulări afective de intensitate și valori sugestive foarte diferite — de unde și originalitatea, specificul fiecărui creator literar autentic.

Autorul este receptiv la curentele noi pe care le acceptă sau nu, în spirit critic, în măsura în care se dovedesc clădite pe temelii solide, bine angrenate în realitatea complexă a culturii, a tradiției istorice, a limbii vorbite, ale cărei sistem și structură nu pot fi modificate, alterate sau „orientate” de nici o forță individuală, de nici o doctrină elaborată din birou. Structuralismul care contestă valabilitatea categoriilor tradiționale, a sistematizărilor existente azi în sintaxă, dar nu a propus soluții total acceptabile și noi, pentru o reorganizare a studiului acestor domenii lingvistice, rămîne să-și delimiteze metodele și să-și definească soluțiile practice. la obiect, mai ales în domeniul stilisticii. Ceea ce nu înseamnă că autorul nu propune un plan de analize care să aibă în vedere, în primul rînd, realitatea textului, materialul obiectiv. Contribuțiile cercetătorilor români sînt evocate în volum cu prețuirea cuvenită, în primul rînd numele lui Tudor Vianu, care, „mult înaintea altor specialiști străini, a spus adevăruri durabile despre studiul limbii și stilului scriitorilor” și a propus modele de analiză la obiect, mai ales în clasică lui carte *Arta prozatorilor români*.

G. G. URSU

La o simplă frunzărire sau la o lectură neatență, *Matei Ilescu*, romanul de debut al lui Radu Petrescu, te poate deruta. O epică aparent lineară. Un stil de o puritate aproape clasică. Localizarea, ușor anacronică — într-un orașel de provincie, imprecis situat în timp și spațiu, dar desigur, prin atmosferă și ritm, între cele două războaie. O lume plină de automatisme, în care marile dramăse consumă nebăgate în seamă, iar întâmplările mărunte se redimensionează în ochii pașnicilor localnici dornici de senzațional. Tema? Destul de banală — idila dintre un adolescent romanțios, chinuit de introspecții, și o femeie tânără și frumoasă, sacrificată de familie, în virtutea unor rațiuni materiale, într-o căsătorie nepotrivită, care-i frînge adolescența, dar nu și aspirațiile spre iubire. Dialoguri desuete, dulcele și nu lipsite de un anumit ton declamator. În contextul literaturii noastre actuale, uneori ostentativ moderne prin problematică, modalități de abordare, eroi și pină și prin titlurile alese, această carte ar putea ușor fi categorisită drept demodată. La o simplă frunzărire sau la o lectură neatență...

Pentru că în realitate toate acestea (în de metodă. Eliminarea oricărui elemente de spectaculos exterior favorizează forarea în profunzime (substanța romanului fiind în fond o subtilă analiză psihologică), iar lipsa de precizie istorică și geografică ține de intenția autorului de a scoate povestea narată din limitele unui caz și de a-i da valoarea de generalitate. Pentru că *Matei Ilescu* este în fond *monografia unui sentiment*. Dragostea dintre Matei și Dora — eroii romanului — este un anume tip de iubire. O iubire mare, totală, de ambele părți, dar care se destramă la capătul a mai puțin de doi ani, pentru că de fapt ei nu se întîlnesc cu adevărat, nu comunică pînă la capăt. Fiecare din cei doi eroi are disponibilități sufletești nesfîrșite, bărbatul datorîndu-le adolescenței abia dezlănțuite, femeia, insatisfacțiilor matrimoniale, nostalgiei după un sentiment neîncercat încă. Fiecare din ei caută inconștient un partener asupra căruia să-și reverse resursele de tandrețe, de visare. Întîmplarea îi aduce față în față tocmai în momentul în care nevoia de dragoste a atins un punct paroxistic, cînd fiecare era foarte apt s-o trăiască. De aici se naște *iluzia marii întîlniri*. Iluzia iubirii definitive. O iluzie care treptat se destramă și asistăm spre final la o înstrăinare ireversibilă. Înstrăinarea se produce lin, fără traumatizări sufletești, ci aduocîndu-le doar o inefabilă tristețe. E greu de

narat romanul acestui sentiment care de fapt se încheagă dintr-o suită întreagă de întâmplări mărunte, de gesturi, de cuvinte și mai ales din atmosferă. O atmosferă de poezie și de vrajă, la început, apoi, cînd iminența sfîrșitului începe să se simtă, de tensiune iritantă și spre final, de destrămare și tristețe.

Ar mai fi de vorbit despre savanta alternare de planuri de-a lungul întregii narațiuni, cînd timpul obiectiv se frînge pentru a face loc timpului regăsit, eroul, natură reflexivă, fiind predispus la stări de introspecție și de retrospecție, după cum și lumea reală dispore nu o dată în umbra unei lumi de vis, eroul fiind și o natură imaginativă.

Apariția acestui roman, care a stîrnit de la început atît curiozitatea publicului, cît și interesul criticii, marchează un eveniment nu numai al anului editorial, ci al întregii noastre literaturi din ultimii ani. Un autor deosebit și o carte remarcabilă. Am încerca în final o butadă. Anume că e greu de spus dacă Radu Petrescu l-a impus în literatură pe *Matei Ilescu* sau *Matei Ilescu* pe Radu Petrescu.

Flavia BUCOV

Jarry, Alfred. *Ubu rege*. Buc., Editura pentru literatură universală, 1969. 576 p.

Dramaturgia bufonă a lui Alfred Jarry, creată și reprezentată la sfîrșitul secolului XIX, și-a păstrat actualitatea de-a lungul timpurilor, putînd figura cu succes, atît pe plan tematic cît și ca modalitate artistică, alături de teatrul contemporan al lui Eugen Ionescu și Samuel Becket, care își trag neîndoielnic seva din opera acestui precursor.

Momentul de apariție al scrierilor lui Jarry se caracteriza printr-o tendință spre comedia ușoară și vodevil: Robert de Flers, Georges Feydeau, Georges Courteline, căutînd să invie comicul direct și viguros al lui Moliere, cultivînd incurcătura de situații, fantezia, adesea gratuită, și verva spumoasă a replicilor. Nu e surprinzător că se încearcă pînă și o reînsufletire a personajelor molieresti în *Convergența lui Alceste* de Courteline și *Celălalt Alceste* de Jarry. Dar, dacă sclipește în asemenea comedii spiritul galic și dacă unele îndrăzneli amintesc de vechile farse populare sau de poveștile boccaciene, puține ating valoarea satirei de moravuri și caractere și construiesc o tipologie memorabilă. Doar „Ubu” se va distinge ca personaj reprezentativ și durabil prin trăsăturile sale. Autorul său are o activitate artistică fecundă în timpul destul de scurtei sale

existențe (1873—1907). Deși abordează de mai multe ori romanul (*Zilele și nopțile* — 1897, *Gesturile și opiniile doctorului Faustroll* — 1898, *Messalina* — 1901, *Supramasculul* — 1902), el rămâne celebru în istoria literaturii prin apariția lui *Ubu*. Eroul său legendar începe să capete formă încă pe când Jarry, elev la liceul din Rennes, voia să caracterizeze pe unul dintre profesori, domnul Hébert. În 1893, dându-i numele de *Ubu*, îl introduce într-o proză intitulată *Guignol* cu care obține premiul jurnalului *Echo de Paris littéraire illustré*. *Minutele nisipului memorial*, prima sa carte, publicată în 1894, e primită elogios. Într-un articol din revista *Mercure de France*, criticul Remy de Gourmont va scrie: „Din domnul *Ubu*, încă în stare de schiță, s-ar putea smulge, cred, un personaj sinistru, foarte comic. Dl. *Ubu* are desigur multe lucruri de spus, pe care le tace încă dar pe care le va spune”. Într-adevăr, în 1896 se tipărește piesa *Ubu rege*, jucată în același an. Premiera se bucură de o conferință a autorului care precede spectacolul. Ca loc al intrigii el alege o țară la întâmplare, continuând procedeul lui Voltaire. De astă dată e vorba de o Polonie imaginară, calificată astfel de dramaturg în prezentarea sa: „Cît despre acțiunea care va începe ea se petrece în Polonia, adică Nicăieri”. *Ubu*, sfetnicul regelui Venceslav, la îndemnul soției sale, hotărăște asasinarea monarhului spre a-i uzurpa tronul. O dată pornit sistemul crimelor în vederea profitului personal și instaurată tirania, *Ubu* nu se mai oprește din suprimarea tot ce-l supără oricît de puțin. Pînă la urmă este însă înfrînt și fuge pe mare spre Occident. Folosind termeni populari și argotici, piesa parodiază gros intrigile și manevrele de la curte, tiradele eroice, festinele diplomatice etc. Reduse la esența lor, reacția personajelor apare bufonă dar cu atît mai primară și odioasă. Prin *Ubu*, Jarry face portretul monstruos și ridicol al tiranului de totdeauna și de pretutindeni, prost din naștere, viclean din lăcomie, crud din plăcere și abuziv din frică, și mai presus de toate, de un egoism și de un cinism feroce. La vremea ei, piesa putea părea o bufonerie gratuită. Dar evenimentele ulterioare au demonstrat cît de aproape era de realitate ca o genială prefigurare. După cum afirmă Lanson: „Personajul *Ubu*, detașat de operă, a devenit un simbol al oricărei tiranii barbare și josnic utilitare”.

Resursele lui *Ubu* nu sînt epuizate cu desfășurarea primei piese. Îl vom regăsi pe erou în *Ubu încornorat*, scrisă tot în 1896, în *Ubu înlăntuit*, datînd din 1900, și în *Ubu pe colină*, o versiune în două acte a lui *Ubu rege* încheiată cu pedep-

sirea tiranului de către Blegoslav care, înainte de a-l trimite într-o închisoare pariziană unde va fi și executat, rostește următorul discurs comic: „— Mizerabile dom' *Ubu*, mi-ai omorît tatăl pe regele Venceslav, mi-ai omorît mama pe regina Rozamunda, mi-ai omorît întreagă onor familia, ai omorît nobilimea, ai omorît magistrătura, ai omorît finanțarimea dar o chestie pe care n-ai omorît-o căci este nepieritoare jandarmeria națională”.

Opera lui Jarry reunește, după cum observa Marcel Schwob căruia îi e dedicată piesa *Ubu rege*, simplitatea satirică a lui Aristofan, bunul simț și truculența lui Rabelais și fantezia lirică a lui Shakespeare. Pornind de la aceste izvoare ilustre, dramaturgul inovează tehnica teatrală, spulberă convențiile de pînă atunci și, printr-o pătrundere puternică a absurdului și crudității de limbaj, deschide calea mișcărilor de avangardă, pregătește una din principalele direcții ale teatrului de azi.

Cu talentul său de traducător și competența și meticulozitatea sa obișnuită de editor, Romulus Vulpescu a dat o excelență talmăcire a operei lui Alfred Jarry. Culegerea, foarte cuprinzătoare, conține cele cinci cicluri *Ubu* (*Ubu rege*, *Ubu încornorat*, *Ubu înlăntuit*, *Ubu în almanah* și *Ubu pe colină*), urmate de corespondența scriitorului francez cu diverse personalități marcante din lumea literelor și teatrului, ca și de comentariile critice mai însemnate care contribuie la completarea imaginii lui Jarry ca om și creator. Precedată de un studiu semnat de Romul Munteanu și de o cronologie, opera lui Alfred Jarry, într-o foarte reușită prezentare grafică, se oferă cititorului evidențiind calitățile și semnificațiile ei.

Sanda RADIAN

Bulgakov, Mihail. *Maestrul și Margareta*. Vol. 1—2. Buc., Editura „Univers”, 1970. Vol. 1. 312 p.; vol. 2. 579 p.

Înscris ca motto inițial pe coperta interioară a cărții, citatul din *Faust*: — „Cine ești tu, la urma urmei, spun?” — „O parte din acea putere / Ce veșnic răul îl vorești / Și veșnic face numai bine”, trezește de la început interesul cititorului, avertizîndu-l oarecum asupra problematicei acestui roman original, atît prin viziunea proprie autorului, în care sînt construite personajele, cît și prin procedeele literare folosite.

Acțiunea se desfășoară pe două planuri — real și simbolic, întrepătrunse și întregindu-se unul pe altul. Aproape toate personajele reale au cîte un corespondent

mitic și prin această dedublare, în ciuda situațiilor neverosimile și a farselor burlești jucate personajelor ridiculizate de autor, dimensiunea psihologică se adâncește, introspecția atingând acele substraturi ale conștiinței în care se dezbate problemele-cheie ale individualității umane: alienarea omului, dar și necesitatea imperioasă de a te regăsi pe tine însuși și de a trăi autentic.

Planul real, al cărui fundal îl constituie Moscova anilor 1930, este dominat de figura lui Woland, profesor de magie neagră, personaj fantastic și atotputernic, intervenind în viața oamenilor slabi, cu fisuri morale, lipsiți de integritate sufletească.

Cînd Berlioz, redactorul-șef al unei cunoscutre reviste literar-artistice și președintele importantei grupări literare „Mas-solist“, dîndu-și aere de istoric și filozof, încearcă să demonstreze tînarului poet Ivan Bezdomnîi că Isus nu a fost decît un mit, scriitorul ne previne, cu ironia-i savuroasă, că ignoranțul său personaj „se aventura într-un labirint în care numai un om foarte cult își putea permite să se aventureze fără riscul de a-și frînge gîtul“. Și într-adevăr, suficientul Berlioz va muri numai peste cîteva ore după „discursul“ ținut poetului, într-o seară de mai, în parcul Patriarșie prudi, întocmai cum îi prezisese Woland, consultantul enigmatic ce intervine în discuție. Înestrat cu puteri demonice, acest Mefisto modern, ajutat de acoliții săi — Vorobiev cel mucălit, uriașul motan Behemoth și Azazello cel cu părul roșu, personaje ce trezesc simpatia cititorului prin atitudinea lor umană și prin rolul lor de denunțători ai răului —, provoacă o serie de încurcături, unele de un comic irezistibil, și altor personaje reale: afa-cheriști, bețivi și afemeiați, bătărași și mîncinoși.

Planul mitic este proiectat în evenimente istorice fixate în anul 30 al erei noastre, desfășurîndu-se în Yerushalaym, și devine apropiat nouă datorită unui personaj realist, de altă factură psihică. Este vorba de un talentat scriitor, nerecunoscut de critica literară, Maestrul. În centrul romanului său, din care Bulgakov citează ample fragmente impregnate de

un suflu epic și dramatic, se profilează personalitatea sfințită de contradicții a lui Pilat din Pont, procuratorul Iudeii. Nevoit să se plece în fața legii și să semneze condamnarea la moarte a lui Yeshua Ha-Nozri, deși îl consideră nevino-vat, Pilat își semnează, de fapt, propria sentință. Din acel moment, pilonii săi lăuntrici se prăbușesc, remușcările îl năpădesc, alungîndu-i somnul. Este obsedat de ideea că dîncolo de învățătura, după el absurdă, propovăduită de Yeshua, după care „orice stăpînire e o silnicie, o asuprire a omului“, condamnatul ascunsese un adevăr esențial, nemărturisit.

Yeshua, persecutatul, este în fond Maestrul însuși. Invinovățit de a fi scris o apologie a lui Cristos, eroul își arde manuscrisul și, pradă unei depresii nervoase, se refugiază într-o clinică de psihiatrie. Intrepătrunderea planurilor devine aci mai evidentă. Maestrul este menit neînțelegerii semenilor săi și trebuie să moară, la fel ca personajul din romanul său. Iubita Maestrului, spre deosebire de personajul faustian, este o întru-chipare a iubirii ca principiu vital, creator, și a sacrificiului absolut.

Singurul personaj care izbuțește să ajungă la autenticitate este Ivan Bezdomnîi. Zguduit de moartea lui Berlioz, tînarul poet, luptînd cu boala, în urma unui proces de conștiință, se regăsește, își dă seama că trebuie să pornească pe alt drum și, în cele din urmă, ajunge un savant cu renume.

Realul este mereu hiperbolizat sau caricaturizat prin intervenția fantasticului sau a grotescului. Romanul cere o deosebită atenție pentru a desprinde, dîncolo de farsă, substratul adînc al problemelor majore ridicare de autor. În schimb, relatarea faptelor petrecute în antichitate și evoluția pe acest fundal a eroilor mitici decurge lent și poate fi ușor urmărită, ceea ce oferă prilejul de a sesiza mai bine semnificația filozofică. Admirabila împletire a elementelor contradictorii, perceptibilă în întreaga țesătură a romanului, conferă operei acestui maestru al scrisului o certă valoare artistică.

Elena BERAM

Relațiile bibliotecii cu publicul (VI)

ACCESUL LIBER LA RAFT

După câteva decenii de verificare practică, timp în care n-a conținut să se extindă în mai toate țările cu o rețea dezvoltată de biblioteci, accesul liber al cititorilor la rafturile cu publicații este unanim apreciat — pentru toate categoriile de biblioteci și în special pentru cele publice — ca principala direcție de dezvoltare a biblioteconomiei moderne.

Prezentat deseori doar ca o metodă, între altele, de organizare a comunicării colecțiilor sau de organizare tehnică a fondurilor, accesul liber are totuși amploarea și caracterul unui veritabil sistem, cu implicații mai largi ori mai reduse în mai toate compartimentele economiei bibliotecare. În mod esențial însă, acest sistem determină schimbări structurale în relațiile cu cititorii și tot în sfera acestor relații vom găsi și rațiunea principală care-l justifică, precum și argumentele care s-au impus cu atita notorietate în întreaga lume. Plasind tratarea mai pe larg a accesului liber la raft în seria consultațiilor referitoare la relațiile cu publicul, redacția revistei noastre a avut în vedere tocmai această dominantă a sistemului în cauză.

Dar, mai întâi, câteva memorări *).

Sistemul are implicații adânci în organizarea spațiului destinat bibliotecii, cerînd o determinare precisă a funcțiilor bibliotecii în ceea ce privește relațiile cu publicul. Cele două mari categorii de servicii pe care le oferă biblioteca, ne amintim, sînt: *lectura pe loc* (cititorul are avantajul de a-i fi puse la dispoziție toate mijloacele de informare, ca și un fond mare de publicații; sistemul nu este comod pentru cititor, deoarece el trebuie să petreacă mult timp în bibliotecă. De această parte a fondului profită mai ales cititorii care studiază); *lectura prin împrumut* (cititorului i se oferă posibilitatea de a citi cartea — sau cărțile

acasă, împrumutîndu-i-se, pentru un timp determinat, stabilit prin regulamentul bibliotecii, 1—2—3 titluri; frecvența secției de împrumut se expune însă la riscul ca, venind la bibliotecă, să găsească publicațiile pe care vroia să le împrumute deja date altor cititori; de asemenea, el nu poate împrumuta chiar orice publicație din colecțiile proprietatea bibliotecii, anumite restricții existînd pentru fondul de referință, cartea rară, cartea de artă, periodice). Fiecare bibliotecă publică, cu mici excepții, combină cele două moduri de propagare a cărții, în așa fel încît să satisfacă și cererile de lectură și studiul pe loc, și cererile de împrumut la domiciliu. *Prin acces liber însă, un fapt trebuie realizat în practică: desființarea barierei dintre sala de lectură și secția de împrumut, cititorului asigurîndu-i-se o deplină libertate de mișcare și consultare a publicațiilor din întreaga bibliotecă.*

Și acum, să examinăm avantajele incontestabile oferite de sistemul accesului liber al cititorilor la rafturile cu publicații.

Accesul liber apropie biblioteca de cititor. Numeroase cercetări sociologice întreprinse în diverse medii subliniază că, în raporturile cu o serie de instituții publice, păturile cele mai largi ale populației încearcă un factor de inhibare, de natură psihologică, un fel de reținere în „trecerea pragului“. În cazul bibliotecii, acest factor este mai pronunțat, ca urmare a reprezentării pe care o are opinia publică asupra instituțiilor de cultură, reprezentare marcată de gravitatea tezaurului de inteligență și informație pe care-l ascund colecțiile de cărți, ca și de sobrietatea și prestigiul acestui loc pentru folosirea în comun a uneltor muncii intelectuale.

Cum este și firesc, trecerea de la sistemul clasic al depozitelor închise — un adevărat tabu pentru cititori și cu care aceștia intermediu exclusiv prin bibliotecar — la etalarea colecțiilor de publicații în fața și la dispoziția tuturor vizitatorilor, determină reacții psihologice extrem de favorabile în apropierea citi-

*) Pentru organizarea depozitării publicațiilor vezi consultațiile: Lupu, Atanase, *Sistemizarea și așezarea colecțiilor și Tenea, Ecaterina. Cotarea publicațiilor*. În: *Consultații de biblioteconomie*. I. Completarea și organizarea colecțiilor de publicații. Supliment pe anul 1969 al *Revistei bibliotecilor*, Buc., I.S.I.A.P., 1969, p. 229—235 și 249—256.

torilor de bibliotecă, în atenuarea evidentă a oricărei emotivități și rețineri la „trecearea pragului“. În această ipostază, nu numai copiii, dar și maturii încearcă plenar sentimentul că întreaga bibliotecă este a lor, este pentru ei și acest sentiment are motivație subiectivă evidentă: cititorul care se situa la marginea lumii cărților dintr-o bibliotecă și care o aborda dinafară, solicitându-i citeva volume prin intermediul cataloagelor, al bibliotecarului etc., este transpus acum în chiar mijlocul acestei lumi, înconjurat în modul cel mai propriu, cel mai concret, de rafturile care adăpostesc creația genului uman imprimată în marea memorie de hirtie. Este adevărat că obiectiv, și în vechiul sistem colecțiile bibliotecii stăteau la dispoziția cititorului, dar acest fapt nu infirmă legitimitatea sentimentului pe care frecventatorul bibliotecii îl are acum, aflat în contact direct cu fondurile de cărți, cu toate urmările pozitive generate de noua reprezentare subiectivă a cititorului, în raporturile dintre bibliotecă și publicul ei.

Fără a insista într-o analiză nuanțată a factorilor psihologici care determină modificări de comportament la cititorul beneficiar al accesului direct, ne vom opri totuși la cițiva, dintre cei mai evidenti, începînd cu tentația și plăcerea atît de comună tuturor oamenilor de a răsfoi cărți. De altfel, bibliotecarii care lucrează direct cu publicul, ca și librării, au sesizat, dintr-o practică îndelungată, ce dimensiuni apreciabile are această tentație, ultimii prevalîndu-se mai de mult de ea în comerțul de carte. Cataloagele pe fișe, bibliografiile, prezentările de cărți și recenziile, afișele de carte, nici una dintre formele de propagandă a cărții și nici toate la un loc nu pot egala convingerea cu care se recomandă cartea însăși, aflată în mîna cititorului, începînd de la aspectul ei grafic și editorial și terminînd cu conținutul de idei ori calitatea artistică a operei imprimate. Bibliotecarii știu că parcurgerea foii de titlu, a sumarului, a notelor introductive, răsfoirea și lectura fugitivă a citorva pagini acționează cel mai adesea mult mai hotărîtor în opțiunea cititorului decît întregul arsenal al mijloacelor de popularizare.

În mijlocul cărților, cititorul încearcă din plin sentimentul absolutei libertăți în alegerea lecturilor sale și în același timp îi apare mult mai motivată nevoia eventualei ajutor din partea bibliotecarului, pentru a-l orienta în mulțimea publicațiilor din jurul său.

Abia după utilizarea accesului liber la raft, cititorul va privi cu alți ochi

un catalog sistematic sau alfabetic, instrumente atît de prețioase, dar a căror consultare nu face plăcere nici celor mai inveterați abonati ai bibliotecilor. Ca un reflex, toate acestea creează bibliotecarului noi posibilități de acționare în virtutea atribuțiilor sale de îndrumător al lecturii, de sfătuitor al cititorului. Eliberat de un mare volum de muncă, de permanenta pendulare între cititori și depozit, ca și de o parte a scriptologiei pe care formele de evidență a împrumuturilor, proprii accesului liber, o elimină, bibliotecarul are mai mult timp pentru discutarea nemijlocită cu cititorul; în plus, el are acum un teren mai sigur pentru a desfășura această discuție, acțiunea sa căpătînd alte valențe și un evident spor de comunicabilitate, în fața raftului, în prezența simultană a cititorului și a cărții și nu de la catedră, în momentul înregistrării publicațiilor restituite sau împrumutate.

Orientarea cititorilor în sistematizarea așezării publicațiilor, informarea lor asupra cărților care le-a reținut atenția, cultivarea unor deprinderi de cercetare în sistemul de care ne ocupăm nu sînt nosibile însă decît în condițiile unei organizări care să respecte cîteva cerințe de economie bibliotecară absolut obligatorie. Le vom trece în revistă pe scurt.

Organizarea spațiului. O funcționalitate caracterizată prin deplasarea aproape totală a centrului de greutate spre servirea cititorilor, atît prin împrumutul la domiciliu, cit și pentru lectura pe loc, ca urmare a contopirii într-un tot inseparabil a afectărilor destinate conservării publicațiilor și comunicării acestora, a suprapunerii unei bune părți a circuitului cărții cu circulația cititorilor și a bibliotecarilor, impune o organizare cu totul nouă, adecvată, a spațiului bibliotecii. Înainte de a trece la această organizare, este de observat că, față de nevoile minime ale unei biblioteci cu depozite închise, introducerea accesului liber la raft necesită un spațiu mai mare, nu numai pentru sala sau sălile de expunere a colecțiilor, ci în general pentru toată biblioteka. De aceea, în pofida tuturor avantajelor pe care le oferă sistemul analizat, nu recomandăm nimănui trecearea la accesul direct dacă nu îi este asigurat spațiul corespunzător. Delimitat mai ales prin grupări de mobilier și mai puțin prin pereți imobili, acest spațiu va fi totdeauna organizat după următoarele zone funcționale: *zona de acces și de*

primire, zona de control și de evidență a împrumuturilor, zona de expunere a colecțiilor și de selecție a cărții de către cititori, zona de informare și spațiul destinat lecturii și studiului. Fără a fi un tipar strict mecanic, această schemă are un caracter în primul rînd practic, aplicativ, astfel că, în raport cu posibilitățile concrete, cu dimensiunile spațiului și cu modul în care este distribuit prin construcție, orice bibliotecă care adoptă sistemul accesului liber trebuie să-și asigure zonele amintite, în măsuri și în proporții variabile, limita inferioară a acestor variante fiind păstrarea funcționalității fiecăreia dintre aceste zone. În orice caz, prin acces liber trebuie realizată în practică deplina libertate de mișcare a cititorului în tot cuprinsul bibliotecii, circulația alternativă — după voie — între sala de lectură și secția de împrumut, între colecțiile care nu părăsesc incinta bibliotecii și cele destinate circulației în afară.

Zona de acces și de primire poate varia de la condițiile ideale care să răspundă cerințelor unor activități complete de club, de deslindere a cititorilor, dotată cu materiale de practică culturală (radio, televizor, magnetofon, jocuri distractive de tot felul etc.), cu spații pentru desfășurarea unor forme de propagandă a cărții (vitrine cu noutăți, expoziții, afișe etc.), pînă la minimum presupus de existența vestiarului-garderobă, absolut obligatoriu pentru unitățile cu acces liber la raft.

Zona de control și de evidență, plasată la trecerea spre cea de primire și cit mai deschisă față de sala accesului direct, pe care bibliotecarul trebuie s-o aibă sub observație, va asigura, în condițiile minimale, amplasarea mesei de lucru a bibliotecarului, rafturilor ori a cărucioarelor pentru depunerea cărților restituite, a fișierelor cu formularele de evidență. Pentru o cit mai mare atenuare fonică a discuțiilor care se angajează aici în mod inevitabil, distanțarea acestei zone de cea în care cititorii își aleg cărțile este tot atât de binevenită ca și apropierea ei — din cu totul alte motive — de locul unde sînt așezate publicațiile ce nu se împrumută la domiciliu.

Cea mai importantă parte a bibliotecii — zona în care sînt expuse colecțiile, *sala accesului liber* — trebuie să asigure pe de o parte spațiul necesar păstrării cărților, iar pe de altă parte suficient loc pentru circulația cititorilor care își aleg publicațiile, pentru organizarea de mici refugii destinate răsfoirii ori lecturii fragmentare a cărții. În calculul estimativ al spațiului destinat acestei zone trebuie să avem în vedere: a) cerințele sistemului de așezare a cărților în acces

liber, mai puțin economicos decît toate celelalte; b) tipul de mobilier adaptat sistemului (rafturi cu picioare, pentru a nu expune cărți decît începînd de la 40 cm de la sol, dar nu mai înalte de 180 cm pentru adulți și 150 cm pentru copii, pentru a nu face inaccesibilă fără scară ultima lor poliță; c) o mai mare distanță între rafturi și d) micile locuri de refugiu pentru răsfoire amintite, amenajate cu măsuțe joase și taburete.

Zona de informare, cuprinzînd cataloagele, literatura de referință și de informare bibliografică, vitrinele și rafturile cu noutăți, poate fi inclusă în cea amintită mai sus, mai ales în cazul bibliotecilor cu personal redus. Ea trebuie să fie plasată cit mai aproape de bibliotecar, de locul în care se efectuează controlul și evidența.

Existența unei *săli separate pentru lectură și studiu* nu pune probleme speciale sistemului de care ne ocupăm; în lipsa unei încăperi aparte, o zonă specială poate fi creată, chiar în sala accesului direct, în partea cea mai puțin circulată și cea mai luminoasă. Detalii pe care nu le putem repeta aici, referitoare la organizarea spațiului, tipuri de mobilier și dispunerea lui, la amenajarea diferitelor zone (lumină, culoare etc.), foarte prețioase sub aspectul pedagogiei lecturii și al relațiilor cu publicul, găsesc cei interesați în articolele arhitectului Vasile Rădo publicate de revista noastră**).

Așezarea colecțiilor. S-a spus, pe bună dreptate, că, în condițiile accesului liber, sistemul organizării și al etalării colecțiilor constituie principalul factor care acționează în sensul orientării cititorilor, al recomandării lecturii. Puși în fața fondurilor de cărți, cititorii trebuie însă să ajungă cu ușurință la înțelegerea întregului mecanism, care le facilitează atât găsirea publicațiilor pe care le doresc, cit și descoperirea altor lucrări în domeniile ori subiectele care-i interesează. Așezările nesistematice (pe formate, fixe, după inventar etc.) sînt aici în afara oricăror discuții, bibliotecarii urmînd să opteze pentru una din cele mai convenabile așezări sistematice, convenabilă din punct de vedere al cititorilor. După părerea noastră acest punct de vedere presupune în mod obligatoriu: a) un sistem logic, cu caracter liniar, de împărțire a cunoștințelor omenestii pe domenii și materii, împărțire familiară cititorilor încă din timpul școlii generale, ori după o altă tematizare la fel de

** Vezi, în special: Rădo, Vasile. *Sfaturi privind amenajarea interioară a bibliotecilor*. — Sugestii privind reamenajarea bibliotecii comunale din Vama. În: *Revista bibliotecilor*, 21, nr. 8, aug 1968, p. 507—512 și 22, nr. 2, feb 1969, p. 126—128.

simplă, care să structureze așezarea publicațiilor după conținutul lor; b) după înălțimea logică a domeniilor, materiilor ori temelor, stabilirea unor reguli simple, mecanice, de așezare în interiorul diviziunilor, în microstructura sistemului; c) explicarea în limbajul comun, la îndemâna oricui, a sistemului de cotare încifrat, simbolic, care va rămâne ca atare doar pentru uzul bibliotecarilor, aceștia având nevoie de o mai strictă individualizare a fiecărui volum din colecție; d) păstrarea și chiar dezvoltarea aparatului de informare propriu bibliotecii, începând cu cataloagele și bibliografiile tematice și sfârșind cu schița planului de așezare, inscripțiile orientative sau ghidul special elaborat la dispoziția cititorilor; e) intervenția activă, promptă a bibliotecarului consultant, ca ultim element într-un complex de orientare și de sfătuire a cititorului în fața rafturilor. Atragem atenția asupra unui aspect esențial: cititorul nu trebuie să fie deranjat în timpul consultării publicațiilor: bibliotecarul va interveni numai în cazul în care observă că cititorul este dezorientat în fața unui grup de cărți și nu știe ce alege să facă, când acesta din urmă nu vine la bibliotecă cu deziderate precise, când nu înțelege sistemul de expunere a publicațiilor.

Pentru organizarea și așezarea colecțiilor în bibliotecile cu acces liber, în țara noastră s-a adoptat osătura principală a sistemului de clasificare zecimală, sistem introdus de mult în practica bibliotecară de la noi, atât pentru elaborarea cataloagelor sistematice, cât și pentru așezarea publicațiilor în depozite. Cu toate neajunsurile de care suferă fundamentarea ei teoretică-filozofică, clasificarea zecimală s-a dovedit cea mai potrivită modalitate de așezare a colecțiilor destinate accesului liber pentru ca:

— oferă o schemă de structurare a fondurilor de cărți ușor de înțeles de către public;

— este suficient de elastică pentru a permite simplificări sau extensii ale diviziunilor stabilite, în raport cu profilul colecțiilor și cu creșterea lor;

— este binecunoscută de bibliotecari și familiară multor cititori, care utilizează cataloagele sistematice existente în bibliotecă;

— asigură un caracter unitar de așezare în toate bibliotecile cu acces liber, ceea ce constituie un mare avantaj pentru cititorii care frecventează mai multe bibliotecă, pentru cititori care trec de la unitățile școlare la cele publice, ale sindicatelor, universitare etc.;

— permite o combinare simplă cu așezarea alfabetică în interiorul diviziunilor tematice după numele autorului (în

cazul lucrărilor cu 2—3 autori — al primului autor) sau al titlului (în cazul lucrărilor anonime), folosindu-se în acest scop cunoscutele tabele Cutter.

Pentru a accentua caracterul unitar al sistemului de așezare, pentru a înlătura unele exagerări în cercetările aduse structurii c.z. prin crearea așa-ziselor complexe tematice și pentru a evita urmările atât de neplăcute cititorilor la schimbările unei structuri cu care s-au obișnuit, în numărul viitor al revistei vom reveni asupra așezării, publicând o schemă tip pe baza c.z., destinată bibliotecilor de cultură generală care expun la raftul liber pînă la 5—6 mii de titluri.

Compoziția cantitativă și calitativă a publicațiilor expuse la raft liber. Din punctul de vedere al cititorului, ar fi de dorit ca întreaga colecție a bibliotecii să poată fi nemijlocit cercetată de vizitatorii bibliotecii în sala cu acces liber. Realizarea acestui deziderat depinde însă de cîțiva factori: calitatea colecțiilor, dimensiunile spațiului de expunere, mărimea fondului necirculant, profilul bibliotecii.

Într-o bibliotecă de cultură generală, în care există multe lucrări care nu mai prezintă interes de actualitate, dar pe care biblioteca le mai păstrează, nu se va expune tot fondul, ci se va face o selecție adîncă în rîndul lucrărilor cu mică putere circulatorie. De asemenea, publicațiile de strictă specialitate, prezentînd interes pentru un cerc restrîns de cititori, cărțile uzate moral sau fizic, raritățile bibliografice, edițiile rare, cărțile apărute în format liliput, publicațiile care, din punct de vedere al legăturii, nu rezistă la o circulație intensă (excepție făcînd broșurile, care însă trebuie protejate în casete) nu își au locul în sala cu acces liber al cititorilor. Este total greșită însă concepția unor bibliotecari, potrivit căreia la raftul liber trebuie expuse numai lucrări de foarte largă accesibilitate, chiar de popularizare. Pentru a nu se compromite în ochii frecventatorilor mai exigenți, sistemul accesului direct al cititorilor la rafturi cere cu necesitate o aprovizionare constantă, din toate domeniile, pentru toate nevoile de cultură, cu cele mai reprezentative, mai valoroase, mai interesante, mai actuale lucrări. Sistemul este un organism viu, care în lipsa unei alimentări și a unei îngrijiri continue, se degradează rapid.

O atenție specială trebuie acordată numărului de exemplare dintr-un titlu necesar la raftul liber: pornindu-se de la ideea că prea multe exemplare derutează cititorul, se expun dintr-o ediție atîtea specimene cîte circulă la un moment dat, restul rămînd a fi păstrat într-un depozit anexă. Într-o bibliotecă școlară

Însă problema numărului de exemplare prezent în raft trebuie privită sub unghiul circulației simultane a unui foarte mare număr de exemplare, ca urmare a cererilor concomitente venite din partea elevilor unei clase întregi, a unei promoții. De aceea, într-o unitate școlară, numărul de exemplare expus la raftul liber dintr-un titlu trebuie să fie mult mai mare decât într-o bibliotecă publică.

Asistența cititorului. Dincolo de elaborarea și aplicarea unui sistem de așezare cit mai convenabil cititorului, acesta din urmă are nevoie într-o măsură sporită de asistență în orientarea lecturii. În condițiile raftului liber se poate vorbi fără nicio rezervă de sfătuirea cititorilor de către bibliotecar; această sfătuire are ca obiect principal explicarea sistemului de organizare a colecțiilor și deprinderea cititorilor cu acest sistem, crearea unui aparat de informare la îndemina cititorilor și folosirea lui adecvată, toate acestea reflectându-se în orientarea lecturii în general, în selecția cărților, în opțiunile din fața raftului.

În ansamblul relațiilor cu publicul, propaganda lecturii și a cărții în interiorul bibliotecii, realizată în mod esențial prin complexul instrumentelor de informare și nu prin intervențiile verbale ale bibliotecarului, ocupă un loc determinant. De aceea, nimic nu este neglijabil, nimic nu este minor din tot ceea ce ar putea să contribuie la îndrumarea cititorului. Acesta va trebui să găsească informații cit mai complete în planul topografic al zonei de expunere și selecție, elaborat în detaliu, indicând nu numai sensul general al circuitului pe care se înscriu principalele compartimente ale fondului de cărți, ci și ample referiri la conținutul acestor compartimente; afișat cit mai vizibil, acest plan trebuie să apară în câteva puncte din bibliotecă: în spațiul de acces, în zona de evidență, cit și în sala pe care o reproduce.

Alături de acest plan, explicații extrem de folositoare trebuie realizate prin inscripțiile, plasate deasupra rafturilor, care marchează domeniile de cunoștințe, diviziunile disciplinelor, așezate în dreptul polițelor corespunzătoare, ca și prin despărțitoarele de raft, având însă grijă ca toate aceste indicatoare să nu devină obositoare printr-o prea mare densitate și printr-o lungime excesivă a textelor. Aceste inscripții nu trebuie să calchieze formulările din tabelele c.z., formulări

cam rigide de multe ori, după cum nu trebuie să cuprindă obligatoriu indicii c.z. nesemnificativi pentru cititori.

Dacă cele de mai sus — completate cu date avind caracterul unor mici bibliografii de lucrări fundamentale din fiecare compartiment principal al fondului de cărți, cu îndrumări referitoare la metodologia consultării raftului liber, la regulile de evidență a împrumutului, la consultarea catalogului și altele — sînt prezentate într-un mic ghid destinat cititorului, ghid tipărit chiar în condiții mai modeste, se realizează un instrument practic de mare eficiență în orientarea și îndrumarea cititorilor, ca și un act de veritabilă cultură biblioteconomică a publicului.

Este cazul să amintim, de asemenea, că în realizarea complexului instrumentelor de informare — factor hotărîtor în relațiile cu cititorii în interiorul bibliotecii — rolul cataloagelor nu scade, ci sporește o dată cu accesul cititorilor la colecții. Catalogul alfabetic va furniza informații sigure despre existența cărții în cazul dezideratelor formulate după numele autorului sau a persoanelor care au contribuit la apariția cărții, în condițiile unei mari circulații, care scoate deseori din bibliotecă toate exemplarele dintr-un titlu, iar catalogul sistematic, detaliind divizarea după materii și probleme și mai ales realizînd evidențierea unei lucrări, în funcție de conținutul ei, la mai mulți indici c.z. (ceea ce nu este posibil prin așezarea la raft), va furniza totdeauna date în plus cititorului.

Accesul liber poate activa sensibil gama bibliografiei de recomandare: planuri de lectură, indici, fișiere bibliografice, care trebuie plasate în zona de selecție și anume în acele locuri în care sînt expuse cărțile cu aceeași tematică (unele rafturi sînt special prevăzute cu sertărașe pentru fișiere bibliografice). Despre intervenția directă a bibliotecarului, ca un complement la cele de mai sus, am amintit de câteva ori; rămîne de subliniat că, în condițiile accesului liber, această intervenție poate căpăta un caracter mai diferențiat, fiecare cititor plătindu-se fizic în spațiul de colecție, în fața rafturilor pe care sînt etalate publicații din sfera sa de interes în lectură sau studiu.

Atauase LUPU

Центр снабжения и обслуживания библиотек в начале новой системы оснащения библиотек	449	Штефан ТРЪЯ: Устав — необходимость для библиотек. (Завершение дискуссий)	475
Джордже ВЛАДЕСКУ: Лучшее использование научно-технической информации посредством кооперирования на уровне промышленного центра	452	Вирджил КЫНДЯ: Румынское предложение в библиотеках Ближнего Востока (I)	492
Михай ПЭПУРИКЭ: Коллекции Государственной Центральной Библиотеки Социалистической Республики Румынии	457	Е. Н.: Автоматизация библиотек — актуальная проблема. (В связи с семинаром ЮНЕСКО, Регенсбург, 13-18 апрель 1970 г.)	495
Иоана ТЭУТУ: Взгляд библиотек на пропаганду книги и библиотеки (II)	461	Г. БОНДОК: Заметки о международной научной сессии (Варшава, 11—13 июня 1970 г.)	497
Эмеренциана ВАККАРО: Роль библиотечкаря и реставратора в уходе за книгами	471	Мирча АНГЕЛЕСКУ: Ион Будай-Деляну — филолог (румынский писатель и ученый просветитель Трансильванской школы; 1760—1820). 150-летие со дня его смерти	500

EXTRAIT DU SOMMAIRE

L'Office d'approvisionnement et prestation de services pour bibliothèques au début d'un système moderne de dotation des bibliothèques	449
George VLADESCU: La valorisation supérieure de l'information tehnico-scientifique par la coopération au niveau des centres industriels	452
Mihai PAPURICA: Les collections de la Bibliothèque Centrale d'État de la République Socialiste de Roumanie	457
Ioana TAUTU: La propagande du livre et des bibliothèques dans la conception des bibliothécaires (II)	461
Emerenziana VACCARO: Le rôle du bibliothécaire et du restaurateur dans les soins accordés au livres	471
Ştefan GRUIA: Le Statut des bibliothécaires — une nécessité (Fin des discussions)	475
Virgil CÂNDEA: Le passé roumain dans les bibliothèques du Proche Orient	492
E. N.: À l'ordre du jour — l'automatisation dans les bibliothèques. (Observations sur le séminaire UNESCO, Regensburg, 13—18 avril 1970)	495
G. BONDOC: En marge d'une session scientifique internationale (Varsovie, 11—13 juin 1970)	497
Mircea ANGHELESCU: Ion Budai Deleanu — philologue (écrivain roumain et érudit illuministe, représentant marquant de l'École transylvaine; 1760—1820). 150 ans depuis sa mort	500

SUMMARY EXCERPTS

The Office for Libraries' Supplies and Services at the Start of a Modern Libraries' Endowment System	449
George VLADESCU: Turning into Better Account of the Technical and Scientific Information by Co-operating in Terms of Industry	452
Mihai PAPURICA: The Collections of the Central State Library of the Socialist Republic of Romania	457
Ioana TAUTU: The Book and Library Publicity Methods as Devised by Librarians (II)	461
Emerenziana VACCARO: The Librarian's and Restorer's Function in Book Care	471
Ştefan GRUIA: The Librarians' Statute — a Necessity. (End of debates)	475
Virgil CÂNDEA: Romania's Past Reflected in the Near East libraries (I)	492
E. N.: Of Immediate Interest — Automation in Libraries (Concerning the UNESCO Seminar, Regensburg, 13—18 April 1970)	495
G. BONDOC: Marginalia to an International Scientific Session (Warsaw, June 11—13, 1970)	497
Mircea ANGHELESCU: Ion Budai Deleanu — Philologist (Romanian Writer and Scholar of the Enlightenment, Outstanding Representative of the Transylvanian School; 1760—1820). 150 Years Since his Death	500

